Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1983/84:8

om särskilda sysselsättningsåtgärder m. m.

Inledning

I betänkandet behandlas

- Proposition 1983/84:25 bilaga 7 Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 jämte en motion.
- Proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 samt bilaga 1 till nämnda proposition jämte tolv motioner. Sju motionsyrkanden med anledning av proposition 26 som remitterats till andra utskott har av dessa med yttrande överlämnats till arbetsmarknadsutskottet för slutlig beredning. Det gäller motion 1983/84:21 yrkandena 13 och 14 som överlämnats av näringsutskottet (NU 1983/84:2 y), motion 1983/84:31 som överlämnats av jordbruksutskottet (JoU 1983/84:1 y), motion 1983/84:33 som överlämnats av försvarsutskottet (FöU 1983/84:1 y), 1983/84:34 yrkandena 6 och 7 (delvis) som överlämnats av socialförsäkringsutskottet (SfU 1983/84:2 y) och motion 1983/84:34 yrkandena 7 (delvis) och 8 som överlämnats av skatteutskottet (SkU 1983/84:2 y).
- Proposition 1983/84:40 bilaga 8 Anmälan till propositionen om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m. m. punkterna 1 och 2 jämte två motioner.
- Proposition 1983/84:46 om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare jämte fem motioner. Yttrande över denna proposition jämte motioner har inhämtats från skatte- och socialförsäkringsutskotten (SkU 1983/84:6 y resp. SfU 1983/84:2 y).

Sammanfattning

Utskottet tar inledningsvis upp frågan om den ekonomiska politikens betydelse för sysselsättningsutvecklingen och konstaterar att den framgångsrika omläggning av den ekonomiska politiken som genomfördes vid regeringsskiftet förra året får genomslag på arbetsmarknaden med en viss fördröjning. I avvaktan på att så sker måste de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förstärkas ytterligare. Utskottet menar vidare att de åtgärder som nu skall behandlas av riksdagen är sådana som har en omedelbar effekt på sysselsättningen. Långsiktiga åtgärder får tas upp i ett annat sammanhang. Mot den bakgrunden avstyrks förslag som rör regionalpolitskt stöd, sänkt förmögenhetsskatt för arbetande kapital i små och medelstora företag samt införande av sex timmars arbetsdag.

Moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet beskriver i en

gemensam reservation de åtgärder inom ramen för den ekonomiska politiken de förordar i syfte att främja sysselsättningen.

Vpk betonar i en reservation i sammanhanget att den ekonomiska politiken måste underordnas sysselsättningspolitiken samt att ett ökat budgetunderskott kan accepteras. Den offenliga sektorn måste bli spjutspetsen i kampen mot arbetslösheten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen och om ökade resurser för utbyggnad av arbetsmarknadsutbildningen (AMU). Det senare förslaget innebär ökad kapacitet vid AMU, fortbildning för att motverka s. k. flaskhalsproblem inom industrin och anordnande av yrkespraktik inom försvaret och inom civilförsvaret. Kostnaderna beräknas till 199 milj. kr. Företrädarna för moderata samlingspartiet och för folkpartiet anser i en gemensam reservation att de föreslagna aktiviteterna får klaras av genom omprioritering av redan anvisade medel.

Ett avsnitt om sysselsättningsskapande åtgärder ägnas framför allt åt regeringens förslag att ersätta de enskilda beredskapsarbetena med en ny stödform benämnd rekryteringsplatser. Det nya bidraget skall kunna användas som stöd till ett företags ordinarie rekrytering och utgå med 50 % på de totala lönekostnaderna för nyanställda, att jämföra med 75 % i de enskilda beredskapsarbetena.

Utskottet biträder förslaget om att införa det nya bidraget till rekryteringsplatser men anser i motsats till regeringen att de enskilda beredskapsarbetena skall behållas, dock att bidragsnivån vid rekryteringsplatser och beredskapsarbeten skall vara densamma eller 50 % av lönekostnaderna. I sammanhanget gör utskottet uttalanden om de enskilda beredskapsarbetenas användning och om det angelägna i att man får en smidigare handläggning.

Moderata samlingspartiet reserverar sig för att förslaget om rekryteringsplatser skall avslås och för att de enskilda beredskapsarbetena behålls med oförändrat bidrag om 75 %.

För kostnaderna för beredskapsarbeten och rekryteringsplatser under den kommande vintern och våren skall AMS tilldelas ytterligare 1 000 milj. kr. Halva medelsbehovet kan tillgodoses genom att man tar i anspråk hittills reserverade medel. Återstoden, 500 milj. kr., föreslås nu bli anvisat på tilläggsbudget. Folkpartiet reserverar sig mot denna medelsanvisning.

För arbetslösa ungdomar i åldern 16–17 år görs särskilda insatser i form av utbildning eller placering i s. k. ungdomsplatser. Regeringen föreslår nu särskilda åtgärder för ungdomar i åldern 18–19 år. Dessa skall när inte annan anställning eller utbildning kan erbjudas kunna få arbete i s. k. ungdomslag som inrättas hos offentliga arbetsgivare, ytterst hemkommunen. Verksamheten föreslås av regeringen bli förankrad i en lagstiftning.

Utskottets socialdemokrater godtar regeringsförslagen med endast ett par

smärre jämkningar. Företrädarna för de övriga fyra partierna i utskottet har reserverat sig. Företrädarna för moderata samlingspartiet avvisar regeringens förslag och förordar i stället ett system med samhällstjänst. Regeringsförslagen avvisas även av folkpartirepresentanten som föreslår andra stödåtgärder. Centerpartiet accepterar tanken på ett system med ungdomslag men anser att regeringens förslag har avsevärda brister. Även vänsterpartiet kommunisterna avvisar regeringens förslag i vissa delar. De båda partiernas representanter lägger därför i skilda reservationer fram alternativa lagförslag.

Avslutningsvis avstyrker utskottet en rad motionsyrkanden om sysselsättningsåtgärder av annat slag. Det gäller lönebidrag för anställning av handikappade, utbyggnad av minikraftverk och återupptagande av gruvdrift m. m. i Svappavaara. Även på dessa punkter har avlämnats reservationer.

Propositionerna

1983/84:25 bilaga 7

I propositionen föreslås att riksdagen tar del av vad regeringen anför om finansieringen av verksamheten vid SVAR inom anslaget B 4. Sysselsättningsskapande åtgärder.

1983/84:26 bilaga 1

Regeringen föreslår

under avsnittet B 1. Arbetsmarknadsservice

att riksdagen till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bil. 12, proposition 1982/83:120 bil. 4 och proposition 1982/83:147 bil. 1 upptagna medel, anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

under avsnittet B 2. Arbetsmarknadsutbildning

att riksdagen till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bil. 12, proposition 1982/83:120 bil. 4, proposition 1982/83:130 bil. 5, proposition 1982/83:147 bil. 1 och proposition 1982/83:150 bil. 3 upptagna medel anvisar ett reservationsanslag av 199 000 000 kr.

under avsnittet B 4. Sysselsättningsskapande åtgärder

1. att riksdagen godkänner vad som förordas i propositionen om reglerna för rekryteringsplatser,

2. att riksdagen godkänner vad som förordas i propositionen om grunderna för statsbidrag till beredskapsarbete i kombination med utbildning,

3. att riksdagen till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bil. 12 och proposition 1982/83:150 bil. 3 upptagna medel anvisar ett reservationsanslag av 500 000 000 kr.

under avsnittet B 8. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildning

att riksdagen till Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bil. 12 upptagna medel anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

under punkten Statsbidrag för ungdomslag

1. att riksdagen godkänner de grunder för statsbidrag till verksamheten med ungdomslag som förordats i propositionen,

2. att riksdagen till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 300 000 000 kr.

under avsnittet Statliga myndigheters beställningar av viss administrativ service

att riksdagen till Statliga myndigheters beställningar av viss administrativ service för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

1983/84:40 bilaga 8 punkterna 1 och 2

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner vad som anförts om slopandet av omställningsbidrag vid lokala sysselsättningskriser. Därutöver görs under punkten 1 en anmälan om enskilda beredskapsarbeten.

1983/84:46

I denna proposition föreslår regeringen att riksdagen skall

dels anta inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
2. lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
4. lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd,
5. lag om ändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning,
6. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
7. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
8. lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
9. lag om ändring i lagen (1983:000) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

dels

10. till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1983/84:26, bil. 1, upptagna medel anvisa 120 000 000 kr.

Propositionens lagförslag fogas till betänkandet som bilaga 1.

Motionsyrkandena

Motion med anledning av proposition 1983/84:25 (tilläggsbudget I)

1983/84:198 av Sven-Erik Nordin (c)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om framtida inriktning, ekonomisering och huvudmannaskap för Svensk arkivinformation (SVAR) i Ramsele.

Motioner med anledning av proposition 1983/84:26 (särskilda sysselsättningsåtgärder)

1983/84:21 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

2. att riksdagen uttalar sig för en allmän arbetstidsförkortning i etapper till sex timmars arbetsdag, bl. a. i syfte att förbättra sysselsättningsläget,

3. att riksdagen uttalar att tvångsåtgärder för att förmå enskilda att acceptera visst anvisat arbete ej bör användas inom arbetsmarknadspolitiken,

8. att riksdagen uttalar att statliga medel bör anslås för att möjliggöra tidigareläggning av kommunala byggprojekt för att skapa 2 500 årsarbeten, särskilt i regioner med stor byggarbetslöshet,

9. att riksdagen uttalar att ett 100-procentigt lönebidrag för anställning av arbetshandikappade i vissa delar av föreningslivet bör återinföras,

10. att riksdagen uttalar att 10 000 platser i arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten bör inrättas med särskilt avseende på personer som utförsäkrats från arbetslöshetskassorna,

13. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för effektivisering och utbyggnad av vattenkraften i enlighet med vad som anförs i motionen,

14. att riksdagen uttalar att Svappavaaragruvan snarast bör öppnas på nytt,

15. att riksdagen beslutar att ungdomslagen skall ges en inriktning mot fasta arbeten och knytas till en långsiktig utbyggnad av den offentliga sektorn i enlighet med vad som anförs i motionen,

16. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag beträffande s. k. rekryteringsplatser och i stället uttalar sig för en ungdomsgaranti i enlighet med vad som anförs i motionen, finansierad genom en arbetsgivaravgift.

Övriga yrkanden behandlas av finans-, bostads- och utbildningsutskotten.

1983/84:22 av Bengt Wittbom (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående arbetsförmedlingsverksamhet inom ungdomsprojekt.

1983/84:23 av Bengt Wittbom (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening uttalar vad som i motionen anförts angående arbetslöshetsredovisningen avseende ungdomar mellan 18 och 19 år, verksamma i ungdomslagen.

1983/84:26 av Lennart Brunander (c) och Kerstin Andersson (c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen uttalar att lantbrukare i likhet med andra grupper i samhället skall ha rätt till fem veckors semester,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att ge arbetslösa ungdomar sysselsättning inom jordbruksnäringen.

1983/84:27 av Lars Ernestam (fp) och Kenth Skårvik (fp)

I motionen yrkas att riksdagens beslut om åtgärder för 18–19-åringar för i motionen redovisade grupper utsträcks till 21–23-årsåldern.

1983/84:28 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar beträffande ungdomslag

8. att arbetsuppgifter för arbetslösa 18–19-åringar i huvudsak skall avse åtta tim/dag,

9. att ersättningen till ungdomarna skall vara 20 kr./tim,

10. att arbetsuppgifter i ungdomslag också skall avse enskild sektor och med den kostnadsfördelning mellan staten och den enskilde arbetsgivaren som angivits i motionen,

11. att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts beträffande att målet för ungdomslagsplatser är att dessa skall omfatta 20-åringar,

12. att för sin del uttala vad som i motionen anförts beträffande särskilda ungdoms- eller introduktionsavtal mellan arbetsmarknadens parter,

13. att till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 50 milj. kr. minskat förslagsanslag av 250 000 000 kr.,

beträffande rekryteringsstöd

14. att möjligheterna att inrätta enskilda beredskapsarbeten bibehålls i första hand med nuvarande villkor till den 1 april 1984,

15. att för sin del uttala att rekryteringsstöd skall kunna utgå även vid visstidsanställningar och provanställningar,

beträffande åtgärder för fler jobb

16. att bemyndiga regeringen att tillgodose medelsbehovet för regionala utvecklingsinsatser i enlighet med vad som anförts i motionen,

17. att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om användande av beredskapsmedel för att tillgodose ungdomsinitiativ före nya jobb,

18. att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om

tillgodoseende av ytterligare medelsbehov för lönebidrag under innevarande budgetår,

Yrkandena 1–7 kommer att behandlas av utbildningsutskottet och yrkande 19 av bostadsutskottet.

1983/84:29 av Kurt Hugosson m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande inrättandet av ungdomslag också i kommunägda företag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts i fråga om åldersgränser för förståndshandikappade ungdomars deltagande i ungdomslagen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsförmedlingarnas uppgift att anvisa kommunala beredskapsarbeten under den tid det nya systemet byggs upp.

1983/84:30 av Kersti Johansson (c) och Rune Backlund (c)

I motionen yrkas att riksdagen hemställer hos regeringen att den snarast lägger fram förslag om att beredskapsmedel omdisponeras till insatser för att klara underhåll av kommunala kapitaltillgångar.

1983/84:31 av Paul Lestander m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mera aktiva insatser från statens sida i syfte att intensifiera skogsvården, bl. a. genom bättre information, ökad utbildning och rekrytering av personal.

1983/84:32 av Evert Svensson (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en åldersgräns på 25 år för särskoleelever avseende ungdomsplatser.

1983/84:33 av Evert Svensson (s) och Georg Andersson (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av utbildningsplatser för vapenfria tjänstepliktiga inom civilförsvaret.

1983/83:34 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp)

I motionen yrkas

3. att riksdagen avslår förslaget om ungdomslag,

4. att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ett flexibelt system för 18- och 19-åringar enligt de riktlinjer som anförs i motionen,

5. att riksdagen begär att regeringen i överläggningar med parterna prövar de i motionen anvisade vägarna till en generell utvidgning av ungdomarnas arbetsmarknad,

6. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om nedsatta arbetsgivaravgifter med successiv avtrappning enligt de riktlinjer som angivits i motionen,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regelsystem för den allmänna löneavgiften och socialförsäkringsavgifterna i fråga om nyföretagande enligt de riktlinjer som anförs i motionen,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om slopande av förmögenhetsbeskattningen av arbetande kapital i små och medelstora företag,

10. att riksdagen godkänner de i motionen förordade riktlinjerna för rekryteringsplatser med fortsatt möjlighet att anordna enskilda beredskapsarbeten,

15. att riksdagen avslår förslaget i propositionen om 199 milj. kr. till arbetsmarknadsutbildning,

16. att riksdagen avslår förslaget i propositionen om ytterligare 500 milj. kr. till Sysselsättningsskapande åtgärder.

Övriga yrkande behandlas av finans-, socialförsäkrings-, utbildnings- och bostadsutskotten.

Motioner med anledning av proposition 1983/84:40 (vissa ekonomisk-politiska åtgärder)

1983/84:120 av Alf Wennerfors m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att de enskilda beredskapsarbetena bör bibehållas.

1983/84:132 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen uttalar att enskilda beredskapsarbeten även fortsättningsvis används för att lindra arbetslöshetens effekter,

Yrkandena 2 och 3 behandlas av finansutskottet.

Motioner med anledning av proposition 1983/84:46 (ungdomslag)

1983/84:62 av Alf Wennerfors m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1983/84:46,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ett system med samhällstjänst och finansieringen därav,

Yrkandena 3 och 4 behandlas av utskottet i ett senare betänkande.

1983/84:155 av Arne Fransson m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar anta i motionen upprättat förslag till lag om arbete i ungdomslag.

1983/84:160 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp)

I motionen yrkas att riksdagen avslår proposition 1983/84:46.

1983/84:162 av Monica Andersson m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att 7 § i förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare, sista meningen ges följande lydelse: "Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden upp till åtta timmar.",

2. att riksdagen uttalar att utbildning i enlighet med vad som anförts i motionen bör vara en integrerad del i ungdomslagen med rätt för ungdomarna att uppbära utbildningsbidrag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ungdomslagen skall utformas så att ungdomarna ges en god handledning i enlighet med vad som sägs i motionen,

4. att riksdagen uttalar att arbete i ungdomslag kan tillgodoräknas som arbetslivserfarenhet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som sägs om stöd till lokala ungdomsarbetslöshetsprojekt,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som sägs om en utvärdering av systemet med ungdomslag,

7. att riksdagen i övrigt antar propositionen.

1983/84:163 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen med godkännande av proposition 1983/84:46 i övrigt beslutar anta följande som *Motionärernas förslag* betecknade förslag till lag:

Förslag till
Lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

Regeringens förslag	*Motionärernas förslag*
1 §	
Denna lag – – – – – – – – –, av arbetslivet.	
2 §	
Länsarbetsnämnden bedömer – – – är kyrkobokförda.	
3 §	
Den offentliga – – – – – – – – – kan godtas.	
Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningar-	Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningar-

Regeringens förslag	*Motionärernas förslag*
na att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.	na att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. *Arbetsförmedlingens åtgärder skall vidtas i samarbete med den unge och skäligen kunna accepteras av denne.*
4 §	
Arbetsgivaren planlägger – – – dessa frågor.	
5 §	
Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag.	
6 §	
Arbetsgivaren anställer – – – det träffades.	
7 §	
En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. *De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.*	En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. *Arbete i ungdomslag sker på heltid, såvitt inte den unges förhållande utgör hinder för detta.*
8 §	
Lönen och – – – sådana kollektivavtal.	
9 §	
En medlem – – – – – – – – – söka arbete.	
10 §	
En medlem – – – – – – – – – i laget.	
11 §	
En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller	En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller

Regeringens förslag

skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Länsarbetsnämnden kan besluta att den unge skall anvisas arbete i ungdomslag hos en annan arbetsgivare, även om nämnden finner att den unge inte borde ha skilts från sin anställning.*

Motionärernas förslag

skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Finner länsarbetsnämnden att den unge inte borde ha skilts från sin anställning, äger denne rätt att återgå till denna. Om den själv så önskar har länsarbetsnämnden att anvisa arbete i ungdomslag hos annan arbetsgivare.*

12 §

Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som

1. utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning,

2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, eller

3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd.

En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.

Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som *erhållit annan anställning.* Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

13 §

Avtal är – – – – – – – – – i ungdomslag.

14 §

Arbetsförmedlingen skall – – – tre månader.

Har någon skilts från sin anställning enligt 11 *eller 12 § får* en ny anvisning *inte* ske *förrän efter fyra veckor. Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast tre månader från det att anställningen upphörde.* Detta gäller även

Har någon skilts från sin anställning enligt 11 §, *skall* en ny anvisning ske *snarast och senast inom tre veckor.* Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts.

Regeringens förslag *Motionärernas förslag*

när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. *Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas tremånaderstiden från denna senare tidpunkt.*

Om anvisningen – – – av arbetsförmedlingen.

15 §

Beslut som – – – – – – – – – – i arbetstvister.

16 §

Lagen (1969:93) – – – – – – – – – – i ungdomslag.

17 §

Ersättning enligt – – – – – – – – – – av anställning.

18 §

Arbetsgivaravgifter och – – – av staten.

Denna lag – – – arbetsförmedlingen dessförinnan.

2. att riksdagen beslutar avslå proposition 1983/84:46 vad avser förslag till lag om ändring i 4 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och lag om ändring i 4 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt sägs om ungdomslag.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Antalet sysselsatta ökade snabbt under hela 1970-talet. Därefter har utvecklingen i stort sett stannat av (se fig. 1). Under tredje kvartalet i år uppgick antalet sysselsatta i genomsnitt per månad till 4,28 miljoner personer vilket var samma antal som ett år tidigare.

Med avbrott för kortare perioder har arbetslösheten ökat sedan slutet av år 1980 (se fig. 2). Bakom utvecklingen ligger dels tillväxt av arbetskraften (se fig. 1) på grund av förändringar i åldersfördelningen och kvinnornas ökade efterfrågan av arbete, dels minskad efterfrågan av arbetskraft.

Antalet lediga platser nådde en topp under första kvartalet 1980 på över 60 000 och minskade till ungefär 30 000 vid mitten av år 1982. Antalet lediga platser under tredje kvartalet i år ligger i genomsnitt på samma nivå som under motsvarande period förra året, ca 32 700, men i den siffran ingår en viss ökning för industrin.

Utvecklingen av arbetslösheten för ungdomar har varit mer ogynnsam än för arbetskraften som helhet. Den relativa arbetslösheten för åldrarna 16–24

Fig. 1. Utbud av arbetskraft och sysselsättning enligt AKU. Säsongrensat, kvartalsgenomsnitt.
Källa: AMS.

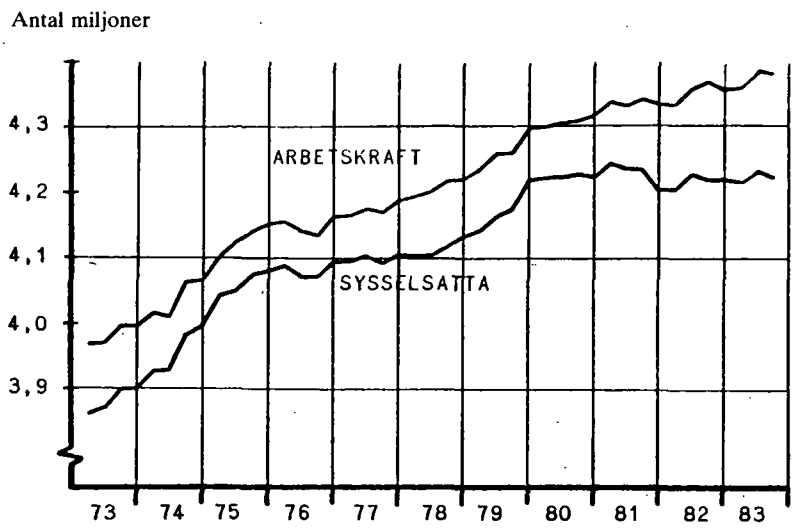

Fig. 2. Säsongrensad relativ arbetslöshet enligt arbetskraftsundersökningarna och arbetslösa kassamedlemmar, kvartalsgenomsnitt.
Källa: AMS.

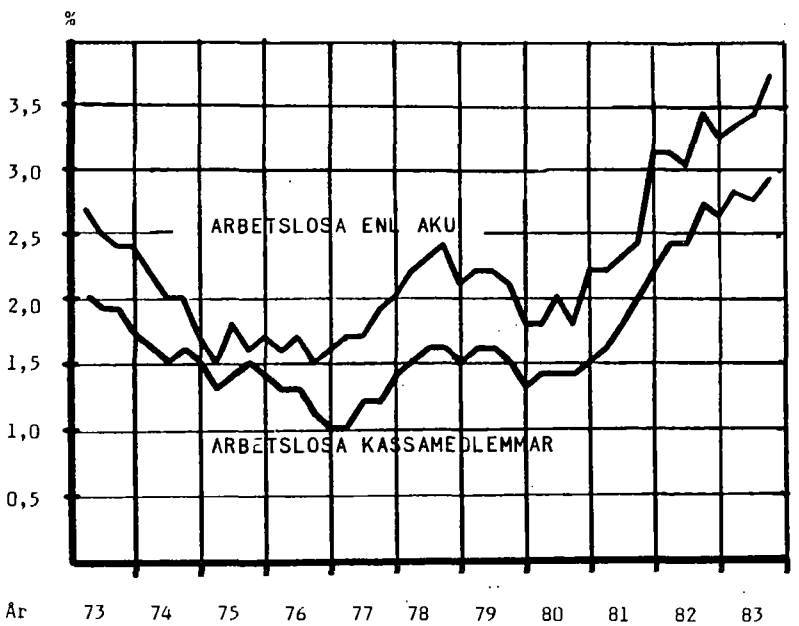

år har sedan mitten av 1970-talet i perioder med lågkonjunktur vuxit mer än för den totala arbetskraften (se fig. 3). Under tredje kvartalet i år var i genomsnitt totalt 170 000 personer arbetslösa eller 3,8 %. Bland ungdomarna var vid samma tidpunkt den relativa arbetslösheten 12,5 % i åldrarna 16–19 år och 7,5 % i åldrarna 20–24 år. Detta innebär en svag minskning sedan samma period förra året för åldrarna 16–19 år och en svag ökning för gruppen 20–24 år.

Storleken på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna såsom arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten har varierat under resp. år men också mellan åren. Under de senaste fem åren har insatserna varit störst under år 1979 med kvartalsgenomsnitt i antal berörda personer på mellan ca 70 000 och drygt 120 000 och hittills i år på mellan lägst ca 60 000 och högst ca 120 000. Den minsta omfattningen hade dessa åtgärder under 1981 då de berörde som lägst ca 40 000 personer och som högst ca 70 000 personer räknat i kvartalsgenomsnitt (se fig. 4).

AMS har nyligen redovisat arbetsmarknadsutsikterna för hösten 1983 och gör därvid bedömningen att arbetsmarknadsläget förbättras långsamt under den närmaste ettårsperioden. Under återstoden av år 1983 och början av år 1984 väntas arbetslösheten enligt AMS minska svagt främst beroende på vidtagna arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiska åtgärder. Senare under år 1984 väntas en ytterligare nedgång av arbetslösheten till följd av en mer påtaglig förstärkning av näringslivets efterfrågan av arbetskraft.

Fig. 3. Relativ arbetslöshet totalt och för ungdomar under 25 år. Säsongrensat, kvartalsgenomsnitt.
Källa: AMS.

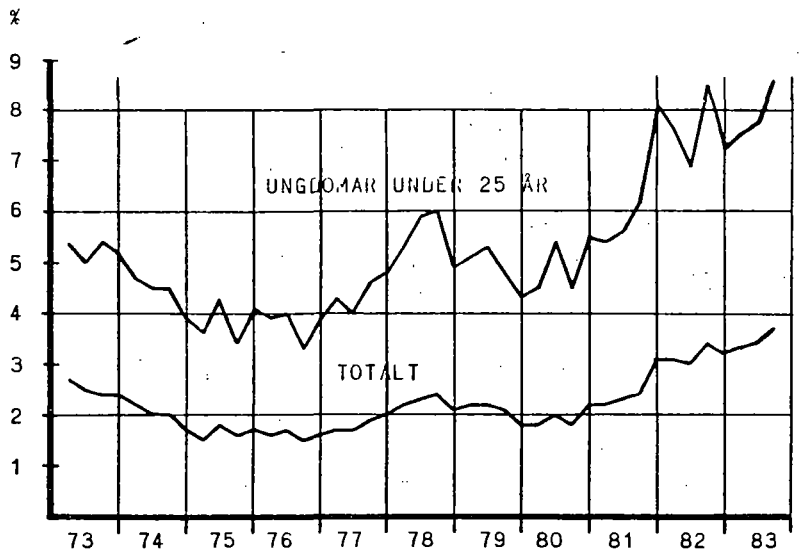

Fig. 4. Antal personer i arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbete. Kvartalsgenomsnitt.
Källa: AMS.

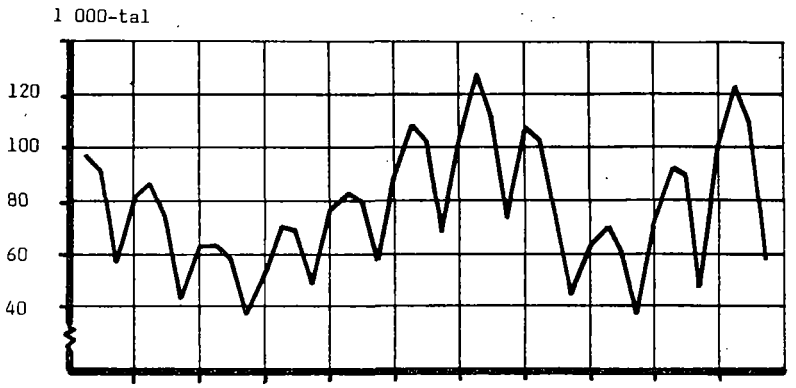

Utskottet

Åtgärdernas inriktning

I proposition 26 och i partimotionerna från centerpartiet (nr 28), folkpartiet (nr 34) och vpk (nr 21) samt i motion 62 av Alf Wennerfors m. fl. (m) med anledning av proposition 46 beskrivs i stora drag den ekonomiska politik som krävs för att denna politik skall på bästa sätt bidra till att lösa sysselsättningsproblemen samt inriktningen av de åtgärder som därutöver bedöms nödvändiga.

I propositionen anför arbetsmarknadsminister Leijon att det nu gått ett år sedan kursen i den ekonomiska politiken lades om och att redan nu de första positiva resultaten kan märkas. Därmed har också skapats förutsättningar för en förbättring av sysselsättningsläget. Effekterna på arbetsmarknaden infaller emellertid med en viss eftersläpning varför arbetslösheten enligt den bedömning som görs i propositionen kan komma att ligga på en mycket hög nivå ännu en tid. Åtgärder för att bekämpa arbetslösheten är därför nödvändiga även i fortsättningen.

Arbetsmarknadsministern pekar på att kampen mot arbetslösheten ställer stora krav på hur den ekonomiska politiken skall föras. Konkurrenskraften i den svenska ekonomin får inte på nytt försvagas. Det anförs att avgörande betydelse för en god ekonomisk utveckling – och därmed för sysselsättningsläget – är att budgetunderskottet hålls nere. Utvidgade arbetsmarknadspolitiska åtgärder får enligt propositionen därför inte resultera i en försämring av statens finanser.

När det gäller de arbetsmarknadspolitiska åtgärdernas inriktning har propositionen två utgångspunkter, nämligen att ge dels meningsfull sysselsättning åt unga under 20 år, dels stöd till näringslivets rekrytering av

arbetskraft. I fråga om ungdomarna föreslås en rad åtgärder på utbildningsområdet, t. ex. utökad verksamhet inom kommunal vuxenutbildning (komvux), utökad lärlingsutbildning och ökad intagning till viss gymnasial utbildning. Vidare föreslås att ökade resurser ställs till förfogande för kommunernas uppföljningsansvar i fråga om 16- och 17-åringar. Detta gäller främst de s. k. ungdomsplatserna. Särskilda åtgärder föreslås nu också när det gäller 18- och 19-åringarna. Utskottet återkommer i det följande till denna fråga vid behandlingen av de s. k. ungdomslagen. Även till frågan om de i propositionen föreslagna rekryteringsplatserna inom det enskilda näringslivet återkommer utskottet nedan.

Särskilda sysselsättningsproblem finns inom byggnadssektorn. I propositionen anmäls att regeringen utnyttjat finansfullmakten för att tidigarelägga statliga byggnadsprojekt för 500 milj. kr. Dessutom föreslås stöd till samlingslokaler m. m. Vidare anförs att regeringen inom kort kommer att lägga fram förslag om ett program för underhålls- och ombyggnadsverksamhet inom bostadssektorn.

Slutligen framhåller arbetsmarknadsministern, mot bakgrund av arbetsmarknadsläget, värdet av att myndigheterna i positiv anda prövar ansökningar om deltid och om tidsbegränsad tjänstledighet. I sammanhanget erinras om att trygghetsavtalet på det statliga området innehåller bestämmelser om tjänstledighet som kan underlätta omställningar vid övertalighet.

Centerpartiet anför i sin partimotion (nr 28) att propositionen är präglad av en lång rad defensiva åtgärder som är ägnade att så gott det går skyla över de ständigt stigande arbetslöshetssiffrorna. I stället måste politiken enligt motionen inriktas på att skapa fler arbetstillfällen. Som exempel tas upp en förstärkt näringspolitik med satsning på småföretagsamhet innefattande bl. a. en sänkning av sjukförsäkringsavgiften för småföretag. Vidare nämns satsning på jobb för bättre miljö- och resurshushållning samt en utbyggd regionalpolitik för att effektivt möta arbetslösheten där den är svårast.

När det gäller den senare frågan föreslås att en omfördelning görs i fråga om redan beviljade medel så att resurser förs över till anslaget för regionala utvecklingsinsatser, det s. k. länsanslaget, från de medel som disponeras av statens industriverk (SIND). Det framhålls i motionen att länsanslaget har stor betydelse för glesbygdsstödet vilket ger arbetstillfällen till en lägre kostnad än om sysselsättningen åstadkoms genom AMS.

I motionen framhålls vidare betydelsen av varsamhet med de befintliga jobb som ger goda tillskott i ekonomin. Centerpartiet accepterar därför t. ex. inte en utslagning från jordbruket och ett övergivande av familjejordbruksmodellen.

Ungdomen måste dessutom enligt motionen ges en säkrare väg in på arbetsmarknaden än f. n. Här pekas på förbättrad yrkesutbildning innefattande bl. a. utbyggd lärlingsutbildning samt på att villkoren på arbetsmark-

naden görs sådana att även oerfaren arbetskraft kan beredas arbetsuppgifter. I sammanhanget nämns lönesättning och introduktionsvillkor.

Det investeringsprogram för byggsektorn som presenteras i propositionen möter inga invändningar i centerpartiets motion. Man anför att det emellertid finns stora behov av investerings- och underhållsinsatser även utanför den statliga sektorn t. ex. när det gäller det kommunala va-nätet.

Folkpartiet anser i sin partimotion (nr 34) att arbetsmarknadspolitikens uppgift är att komplettera den ekonomiska politiken, inte att ersätta den. Det är den ekonomiska politiken som skall lägga grunden för varaktiga sysselsättningstillfällen. Folkpartiet kräver från den utgångspunkten en total omläggning av denna politik.

Den viktigaste uppgiften är enligt motionen att få stopp på ökningen av de offentliga utgifterna och därmed följande skattehöjningar. Regeringens politik går i detta avseende hittills i diametralt fel riktning. Under det första året har skatterna höjts med 12–13 miljarder kronor, de offentliga utgifterna med mångdubbelt mer och följden är att budgetunderskottet har ökat kraftigt till ca 90 miljarder kronor.

Folkpartiet anser i motionen att ytterligare utgifter måste finansieras med besparingar på andra områden i den statliga budgeten. Man anser att insatser mot arbetslösheten måste ges högsta prioritet och menar att sådana insatser är viktigare än många andra offentliga utgifter. En omprioritering måste därför ske till förmån för de arbetsmarknadspolitiska insatser man föreslår.

Skattehöjningar avvisas i motionen som medel för att sanera statens finanser. Eftersom det är inom den enskilda sektorn som de framtida varaktiga jobben skall finnas är det enligt motionen en felaktig politik att genom skattehöjningar slå ut jobb inom det privata näringslivet och skapa nya inom den kommunala eller statliga sektorn.

För att förbättra arbetsmarknadens funktionsduglighet anförs vidare att åtgärder bör vidtas som ökar rörligheten på arbetsmarknaden. Detta gäller både den yrkesmässiga och den geografiska rörligheten. Därvid har inte minst lönestrukturen stor betydelse. Motionärerna menar att staten som arbetsgivare har viss möjlighet att påverka denna.

Vidare anförs att enligt folkpartiets uppfattning skall de riktade arbetsmarknadspolitiska insatserna framför allt ta sikte på ungdomarnas situation på arbetsmarknaden. Det innefattar vissa utbildningsinsatser för att stärka ungdomarnas konkurrenssituation på arbetsmarknaden bl. a. genom en bättre och mer näringslivsanpassad utbildning som underlättar deras inträde på marknaden.

Den stimulans av sysselsättning som i nuvarande läge måste ske bör enligt folkpartiet innebära stimulans till permanenta jobb inom näringslivet. Som en åtgärd med sådant syfte föreslås i motionen att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i små och medelstora företag slopas från den 1 januari 1984. Dessutom föreslås att allt nyföretagande temporärt befrias från den

allmänna löneavgiften på 2 %. De båda senare yrkandena har överlämnats av skatteutskottet till arbetsmarknadsutskottet med yttrande (SkU 1982/83:2 y). Skatteutskottet hänvisar i sitt yttrande till att man behandlat motsvarande yrkanden våren 1983 i betänkandet SkU 1982/83:55. Skatteutskottet avstyrkte därvid slopandet av löneavgiften med motiveringen att motionärernas syften skulle tillgodoses bättre genom direkt stöd än genom lättnader i beskattningen. Yrkandet om att slopa företagsbeskattningen på arbetande kapital i små och medelstora företag avstyrktes också med hänvisning bl. a. till företagsskattekommitténs utredningsarbete. Riksdagen biföll skatteutskottets hemställan. Det sägs avslutningsvis i yttrandet att någon omständighet som bör föranleda ändrad ståndpunkt från riksdagens sida i dessa frågor inte har inträffat sedan dess. Till yttrandet har fogats avvikande meningar från företrädare för de borgerliga partierna.

Över folkpartiets förslag i samma motion om nedsättning av socialförsäkringsavgiften i vissa fall har socialförsäkringsutskottet avlämnat yttrande (SfU 1983/84:2 y). Detta utskott konstaterar att utredningen om de små och medelstora företagens finansiella situation lagt fram förslag om arbetsgivaravgifter som näringspolitiskt instrument för nystartade företag och anser att beredningen av utredningsförslaget bör avvaktas innan riksdagen tar ställning. Socialförsäkringsutskottet avstyrker därför motion 34 i denna del. Avvikande meningar har fogats till yttrandet.

Dagens arbetsmarknadspolitik kritiseras i vpk:s partimotion (1983/84:21). Enligt vpk måste kampen mot arbetslösheten bli det primära, överordnade målet för den ekonomiska politiken. Budgetpolitiken skall tjäna kampen mot arbetslösheten, inte vara överordnad den. Detta kan tänkas innebära att man accepterar ett högre budgetunderskott. Denna utgångspunkt är enligt motionen dock ingalunda nödvändig. Samma effekt kan nås via en ökning i de offentliga utgifterna som är finansierad med inkomster. Konflikten mellan sysselsättningspolitik och budgetpolitik är därför inte oundviklig.

Vidare anför vpk att sysselsättningspolitiken måste utgå från förutsättningen, att den offentliga sektorn skall bilda spjutspetsen i kampen mot arbetslösheten. Det är i samhälleliga former och via samhälleliga institutioner som nya arbeten kan skapas.

Också den organisatoriska formen för arbetsmarknadspolitiken måste enligt motionen ändras. Arbetslöshet och undersysselsättning är ett strukturellt, bestående inslag i ekonomin. Det måste mötas med mer långsiktiga och kontinuerliga insatser. Vpk föreslår därför att en flerårsbudget för arbetsmarknadspolitiken skall upprättas.

En politik för att bekämpa arbetslösheten måste enligt vpk kombineras med en förkortning av den allmänna arbetsdagen. Det finns en rad andra motiv för övergång till sex timmars arbetsdag än de sysselsättningspolitiska, och arbetstidsförkortningen kan inte vara något slags patentmedicin mot arbetslösheten. Man anför vidare att arbetslöshet och utslagning är en

funktion av det moderna kapitalistiska produktionssättet som försiggår oberoende av arbetstidens längd och menar att det är orealistiskt att tro, att den totala mängden arbete mätt i tid skulle kunna öka därhän att full sysselsättning någonsin uppnåddes. Sextimmarsdagen är därför enligt motionen också ur sysselsättningspolitisk synpunkt en viktig och oundgänglig engångsåtgärd som dessutom har betydelsefulla jämlikhetsaspekter.

När det gäller sysselsättningen inom byggnadssektorn föreslår vpk bl. a. åtgärder för effektivering och utbyggnad av vattenkraften, vilken beräknas ge ca 500 årsarbeten. Detta yrkande som remitterats till näringsutskottet har med yttrande överlämnats till arbetsmarknadsutskottet. Utskottet återkommer senare till denna fråga.

Alf Wennerfors m. fl. (m) anför i motion 62 att regeringens oförmåga att ta itu med de problem som ligger till grund för den omfattande strukturella arbetslösheten är oroväckande. De offentliga utgifterna, skattetrycket och budgetunderskottet fortsätter att växa. Därmed krymper utrymmet för expansion i det privata näringslivet och de strukturella obalanserna växer sig allt starkare. Om åtgärder mot dessa problem skjuts ytterligare på framtiden blir följden enligt motionen en ännu högre arbetslöshet än i dag.

I motionen anförs vidare att ungdomarnas arbetsmarknadssituation är sämre än någonsin tidigare. Regeringens metod att bekämpa arbetslösheten med massiva insatser av beredskapsarbeten sägs ha misslyckats, varför den trendmässiga ökningen av ungdomsarbetslösheten fortsätter.

Budgetunderskottet är enligt motionärerna det största hotet mot sysselsättningen och har ökat med 15 miljarder kronor sedan regeringstillträdet. Propositionens förslag förvärrar underskottet ytterligare. Vidare anförs att höjt skattetryck, inkl. de grundläggande förändringar som föreslås av skatteöverenskommelsen, leder till försämrad konkurrenskraft och därmed fortsatt utslagning av riktiga jobb. Förslaget om fackföreningsfonder leder till resignation, minskad framtidstro och därmed till uteblivna nyinvesteringar. De nya riktiga jobben uteblir enligt motionen och redan existerande arbetstillfällen slås ut.

Motionärerna förordar en politik rak motsatt den regeringen nu för. För att öka sysselsättningen krävs i motion 62 först och främst att obalanserna i ekonomin arbetas bort. En realistisk strategi för att långsiktigt bekämpa den växande strukturella arbetslösheten måste därför bygga på:

- minskat budgetunderskott genom sparande, lägre statsutgifter och systemförändringar,
- stimulanser till näringsliv och de privata sektorerna i ekonomin genom skatte- och avgiftssänkningar på produktionen,
- skattesänkningar som gör det lönsamt att arbeta, investera, spara och ta risker,
- en effektiv arbetsmarknadspolitik med tyngdpunkten på arbetsförmedling och utbildning i stället för konstlade jobb,

- bättre yrkesutbildning och förhöjd yrkeskompetens med hjälp av bl. a. lärlingsutbildning.

Den omläggning av den ekonomiska politiken som genomfördes omedelbart efter regeringsskiftet förra året skapade enligt utskottets mening förutsättningar för en långsiktig förbättring av sysselsättningsläget i vårt land. Genom devalveringen förstärktes den svenska industrins konkurrensförmåga i avgörande grad. Exporten är som en följd därav nu avsevärt större än föregående år och den samlade utrikeshandeln visar upp ett betydande överskott. Även sysselsättningen inom industrin har ökat något sedan oktober förra året. Positiv sysselsättningsutveckling kan noteras också för den privata tjänstesektorn och för den offentliga sektorn. I det senare fallet dock i första hand beroende på ökad omfattning av beredskapsarbeten.

Som sägs i propositionen får omläggningen av den ekonomiska politiken emellertid positiva effekter på sysselsättningen med en viss eftersläpning. Denna omständighet och det förhållandet att arbetslösheten redan vid regeringsskiftet förra året var hög har nödvändiggjort betydande arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet delar regeringens bedömning att behovet av sådana åtgärder under innevarande budgetår är större än som kunde förutses under våren 1983.

Förslagen till åtgärder i proposition 26 är inriktade på att få snabba positiva effekter på sysselsättningen. Det gäller insatserna för ungdomarna bland vilka arbetslösheten fortfarande är alltför hög och stödet till näringslivets rekrytering av arbetskraft som är anpassat till den konjunkturuppgång som förutses. Det gäller också de åtgärder som vidtas för att förbättra sysselsättningen inom byggnadssektorn.

En del av förslagen som förs fram i motionerna avser emellertid åtgärder som får effekt på sysselsättningen först på längre sikt. Så är fallet med centerpartiets förslag om förstärkta näringspolitiska insatser till småföretagsamhet och omfördelningen av de regionalpolitiska medlen från SIND till länsstyrelserna. Även folkpartiets förslag om att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i små och medelstora företag skall slopas tillhör en typ av åtgärder som inte kan få några omedelbara effekter på den nu höga arbetslösheten. Detta gäller också vpk:s förslag om införande av sex timmars arbetsdag som självfallet förutsätter omfattande förberedelser innan ställning kan tas.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i fråga om insatsernas inriktning, nämligen att det nu behövs åtgärder som får omedelbar effekt på arbetsmarknaden och som till sin omfattning i varje fall delvis är av temporärt slag i avvaktan på att effekterna av omläggningen av den ekonomiska politiken slår igenom på arbetsmarknaden. En förestående trolig konjunkturuppgång motiverar också en sådan inriktning av åtgärderna. Det finns mot den bakgrunden ingen anledning för riksdagen att i detta sammanhang ta upp

nyss nämnda förslag i partimotionerna från centerpartiet, folkpartiet och vpk och som avser åtgärder som får effekter först på längre sikt. Sådana förslag får bedömas i ett sammanhang där en bredare och mera långsiktig sysselsättningspolitisk avvägning är aktuell, t. ex. senare under riksmötet när budgeten för budgetåret 1984/85 behandlas. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet här berörda delar av motionerna 21, 28 och 34.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också två andra motioner vars förslag till sysselsättningsåtgärder får effekter först på längre sikt. Det gäller först motion 33 av Evert Svensson (s) och Georg Andersson (s) som föreslår *utökning av vapenfriutbildningen inom civilförsvaret* i syfte att motverka arbetslösheten. Motionen har överlämnats till arbetsmarknadsutskottet från försvarsutskottet med yttrande (FöU 1983/84:1 y). Försvarsutskottet anför att den utbildning som kan komma i fråga är långtidsutbildning som inte kan startas så att den får någon sysselsättningseffekt under innevarande budgetår och avstyrker bifall till motionen.

Arbetsmarknadsutskottet vill för sin del liksom försvarsutskottet peka på att det f. n. finns 4 300 vapenfria tjänstepliktiga registrerade i väntan på fullständig grundutbildning. Denna balans som vid utgången av budgetåret 1984/85 beräknas ha ökat till 5 000 är enligt nämnden för vapenfriutbildning (NVU) för stor. I anslagsframställningen för budgetåret 1984/85 presenterar nämnden en plan för att till en början av budgetåret 1989/90 minska balansen till 3 000. Mot bakgrunden av att frågan därigenom kommer att prövas och då en utökning av vapenfriutbildningen nu inte skulle få någon omedelbar sysselsättningseffekt avstyrker utskottet motion 33.

Den andra motionen utskottet tar upp i detta sammanhang är nr 26 av Lennart Brunander (c) och Kerstin Andersson (c) i vilken förordas en *utbyggd avbytarverksamhet inom jordbruket.* Den nuvarande verksamheten sägs ge lantbrukarna möjlighet till högst tio dagars semester per år. Målet bör enligt motionärerna vara att successivt under 1980-talet genomföra möjlighet till fem veckors semester för lantbrukarna. När systemet är fullt utbyggt år 1990 skulle det kunna ge 6 000 nya arbetstillfällen för avbytare och därmed ge ökade sysselsättningsmöjligheter för arbetslösa ungdomar. Kostnaden för det fullt utbyggda systemet anges av motionärerna till 800 milj. kr.

Avbytarverksamheten administreras av Lantbrukets avbytartjänst AB under lantbruksstyrelsens tillsyn. Verksamheten startades vid mitten av 1970-talet. På grundval av förslag från en särskild utredare presenterades grunder för en utbyggnad av verksamheten i proposition 1977/78:154. Dessa grunder godkändes av riksdagen på förslag av jordbruksutskottet i ett i den delen enhälligt betänkande (JoU 1977/78:34).

Motionen innebär i sak ett önskemål om att åtgärder vidtas för att påskynda genomförandet av det av statsmakterna tidigare fattade principbeslutet, med en förändrad målsättning och med anlitande av nya finansieringsvägar. Det är en sak för sig att sådana förändringar av ett tidigare riksdagsbeslut bör föregås av särskilda överväganden. Det i detta samman-

hang väsentliga är att motionärerna själva ser de åtgärder de föreslagit som ett sätt att långsiktigt ge ett tillskott till sysselsättningen. Som tidigare framhållits är det emellertid i detta sammanhang fråga om åtgärder som omedelbart kan motverka arbetslösheten och därför avstyrker utskottet motionen.

Utskottet går härefter över till att behandla förslag i propositionen och motioner på arbetsmarknadspolitikens område.

Arbetsmarknadsservice

AMS disponerar för innevarande budgetår 10 milj. kr. för *tillfällig personalförstärkning inom arbetsförmedlingen*. Medlen har använts så att 150 arbetsförmedlare har anställts för andra halvåret 1983. På framställning av AMS föreslår regeringen nu att ytterligare 10 milj. kr. anvisas för förstärkning av arbetsförmedlingen även under första halvåret 1984.

Det anförs i propositionen att arbetsförmedlingen inför den väntade konjunkturuppgången måste ha erforderliga personalresurser så att näringslivets efterfrågan av arbetskraft snabbt kan tillgodoses och de allt längre arbetslöshetstiderna kan motverkas. Även de särskilda åtgärder som regeringen föreslår och som utskottet återkommer till nedan motiverar en tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen även under första halvåret 1984. Utskottet gör samma bedömning som regeringen och tillstyrker att 10 milj. kr. anvisas för ändamålet.

I detta sammanhang behandlar utskottet även ett yrkande i vpk:s partimotion 21 om att *tvångsåtgärder inte bör användas inom arbetsmarknadspolitiken* för att förmå enskilda att acceptera ett visst anvisat arbete.

Det är utskottets mening att stora krav bör ställas på samhället att solidariskt genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder stödja dem som är arbetslösa. Men denna solidaritet kan inte vara ensidig. Den enskilde måste också i solidaritet med samhället bidra efter sin förmåga till den gemensamma produktionen av varor och tjänster. Samtidigt bör påpekas att det enligt nuvarande regler finns ett antal skäl som accepteras som giltiga hinder att ta anvisat arbete. Det gäller t. ex. sjukdom, bristande kommunikationer till den nya arbetsplatsen, för lång bortovaro på grund av stort pendlingsavstånd, bundenhet till ort och familj, lön som väsentligt understiger vad man haft som inkomst i det föregående jobbet. Mot bakgrund av vad här sagts finns det enligt utskottets mening anledning hävda att de som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkl. de som har arbetslöshetsunderstöd skall stå till arbetsmarknadens förfogande enligt de regler som nu gäller. Motion 21 avstyrks därför i här aktuell del.

Arbetsmarknadsutbildning

Beslut av riksdagen om arbetsmarknadsutbildningens omfattning togs under våren 1983 vid två tillfällen. Vid behandlingen av budgetpropositionen (AU 1982/83:21) anvisades medel för utbildning under budgetåret 1983/84 av 120 000 personer. Enligt beslutet skulle AMS tilldelas medel för utbildning av 110 000 personer och regeringen skulle disponera en reserv av medel för utbildning av ytterligare 10 000 personer. Senare beslutade riksdagen på förslag av regeringen i kompletteringspropositionen (prop. 1982/83:150 bil. 3, AU 1982/83:30) att utbildningsvolymen skulle ökas till 125 000 deltagare.

AMS har hemställt att arbetsmarknadsutbildningen under innevarande budgetår skall utökas till 132 000 utbildningsplatser. Arbetsmarknadsministern räknar med att det ökade behovet av arbetsmarknadsutbildning inkl. medel för fortbildning av anställda för att motverka s. k. flaskhalsproblem inom industrin kan tillgodoses för en merkostnad av 180 milj. kr. varav 60 milj. kr. avses för den senare typen av utbildning.

I fråga om utbildningens inriktning anförs att den utökade medelstilldelningen bör medge utbildning inom datateknik och elektronik för såväl industri som handel, kontor och småföretag.

För riksdagens kännedom anmäls att AMS på försök skall kunna köpa utbildning inom det militära försvaret och civilförsvaret för att erbjuda ungdomar yrkesförberedande praktik. Yrkespraktiken avser civila yrkesområden och kommer att omfatta både teoretiska och praktiska moment med tonvikt på de senare. Verksamheten skall omfatta ca 1 300 platser på ett 20-tal orter. Utbildningen skall påbörjas snarast och pågå till den 30 juni 1984 utom beträffande praktiktjänstgöringen inom civilförsvaret som skall vara avslutad den 31 december 1984. Kostnaderna för att anordna yrkespraktiken uppgår till 19 milj. kr. vartill kommer 18 milj. kr. för utbildningsbidrag.

Totalt betyder detta att det här aktuella anslaget till arbetsmarknadsutbildning under budgetåret 1983/84 enligt regeringens förslag skall tillföras ytterligare 199 milj. kr.

Mot bakgrund av utökningen av antalet kursdeltagare i arbetsmarknadsutbildning föreslår regeringen även att ytterligare 10 milj. kr. anvisas för inköp av utrustning m. m. för arbetsmarknadsutbildning.

Folkpartiet yrkar i motion 34 avslag på regeringens förslag om *ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning*. I motionen framhålls behovet av flexibilitet inom detta område. Därför tillsatte den förra regeringen en utredning med uppgift att se över denna utbildning. Vidare anförs att resurser är låsta i lokaler, utrustning, lärarkapacitet m. m. för lång tid, vilket försvårar en önskvärd snabb anpassning till arbetsmarknadens behov. Den anpassning som sker har därför oftast bestått av att nya kurser etc. inrättas på angelägna områden med hjälp av resurstillskott. Även i den nu aktuella propositionen föreslås ytterligare resurstillskott för att starta särskilda AMU-kurser inom datateknik och elektronik samt för att utvidga "starta-

eget"-kurserna. Enligt folkpartiets uppfattning är kurser inom dessa områden angelägna och bör komma till stånd. Detta bör emellertid kunna ske genom omprioriteringar, varvid t. ex. kurser inom allmän kontorsteknik kan dras ned. I motionen erinras om att AMS har mycket stora anslag till sitt förfogande, och det bör vara ett naturligt inslag i planeringen av hur dessa används att se till att anordnade kurser tillkommer inom de områden där näringslivets behov och efterfrågan på arbetskraft är störst. Ett ytterligare sätt att öka flexibiliteten inom arbetsmarknadsutbildningen är enligt motionen att i större utsträckning köpa utbildning från företagen. Även detta bör kunna ske genom omprioriteringar inom existerande anslag.

Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetsmarknadsutbildningen mot bakgrund av det rådande arbetsmarknadsläget måste ha hög volym så att de arbetslösas behov av grundläggande yrkesutbildning och industrins behov av fortbildning av redan anställda kan tillgodoses. Utskottet tillstyrker från den utgångspunkten regeringens förslag både vad gäller utökning av antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning och insatserna för att utöka den s. k. flaskhalsutbildningen inom industrin. Även medel för yrkespraktik m. m. inom försvaret och civilförsvaret på civila yrkesområden tillstyrks av utskottet, liksom den föreslagna anslagsökningen för inköp av utrustning m. m. för arbetsmarknadsutbildningen. Uppfattningen i folkpartiets partimotion om att de i propositionen föreslagna utbildningsaktiviteterna skall rymmas inom tidigare beslutat anslag delas inte av utskottet. Yrkandet i motion 34 om avslag på regeringens förslag när det gäller arbetsmarknadsutbildningen avstyrks därför av utskottet.

Utskottet tar i sammanhanget upp ett yrkande i vpk:s partimotion 21 om att de *utförsäkrades försörjning* måste garanteras *genom arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten.* Denna modell sägs vara att föredra framför förlängda ersättningstider från arbetslöshetsförsäkringen.

Utskottet är väl medvetet om att situationen för dem som utförsäkrats från arbetslöshetsförsäkringen kan vara svår och att de därför måste uppmärksammas särskilt. AMS har sedan hösten 1982 prioriterat de långtidsarbetslösa – till vilka de utförsäkrade hör – i sina åtgärder. Regeringen har dessutom ändrat arbetsmarknadskungörelsen med innebörd att kassamedlemmar som närmar sig utförsäkring får rätt att begära ett beredskapsarbete. AMS har också fått i uppdrag av regeringen att göra en uppföljning av bl. a. hur många personer som omfattas av denna rätt och hur många av dessa som begärt och fått beredskapsarbete. Resultatet av uppföljningen skall redovisas senast den 15 mars 1984. Här kan också erinras om att en prioritering till förmån för bl. a. långtidsarbetslösa skall göras i fråga om de rekryteringsplatser som utskottet återkommer till senare. Sammantaget betyder detta att åtgärderna till förmån för de långtidsarbetslösa har förstärkts. Att därutöver som föreslås i vpk:s partimotion en viss del av kapaciteten inom bl. a. arbetsmarknadsutbildningen skulle förbehållas de långtidsarbetslösa bedömer utskottet som obehövligt. Motionen avslås därför i denna del.

Sysselsättningsskapande åtgärder

Beredskapsarbeten

I propositionen anmäls att regeringen den 6 oktober i år beslutat att – med anlitande av finansfullmakten – dels tidigarelägga statliga byggnads- och anläggningsarbeten för ca 500 milj. kr., dels avsätta 52 milj. kr. för beredskapsarbeten av investeringskaraktär inom bl. a. turistnäringen.

Till fullföljande av vad som anfördes i den i våras avgivna kompletteringspropositionen redovisar regeringen nu en ny form för *beredskapsarbeten i kombination med utbildning*. Denna är avsedd för arbetslösa som behöver både utbildning och arbetslivserfarenhet. Beredskapsarbetena skall anordnas inom den kommunala sektorn, och utbildningen skall normalt ske inom arbetsmarknadsutbildningen. Den enskilde deltagaren skall uppbära lön. Storleken av denna skall fastställas genom särskilda kollektivavtal, varvid förutsätts att hänsyn tas till att utbildningsdelen kommer att utgöra 20–50 % av full arbetstid. Som grund för sådana kollektivavtal anges i propositionen att statsbidrag skall utgå med 60 % av den avtalsenliga lönen för beredskapsarbeten utan särskilda utbildningsinslag.

Det har i många fall visat sig vara önskvärt att kunna ge unga arbetslösa utbildning som varvas med praktik eller arbete. En fördel med det system som nu föreslås är att den enskilde kommer att uppbära en enhetlig ersättning. Vid tidigare försök har lön utgått för arbete och utbildningsbidrag vid utbildning, något som var administrativt krångligt och gjorde det besvärligt för deltagaren att överblicka den ersättning som skulle utgå. Regeringens förslag till utbildning varvat med arbete tillstyrks alltså av utskottet.

Kersti Johansson (c) och Rune Backlund (c) förespråkar i motion 30 att *medel för beredskapsarbeten omdisponeras till kommunala underhållsarbeten* beträffande bl. a. vatten- och avloppsnäten.

Fördelningen av beredskapsarbeten på tunga investeringsarbeten av typ vägbyggnads-, husbyggnads- och vatten- och avloppsarbeten resp. på lättare och samtidigt mer personalintensiva verksamheter som skogsvårdsarbeten och arbeten inom tjänstesektorn är en återkommande fråga i den arbetsmarknadspolitiska debatten. Eftersom beredskapsarbetenas primära syfte är att skapa sysselsättning är det ytterst sammansättningen av de arbetslösa som avgör valet av arbeten. Bl. a. av det skälet har statsmakterna i det väsentliga överlåtit åt arbetsmarknadsmyndigheterna att fördela de medel som ställs till deras förfogande på de olika typerna av arbeten. Vad särskilt beträffar vatten- och avloppsarbeten kan tilläggas att AMS har föreslagit en temporär höjning av det statsbidrag som utgår till kommunerna när sådana arbeten utförs som beredskapsarbeten. Förslaget om bidragshöjning biträds dock inte av regeringen. Med hänsyn till detta ställningstagande som utskottet ställer sig bakom och till att vatten- och avloppsarbeten liksom andra

kommunala investeringsarbeten redan utnyttjas som beredskapsarbeten avstyrker utskottet motion 30.

I sammanhanget tar utskottet upp det av vpk i motion 21 framställda yrkandet om anslag till *tidigareläggning av kommunala byggprojekt*. Enligt vpk:s uppfattning behöver de statliga insatserna mot byggarbetslösheten i form av det s. k. ROT-programmet kompletteras med särskilda åtgärder som stimulerar byggandet. Tidigareläggning av kommunala byggprojekt är en sådan åtgärd. Det statliga stödet bör främst inriktas på regioner med särskilt stor byggarbetslöshet och ha som mål att skapa ytterligare 2 500 årsarbeten.

Regeringen har i proposition 26 redovisat de ytterligare insatser som görs med hänsyn till att byggarbetslösheten trots tidigare åtgärder kan befaras bli hög den kommande vintern. Utöver tidigareläggningen av statliga investeringar för 500 milj. kr. med särskilt hänsynstagande till de sysselsättningssvaga regionerna föreslås av bostads- och civilministrarna i andra avsnitt av propositionen ett ökat stöd till samlingslokaler, förbättring av boendemiljön m. m. Därutöver anmäls att bostadsministern kommer att lägga fram förslag till underhåll, reparation och ombyggnad inom bostadssektorn (ROT-programmet). Förslag kommer också att läggas fram om åtgärder för att stimulera energiinvesteringarna. Enligt utskottets mening bör man avvakta effekterna av de åtgärder riksdagen med anledning härav kommer att besluta innan man tar ställning till behovet av ytterligare insatser på byggområdet. Därför avstyrks det av vpk framställda yrkandet.

Till frågor om enskilda beredskapsarbeten återkommer utskottet i nästföljande avsnitt.

Rekryteringsplatser

Regeringen föreslår i proposition 26 att de enskilda beredskapsarbetena ersätts med ett bidrag till rekryteringsplatser. Det nya bidraget skall rikta sig till hela det enskilda näringslivet, och det skall inte uteslutande vara avsett för ungdomar utan omfatta arbetssökande oavsett ålder med endast den begränsningen att man sätter en nedre åldersgräns vid 18 år. Det är dock meningen att ungdomar samt långtidsarbetslösa skall prioriteras vid bidragsgivningen, och det betonas i propositionen att bidraget inte får ses som ett allmänt stöd för nyanställningar.

Bidraget till rekryteringsplatser skall kunna utgå i sex månader, och det skall täcka 50 % av arbetsgivarens totala lönekostnader för de nyanställda. Bidraget är därmed lägre än det som f. n. utgår vid enskilda beredskapsarbeten, då det utgör 75 %. Å andra sidan skall bidraget till rekryteringsplatser kunna användas för rekrytering till ett företags ordinarie verksamhet vilket inte varit tillåtet när det gäller enskilda beredskapsarbeten som skall avse sådant arbete som annars inte hade blivit utfört.

Enligt regeringens mening bör nya enskilda beredskapsarbeten inte tillkomma efter nyåret 1984. De arbeten som nu pågår eller som startas före årsskiftet skall vara avslutade senast den 30 april nästa år. Den möjlighet som finns att utföra enskilda investeringsarbeten som beredskapsarbeten berörs inte av vad som nu har sagts.

I proposition 40 bilaga 8 p. 1 anmäls att den nu föreslagna omläggningen av rekryteringsstödet ger en besparing av 100 milj. kr.

Vpk motsätter sig i partimotion 21 att *det införs ett nytt bidrag till rekryteringsplatser* och yrkar i enlighet härmed att regeringens förslag skall avslås. Enligt vpk är systemet med lönesubventioner i grunden felaktigt. I stället bör införas en anställningsgaranti som utkrävs av de privata företagen. Garantin skall bestå av en skyldighet för företagen att ställa ett heltidsarbete till förfogande för varje uppnått 50-tal anställda. Garantin skall finansieras med en särskild arbetsgivaravgift.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna stimulerar den tillväxt som nu sker inom den enskilda sektorn. Fördelen med regeringens förslag är att man tar till vara och främjar sysselsättningsökningarna inom de expansiva delarna av näringslivet. Utskottet biträder därför regeringens förslag att det skall införas bidrag till rekryteringsplatser som en ny arbetsmarknadspolitisk åtgärd och avstyrker följaktligen vpk:s avslagsyrkande och därmed sammanhängande förslag om en anställningsgaranti.

Utskottet tar härefter upp några särskilda frågor om rekryteringsplatsernas utformning och om de enskilda beredskapsarbetena.

Som redan nämnts föreslår regeringen att *de enskilda beredskapsarbetena* skall avvecklas parallellt med att de nya rekryteringsplatserna tillkommer.

Alf Wennerfors m. fl. (m) anför i motion 120 att de enskilda beredskapsarbetena har visat sig vara ett värdefullt sätt att hjälpa arbetslösa till en fast anställning. Inte minst gäller det om svårplacerad arbetskraft. Motionärerna föreslår att de enskilda beredskapsarbetena behålls. Även Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk) anser i motion 132 att de enskilda beredskapsarbetena fortsättningsvis behöver användas i arbetslöshetsbekämpande syfte. Dessa arbeten bör kunna finansieras med de 100 milj. kr. per år som regeringen enligt proposition 40 inte avser att utnyttja. Folkpartiet förordar i motion 34 att enskilda beredskapsarbeten skall kunna behållas vid sidan av det nya rekryteringssystemet och utnyttjas i de fall då arbetsförmedlingen annars skulle ha stora svårigheter att få en person arbetsplacerad. Centerpartiet föreslår i motion 28 att möjligheterna att inrätta nya beredskapsarbeten bör kunna ske under i första hand ytterligare ett kvartal, dvs. till den 1 april 1984. Från centerpartiets sida hänvisas bl. a. till de informationsproblem som uppstår när man byter ett ersättningssystem mot ett annat. Det är vidare enligt centerpartiet önskvärt att övergångsvis låta de båda stödformerna komplettera varandra så att exempelvis ett enskilt beredskapsarbete skall

kunna omvandlas till tjänst med rekryteringsstöd när det finns förutsättningar härför.

De enskilda beredskapsarbetena har primärt haft till syfte att ge ungdomar sysselsättning. Samtidigt ger de liksom andra beredskapsarbeten praktik och arbetslivserfarenhet. Det har därtill visat sig att arbetena i stor omfattning har lett till att ungdomarna har fått fortsatt fast anställning hos arbetsgivaren. Med hänsyn till dessa positiva effekter anser utskottet att man i nuläget bör behålla de enskilda beredskapsarbetena såsom en kompletterande åtgärd vid sidan av de nya rekryteringsplatserna. En placering i enskilt beredskapsarbete kan, såsom framhålls av folkpartiet men även i motionen av Alf Wennerfors m. fl., vara en smidig stödform för personer med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden. De enskilda beredskapsarbetena har alltså enligt utskottets mening ett särskilt värde genom de möjligheter de erbjuder att ge en breddad arbetslivserfarenhet, och det är från den synpunkten motiverat att behålla dem vid sidan av anställningar med rekryteringsstöd. Detta bör då komma till uttryck i reglerna om förutsättningarna för enskilda beredskapsarbeten. Liksom beträffande rekryteringsplatserna är det enligt utskottets mening angeläget att länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen, arbetsgivarna och de fackliga organisationerna var för sig verkar för smidiga kontaktvägar sinsemellan, så att man bättre än i dag får snabba och obyråkratiska beslutsgångar vid handläggningen av ärendena om anvisning av arbetssökande till enskilda beredskapsarbeten. Om man nu stannar för att ha två former av rekryteringsstöd därför att de med hänsyn till sin delvis olika inriktning kompletterar varandra bör undvikas att de på grund av olika bidragsnivåer kommer att konkurrera inbördes. Genomförs regeringens förslag om bidrag till rekryteringsplatser bör alltså i fortsättningen samma bidrag om 50 % av den totala lönekostnaden utgå till enskilda beredskapsarbeten.

En följd av vad ovan föreslagits blir att den besparing på 100 milj. kr. som angivits i proposition 40 kommer att tas i anspråk och att en del av medlen för bidrag till rekryteringsplatser i praktiken får utnyttjas för enskilda beredskapsarbeten.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna.

Till villkoren för bidraget till rekryteringsplatser hör enligt regeringsförslaget att *anställningen skall ha anvisats av arbetsförmedlingen.* Mot detta invänder folkpartiet i motion 34 att ett sådant villkor diskriminerar de människor som lyckas skaffa sig ett arbete på egen hand. Villkoret kommer att fungera som ett byråkratiskt hinder för egna initiativ.

En utgångspunkt för regeringsförslaget är att det nya bidraget till rekryteringsplatser inte generellt skall sättas in vid nyanställningar. Det är inte tänkt att bidraget skall utnyttjas för arbetssökande som får anställning på vanliga vägar via platsförmedling och utbildning. Härav följer, som utskottet ser det, att man inte bör ge bidrag för nyanställda som vänt sig till

arbetsgivaren på eget initiativ. Man kan inte heller säga att dessa anställda utsätts för någon diskriminering, eftersom de i bidragshänseende jämställs med sådana arbetssökande hos arbetsförmedlingen för vilka vanliga förmedlingsinsatser bedöms vara tillräckliga. Därför avstyrker utskottet motion 34 på denna punkt.

Från centerpartiets sida begärs i motion 28 att riksdagen uttryckligen anger att det nya rekryteringsstödet även skall tillämpas vid *visstidsanställningar och provanställningar.* Centerpartiet hänvisar till att detta är vad AMS föreslagit och till att ett sådant klarläggande har betydelse för rekryteringsstödets långsiktiga effekter.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag avser "även tidsbegränsade nya anställningar som sker i enlighet med lag och gällande avtal". Man kan vidare notera att arbetsmarknadsministern förutsätter att de berörda företagen och de fackliga organisationerna vid sina normala kontakter klarar ut frågorna om rekryteringsplatser så att dessa frågor kan hanteras på ett smidigt sätt.

Till tidsbegränsade anställningar – eller med ett synonymt begrepp visstidsanställningar – hör anställningar som begränsas för viss tid, viss säsong eller visst arbete på grund av "arbetets särskilda beskaffenhet".

Till visstidsanställningar hör vidare

vikariat, praktikarbete eller feriearbete,

anställningar på grund av tillfällig arbetsanhopning ("arbetstoppar"),

anställningar innan arbetstagaren skall påbörja värnpliktstjänstgöring eller motsvarande tjänstgöring,

provanställningar.

För fullständighetens skull skall tilläggas att tidsbegränsade anställningar också är tillåtna beträffande arbetstagare som har uppnått pensionsåldern.

Såvitt nu kan bedömas torde det nya rekryteringsbidraget med hänsyn till sin inriktning få särskild betydelse för provanställningar samt för vikariat och praktikarbete. Liksom motionärerna vill utskottet dock inte göra något undantag för de övriga formerna för tidsbegränsade anställningar om syftet med bidraget uppfylls. Detta torde inte heller vara avsett i propositionen. Med dessa förtydligande uttalanden från utskottets sida får motion 28 i denna del anses vara besvarad, och den behöver därutöver inte leda till någon åtgärd.

I övrigt tillstyrker utskottet regeringens förslag till regler för rekryteringsplatser. Dessa bör alltså godkännas av riksdagen i de delar de inte behandlats ovan.

Omställningsbidraget

Budgetåret 1981/82 infördes ett omställningsbidrag vid lokala sysselsättningskriser. Bidraget skall bara tillgripas när driftinskränkningar vid ett

företag är så stora att de på ett avgörande sätt påverkar den lokala arbetsmarknaden. Det utgår med 75 % av de totala lönekostnaderna för de arbetstagare som berörs av driftinskränkningen.

Bidragsgivningen sker på försök. Den nu pågående försöksperioden upphör med utgången av innevarande budgetår. I proposition 40 anförs att omställningsbidraget inte har kommit att fylla den avsedda funktionen utan har använts som ett rekonstruktionsstöd för krisdrabbade företag. Regeringen föreslår att bidragsgivningen upphör redan vid det förestående årsskiftet, dock att redan beviljade bidrag skall få utgå även efter den tidpunkten. Åtgärden ger en besparing som i propositionen uppskattas till 25 milj. kr.

Utskottet anser att regeringens förslag bör godtas. Försöksverksamheten med omställningsbidrag vid lokala sysselsättningskriser bör således upphöra fr. o. m. den 1 januari 1984.

Medelsberäkningen

För beredskapsarbetena under innevarande budgetår har statsmakterna hittills anvisat 4 850 milj. kr. Av det beloppet har regeringen innehållit 500 milj. kr. AMS har begärt att ytterligare 1 000 milj. kr. skall ställas till verkets förfogande för beredskapsarbeten och för det nya bidraget till rekryteringsplatser under första halvåret 1984. Styrelsen har räknat med att antalet rekryteringsplatser skall successivt ökas till 40 000 under våren.

Arbetsmarknadsministern ser det som önskvärt att man uppnår den av AMS angivna volymen rekryteringsplatser. Eftersom hälften av det belopp AMS begärt kan ställas till styrelsens disposition genom att det hittills innehållna beloppet får tas i anspråk bör riksdagen anvisa ytterligare 500 milj. kr. Detta är vad regeringen föreslår.

Folkpartiet anser i motion 34 att regeringsförslaget bör avslås. Effekten av det nya rekryteringsstödet blir nog inte så stor som arbetsmarknadsministern utgår från. Därför behöver inte anvisas nya medel utöver de 500 milj. kr. som finns disponibla. Skulle det visa sig att det behövs ytterligare medel, tillägger folkpartiet, kan regeringen återkomma till riksdagen.

Utskottet gör samma bedömning av medelsbehovet som AMS och regeringen. Med avstyrkande av motion 34 i föreliggande del föreslår utskottet att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslaget.

Särskilda åtgärder för arbetslösa i åldern 18–19 år

Inledning

De stora svårigheterna för arbetslösa under 20 år är sedan länge ett erkänt faktum. För de yngsta, 16–17-åringarna, har etablerats ett särskilt uppföljningsansvar inom skolans ram, i vilket ingår en lång rad utbildningsinsatser och – sedan början av år 1982 – ett system för särskilda ungdomsplatser.

Men svårigheterna är stora också för arbetslösa 18–19-åringar. Flertalet saknar arbetslivserfarenhet och en relativt stor grupp har bristande eller avbruten utbildning. Betydande arbetsmarknadspolitiska insatser, särskilt i form av beredskapsarbeten, har gjorts, men arbetslösheten är ändå hög i denna åldersgrupp.

Ungdomar i den nu aktuella åldersgruppen kommer att omfattas av de former av rekryteringsstöd som har behandlats i det föregående. Detta bör göra det lättare för dem att få arbete. Ytterligare stödåtgärder har emellertid bedömts vara nödvändiga.

Regeringen har i propositionerna 26 och 46 föreslagit att det införs s. k. ungdomslag hos offentliga arbetsgivare och att verksamheten förankras i en särskild lagstiftning. Moderata samlingspartiet avvisar den föreslagna lagstiftningen och förordar i stället ett system med samhällstjänst. Även folkpartiet avvisar regeringens förslag och föreslår andra åtgärder till stöd för de ungdomar det här gäller. Centerpartiet godtar tanken på införande av en verksamhet med ungdomslag men anser att regeringens förslag är behäftat med betydande brister och därför i centrala hänseenden bör utformas på ett annat sätt. Vänsterpartiet kommunisterna lägger fram ett eget förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Därutöver har i motioner från enskilda riksdagsledamöter lagts fram förslag till ändringar i regeringens lagförslag och till andra kompletterande åtgärder till stöd för ungdomar i den nu berörda åldersgruppen.

Åtgärdernas allmänna inriktning

Med hänsyn till de skilda synsätt som redovisats ovan tar utskottet först upp frågan om *den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa i åldern 18–19 år.* Regeringens och de fyra oppositionspartiernas förslag innebär sammanfattningsvis följande.

Regeringen föreslår att arbete skapas åt arbetslösa 18–19-åringar genom att s. k. ungdomslag inrättas hos offentliga arbetsgivare, dvs. hos stat, landsting, kommuner, församlingar m. fl. Ytterst är det hemkommunerna som blir skyldiga att tillhandahålla arbete i ungdomslag. Tanken är att ungdomarna i sådana lag skall utföra samhällsnyttigt arbete som inte skulle ha blivit utfört inom ramen för ordinarie resurser.

Ungdomarna anvisas arbete i ungdomslag av arbetsförmedlingen. De skall betraktas som anställda hos arbetsgivaren och lön och övriga anställningsförmåner skall utgå enligt kollektivavtal. Arbetstiden skall normalt vara fyra timmar per dag. Ungdomar som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa kan dock välja att arbeta på heltid.

Ordningen med ungdomslagen medför att ungdomar som är 18–19 år endast i begränsad utsträckning kommer att ha rätt till ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd.

Verksamheten i ungdomslag är avsedd att börja den 1 januari 1984. De närmare bestämmelserna om verksamheten i ungdomslag skall, som nämnts, ges i lag. Regeringen lägger i proposition 46 fram förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare samt till följdlagstiftning.

De offentliga arbetsgivare som anordnar ungdomslag skall enligt regeringens förslag i proposition 26 få täckning för hela kostnaden för ersättningarna till de ungdomar som ingår i ungdomslagen jämte bidrag till kostnaderna för administration och handledning. Statens bidragskostnader innevarande budgetår beräknas till sammanlagt 420 milj. kr. Vid beräkningen av det beloppet har regeringen bedömt att det skall vara möjligt att successivt under vintern och våren 1984 nå upp till en sysselsättning i ungdomslag av 20 000 ungdomar.

Alf Wennerfors m. fl. (m) yrkar i motion 62 att regeringens förslag till lagstiftning om arbete i ungdomslag skall avslås samt att regeringen skall ges till känna vad som i motionen anförs om ett system med samhällstjänst och finansieringen därav.

Motionärerna anför att krav kan ställas på motprestationer från ungdomarnas sida om arbetslöshetsersättning skall utgå. Men samhällstjänst som en sista utväg för att ta ansvar för unga människor måste utformas med stort hänsynstagande till den personliga friheten och integriteten. Den skall även utveckla de ungas ansvarstagande. Från dessa utgångspunkter innehåller regeringens förslag inslag som inte kan accepteras.

Tvånget för kommunerna att ge sysselsättning innebär en högst väsentlig begränsning av möjliga arbetsuppgifter för arbetslagen. Detta tvång bör därför avvisas, och verksamheten utvidgas att omfatta även den enskilda sektorn. Arbetsförmedlingarna måste ha stor frihet att ta till vara alla möjligheter att hitta lämpliga och meningsfulla arbetsuppgifter för de berörda ungdomarna. Samhällstjänst skall även kunna användas när det gäller enskilda ungdomar som då arbetar under överinseende av andra anställda.

Ersättningen till ungdomarna bör hållas på nuvarande KAS-nivå (100 kr. per dag). Arbetstiden skall kunna varieras upp till full arbetsdag.

De av regeringen beräknade kostnaderna för verksamheten bör med dessa förändringar kunna minskas avsevärt. Sociala avgifter bör inte erläggas för de ersättningar som utgår till ungdomarna. Motionärerna beräknar kostnaderna under innevarande budgetår för den av dem föreslagna samhällstjänsten till 175 milj. kr. Med beaktande dessutom av att kostnaderna för beredskapsarbeten för ungdomar i åldern 18–19 år delvis bortfaller bör det angivna beloppet kunna rymmas inom den ram för beredskapsarbeten som AMS redan disponerar.

Centerpartiet uttalar sig i motion 28 för att verksamheten med ungdomslag på sikt också bör komma att omfatta ungdomar i åldern 20 år. Regeringens förslag är ett fullföljande av riksdagens beslut år 1982 om att alla ungdomar skall erbjudas arbete, praktik eller utbildning, men det har betydande

brister. Därför bör det omarbetas i följande avseenden.

Inom allt arbete är åtta timmars arbetsdag det normala. Ungdomsplatserna bör organiseras härefter. Kortare arbetsdag kan medges om det är normalt på den aktuella arbetsplatsen.

Enligt centerpartiets mening måste lönekostnaderna för oerfaren arbetskraft sänkas. Arbetsuppgifter som har karaktär av introduktion har sällan den produktivitet som motiverar kostnaden för avtalsenlig lön. Riksdagen bör göra ett särskilt uttalande vari parterna på arbetsmarknaden uppmanas att träffa särskilda avtal om ungdoms- och introduktionslöner. När det gäller den arbetslösa ungdom som skall få arbete i ungdomslag är en ersättning om 160 kr. per dag eller 20 kr. per timme en rimlig nivå med hänsyn till lägsta lön enligt kollektivavtal och till lärlingsavtalen.

För att vidga möjligheterna att finna meningsfulla arbetsuppgifter är det nödvändigt att också anlita den enskilda sektorn för verksamheten med ungdomslag. På de platser som inrättas på denna sektor bör statsbidrag utgå med 75 % på de ersättningar som utbetalas till ungdomarna. Ovanpå dessa ersättningar skall inte utgå lönebikostnader.

Centerpartiet räknar med att 13 000 platser kan tillskapas inom den offentliga sektorn och 4 000 platser inom den privata till en kostnad av 250 milj. kr.

I motion 155 av Arne Fransson m. fl. (c) redovisas ovanstående förslag uttryckta i lagtext.

Folkpartiet avvisar i motionerna 34 och 160 regeringens förslag till ungdomslag. Det anförs bl. a. att den föreslagna lagstiftningen kommer att låsa in ungdomarna i tillfälliga jobb när man i stället bör slussa ut dem till varaktiga anställningar i näringslivet. Bindningen till den offentliga sektorn är felaktig. Det är också fel att ersättning skall kunna utgå i form av avtalsenlig lön. Av bl. a. dessa skäl är regeringens förslag på många sätt både olämpligt utformat och oklart. I stället bör kommunerna stimuleras att utveckla existerande och lokalt anpassade system för att anvisa meningsfull sysselsättning åt 18–19-åringarna.

Vidare anser folkpartiet att nya initiativ bör tas till avtal mellan parterna om att utvidga de s. k. ungdomsplatserna, så att dessa omfattar även ungdomar i åldern 18–19 år. För att snabbt få ned företagens kostnader vid anställning av ungdomar bör förslag läggas fram om nedsättning av arbetsgivaravgifterna. Denna nedsättning kan första året vara 10 %, varefter den successivt trappas av de följande åren. Under den perioden bör parterna avtala om att ungdomslönerna skall hållas konstanta.

Vänsterpartiet kommunisterna anför i motion 21 att regeringens förslag om ungdomslag i och för sig innehåller sympatiska drag och utvecklingsbara sidor. Men till de negativa inslagen hör att ungdomslagen är tänkta som en temporär lösning, en förvaringsplats. Ungdomslagen borde i stället få ett eget syfte och vara ett trappsteg till fastare anställningar genom att de knyts till den långsiktiga utbyggnaden av den offentliga sektorn. De unga borde få

möjlighet att själva fatta avgörandet i valsituationer och ges en större trygghet inom ungdomslagens gemenskap. Dessa lag bör bilda verkliga och någorlunda fasta arbetsgemenskaper där man undviker en kategoriklyvning genom att ge heltidsarbete åt vissa deltagare och endast deltidsarbete åt andra. Ungdomslagen bör i stället sikta till att ge ungdomarna en ekonomisk bas för ett självständigt liv och full försörjning.

I motion 163 utvecklar vpk dessa kritiska synpunkter vidare och lägger fram ett eget lagförslag där vissa bestämmelser sammanfaller med regeringens lagförslag medan andra bestämmelser utformats i enlighet med de synpunkter som redovisas i de båda motionerna. Avslutningsvis sägs i motion 163 att vpk är berett att biträda ett beslut om inrättande av ungdomslag endast om de påtalade problemen uppmärksammas, och, när de direkt sammanhänger med regeringsförslagen, i rimlig mån löses genom ändringar i dessa förslag.

För egen del vill utskottet anföra följande. Regeringens förslag till ungdomslag utgår från att placering i sådana lag skall vara en åtgärd som kommer i fråga enbart för ungdomar vilka inte kan få arbete på annat sätt och inte har kunnat placeras i utbildning. Övriga möjligheter skall vara uttömda när sysselsättning i arbetslag aktualiseras. Det är alltså fråga om ungdomar som annars kommer att få ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd om de uppfyller villkoren för sådana ersättningar. När så inte är fallet måste de f. n. åtminstone temporärt lämnas utan något arbetsmarknadspolitiskt stöd.

Vad regeringen med sitt förslag vill skapa är ett skyddsnät för ungdomar i denna utsatta situation. Den förvärras av att den inträffar när ungdomarna befinner sig i den ålder då man träder ut i vuxenlivet. Alla torde vara överens om det förkastliga i att ungdomar just vid debuten i vuxenlivet skall tvingas gå sysslolösa. Olika åtgärder kan vidtas för att hindra att så sker. Några sådana har diskuterats i de föregående avsnitten. Men om skyddsnätet skall få tillräcklig fasthet, dvs. om man är beredd att ge de ungdomar det här gäller en verklig rätt till sysselsättning genom arbete, så fordras att det är någon som ytterst är ansvarig för att en sådan sysselsättning kommer till stånd i varje enskilt fall. Med samhällets ansvar för medborgarna är det rimligt att tänka sig att detta blir ett åliggande för det allmänna och då i sista hand för kommunerna med hänsyn till deras ansvar för sina invånare.

Det är i och för sig riktigt som framhålls i några av motionerna att arbetsgivarna på den enskilda sektorn kan påverkas att främja de ungas sysselsättning. Detta är vad man söker uppnå med rekryteringsstöd, bidrag till enskilda beredskapsarbeten och andra former av lönebidrag. Åtgärder av det slaget har prövats sedan lång tid och de skall fortsätta, men vad det här är fråga om är att ta hand om ungdomar som trots sådana åtgärder eller andra stödinsatser inte kan få sysselsättning.

Lön och andra anställningsvillkor för deltagarna i ungdomslagen bör

bestämmas på det sätt som är vedertaget på arbetsmarknaden, dvs. genom kollektivavtal. Man kan hävda att detta också borde gälla om arbetstiden i ungdomslagen. Som regel men på grund av deltidsarbetets utbredning långt ifrån alltid är arbetstiden längre än vad som kommer att bli fallet för ungdomslagens del enligt regeringens förslag. Detta är emellertid en kostnadsfråga, och det måste vara bättre för den unge att ha en arbetsuppgift på halvtid än att gå helt sysslolös. Utskottet biträder för sin del den allmänna inriktning som regeringen vill ge åtgärderna för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år. Det bör betonas att med den av regeringen föreslagna lagen om arbete i ungdomslag införs för dessa ungdomar i själva verket en lagfäst rätt till betalt arbete. Tanken är att sysslolöshet skall ersättas av meningsfull sysselsättning mot lön som bestäms i avtalsenlig ordning. "Kontantlinjen" skall ersättas av "arbetslinjen".

Denna inriktning har i ett par av motionerna tolkats som ett ökat tvång mot de ungdomar det här gäller. Det har använts uttryck som "ett slags tvångssystem" (motion 34) och "arbetstvång" (motion 163), och behovet av "stort hänsynstagande till den personliga friheten och integriteten" har framhållits (motion 62). Det bör därför på nytt understrykas att det gäller stödåtgärder för ungdomar som inte kan erbjudas annat arbete eller utbildning och som alltså annars kommer att vara hänvisade till sysslolöshet. Och vad de kommer att anvisas till är en verksamhet där de enligt lagen själva skall delta i planläggningen och i valet av uppgifter. Under tiden i ungdomslag skall arbetsförmedlingen göra fortsatta ansträngningar att finna annan anställning eller utbildning för deltagarna. Också detta fastslås genom lagstiftningen.

Mot den angivna bakgrunden tillstyrker utskottet regeringens lagförslag och föreslår att riksdagen antar 2–6 samt 8–18 §§ i det till proposition 46 fogade förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Utskottet återkommer i det följande dels till 1 och 7 §§ vilkas utformning aktualiserats i andra motioner än nu redovisats, dels till lagens rubrik m. m. Detsamma gäller om den föreslagna följdlagstiftningen.

Till följd av detta ställningstagande finner utskottet inte anledning att ytterligare gå in på alternativförslagen från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Vad särskilt beträffar det av folkpartiet framförda förslagen om temporära nedsättningar av arbetsgivaravgifterna skall dock konstateras att förslagen avstyrkts i det yttrande från socialförsäkringsutskottet varmed motionen i den delen överlämnats till arbetsmarknadsutskottet. Utskottet avvisar alltså de av Alf Wennerfors m. fl. (m) i motion 62 och av folkpartiet i motionerna 34 och 160 framställda yrkandena med avslag på regeringens lagförslag och i anslutning därtill föreslagna alternativa åtgärder. Vidare avstyrker utskottet de av centerpartiet i motion 28 föreslagna åtgärderna och de av Arne Fransson m. fl. (c) i motion 155 begärda ändringarna i lagförslaget i de nu aktuella delarna. Slutligen avstyrks – likaså i de aktuella delarna – den av

vänsterpartiet kommunisterna i motionerna 21 och 163 gjorda alternativa utformningen av lagen.

Återstående frågor om lagens utformning

Utskottet tar nu upp några förslag om lagens utformning som har framställts i andra motioner än de som redovisats i den föregående framställningen eller som utskottet av andra skäl funnit anledning att aktualisera.

I 1 § i regeringens lagförslag fastslås dels vilka offentliga arbetsgivare som skall omfattas av lagen, dels att lagen gäller arbetslösa ungdomar som har fyllt 18 men inte 20 år.

Som offentliga arbetsgivare anges staten, kommuner, landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter. Kurt Hugosson m. fl. (s) föreslår i motion 29 att även *kommunägda företag* skall kunna anordna ungdomslag.

Utskottet har förståelse för motionärernas argument att man inte bör begränsa en kommuns möjligheter att anordna ungdomslag därför att t. ex. den tekniska försörjningen i kommunen ombesörjs i bolagsform och inte i förvaltningsform. Utskottet är emellertid inte berett att föreslå att man gör avsteg från principen om att det här skall gälla verksamheter hos offentliga arbetsgivare och avstyrker att man gör en ändring i lagen enligt motionens förslag.

I samma motion samt i motionerna 27 av Lars Ernestam (fp) och Kenth Skårvik (fp) och 32 av Evert Svensson (s) förordas en modifiering av lagens åldersgränser till förmån för *förståndshandikappade ungdomar*. För dessa gäller skolplikten upp till 21 och i vissa fall till 23 års ålder. Med hänsyn till detta bör det enligt motionerna inte möta hinder att i ungdomslagen ta in förståndshandikappade ungdomar i åldern upp till 23 resp. 25 år.

På grund av de svårigheter som de handikappade möter i förvärvslivet har inom arbetsmarknadspolitikens ram skapats ett system av olika stödåtgärder till vilka har avsatts betydande resurser. Det har uppdragits åt handikappkommittén att pröva hur dessa åtgärder skall kunna effektiveras. Enligt utskottets mening bör resultatet av kommitténs arbete avvaktas. Då har man dessutom hunnit få erfarenheter av hur verksamheten med ungdomslag fungerar och kan få en bättre uppfattning om sysselsättning i ungdomslag kan göras till en verksam stödform för förståndshandikappade ungdomar. På grund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå en lagändring som tillgodoser motionsyrkandena utan avstyrker dessa.

Avslagsyrkandena i motionerna 62 och 160 såvitt de berör 1 § i regeringens lagförslag avstyrks. På grund härav och med hänvisning till vad som anförts om kommunägda företag och om förståndshandikappade ungdomar anser utskottet att riksdagen bör anta den aktuella paragrafen såsom den föreslagits av regeringen.

Arbetstiden för medlemmarna i ungdomslagen regleras i 7 §. Huvudregeln i regeringens lagförslag är att arbetstiden skall vara fyra timmar per arbetsdag. Ungdomar som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa kan dock välja att arbeta på heltid.

Centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna har, som tidigare redovisats, uppfattningen att det bör vara en huvudregel att medlemmarna i ungdomslagen arbetar på heltid, och de båda partierna fullföljer detta med lagändringsförslag i motionerna 155 och 163. I motion 155 formuleras saken så, att arbetstiden skall vara den som är etablerad på arbetsplatsen.

Med hänvisning till ställningstagandet i avsnittet om åtgärdernas allmänna inriktning avstyrks de båda motionernas ändringsförslag. Med samma hänvisning avstyrks även avslagsyrkandena i motionerna 62 och 160 såvitt de gäller denna paragraf.

I paragrafen öppnas en möjlighet för arbetsgivaren att utsträcka arbetstiden. Detta förutsätter dock stöd av ett kollektivavtal och att det sker på arbetsgivarens egen bekostnad. Det framgår av lagförslagets motivering att denna möjlighet skall utnyttjas endast i särskilda fall.

Monica Andersson m. fl. (s) i motion 162 anser att arbetsgivarens möjlighet att på egen bekostnad utsträcka arbetstiden har fått en för restriktiv utformning. Motionärerna lägger därför fram förslag till ändrad lydelse av paragrafen. Innebörden av ändringsförslaget är att man ger arbetsgivaren rätt att utan begränsning på egen bekostnad fylla på arbetstiden till åtta timmar.

Utskottet kan till en del gå motionärerna till mötes. Man får räkna med att även ungdomar som har försörjningsskyldighet kommer att anvisas sysselsättning i ungdomslag. Eftersom det kan vara svårt att fullgöra denna skyldighet med den inkomst halvtidsarbetet ger kan det bli aktuellt att komplettera inkomsten med socialbidrag. I sådana fall kan det vara mer tilltalande att arbetsgivaren/kommunen i stället på egen bekostnad ökar arbetstiden och därmed den unges inkomst.

Ett genomförande av utskottets förslag föranleder ett tillägg i regeringens förslag till 7 §. Utskottet lägger fram förslag härom i hemställan. I samband därmed föreslås också en redaktionell ändring som avser att tydligare markera att det är förhållandena vid anvisningen till arbete i ungdomslag som avgör den arbetstid som blir aktuell för ungdomar med rätt till ersättning från arbetslöshetskassa.

Vid granskningen av regeringens lagförslag om verksamheten i ungdomslag har utskottet vidare funnit anledning att ta upp frågan om *ny anvisning till arbete i ungdomslag* enligt föreskrifterna i 14 § andra stycket.

Har en deltagare i ungdomslag skilts från sin anställning i laget på grund av misskötsamhet enligt 11 § eller på grund av avvisande av erbjudande av en annan anställning eller annat skäl enligt 12 § får deltagaren inte ges ny anvisning till ungdomslag förrän efter fyra veckor. Å andra sidan har deltagaren rätt till en ny anvisning senast inom tre månader.

Det är arbetsförmedlingen som i det enskilda fallet avgör när en ny anvisning skall ske. Att det i lagen har föreskrivits en längsta tid inom vilken ny anvisning skall ske bör inte fattas så att arbetsförmedlingen i allmänhet skall vänta så länge. Tvärtom bör ny anvisning i regel ske så snart som möjligt efter fyraveckorstiden. Detta gäller i synnerhet när någon har skilts från sin anställning enligt 12 § men även i övrigt. Att det ges utrymme för ny anvisning vid en senare tidpunkt får ses mot bakgrunden av att det i vissa fall kan visa sig svårt att ordna en lämplig ny placering i omedelbar anslutning till fyraveckorstidens utgång och att det i fall som avses i 11 § någon gång kan finnas särskilda skäl till ett något längre uppskov. Med hänsyn till att det här gäller unga människor med ofta ringa erfarenheter av arbetslivet är det enligt utskottets uppfattning angeläget att regeringen noga följer tillämpningen av denna lagregel och dess konsekvenser i praktiken.

Vad nu anförts om ny anvisning till arbete i ungdomslag bör godkännas av riksdagen.

När det gäller den nya lagens *rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser* om verksamheten i ungdomslag föreslås i motion 155 av Arne Fransson m. fl. (c) ändrad utformning med hänsyn till centerpartiets uppfattning att verksamhet i ungdomslag skall kunna bedrivas även inom den enskilda sektorn.

Med hänvisning till de tidigare ställningstagandena avstyrks motionen i denna del. Lagens rubrik bör utformas på sätt som föreslagits i proposition 46, dvs. lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Ingress och ikraftträdandebestämmelser lämnas utan erinran. Avslagsyrkandena i motionerna 62 och 160 såvitt de berör dessa kvarstående delar av regeringsförslaget avstyrks. Lagen skall alltså börja tillämpas den 1 januari 1984.

Följdlagstiftning

Det är en grundläggande tanke bakom regeringens förslag till ungdomslag att ungdomar i åldern 18–19 år skall erbjudas meningsfull sysselsättning med lön i stället för att uppbära arbetslöshetsersättning. Med den ordning som föreslagits av regeringen kommer dagpenning från arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd endast att betalas i mycket begränsad utsträckning till ungdomar i den aktuella åldersgruppen. Det är framför allt under den tid – upp till tre veckor – innan ungdomarna anvisas till ungdomslag som arbetslöshetsersättning kan utgå.

När anvisning till ungdomslag skett skall arbetslöshetsersättning inte längre utgå. Det innebär också att arbetslöshetsersättning i regel inte kommer att utgå när en deltagare blir arbetslös därför att han eller hon lämnar anställningen i ett ungdomslag frivilligt eller på grund av avstängning eller liknande åtgärd.

Regeringen föreslår att 4 § i lagarna om arbetslöshetsförsäkring och om

kontant arbetsmarknadsstöd förses med tillägg av ovan angivna innebörd. Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion 163 att detta lagändringsförslag skall avslås.

Ändringsförslaget är en följd av den ordning utskottet ställt sig bakom i det föregående. Det biträds därför av utskottet som avstyrker motionens avslagsyrkande.

Återstående lagförslag gäller vissa ytterligare ändringar i lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd. Arbete i ungdomslag skall undantas från lagarna om anställningsskydd och om offentlig anställning.

I vissa fall kan kommunen i stället för lön komma att betala ut ersättning som skall motsvara den arbetslöshetsersättning den unge varit berättigad till om inte anvisning till ungdomslag meddelats. Sådan ersättning föreslås bli betraktad som skattepliktig intäkt av tjänst. Härav betingade ändringar i kommunalskattelagen och taxeringslagen har tillstyrkts av skatteutskottet.

Lön och ersättning vid arbete i ungdomslag kommer att betraktas som sjukpenninggrundande inkomst. En erinran härom görs i lagen om allmän försäkring.

De ovan redovisade återstående lagförslagen biträds av utskottet.

I likhet med socialförsäkringsutskottet tillstyrker utskottet slutligen även regeringsförslaget att arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift skall tas ut på de löner och ersättningar som utgår till de ungdomar som arbetar i ungdomslag. Detta föranleder bl. a. en ändring i lagen om sociala avgifter.

Andra frågor kring verksamheten med ungdomslag

I några motioner har aktualiserats frågor kring verksamheten med ungdomslag vilka inte hänger samman med hur man utformar själva lagstiftningen.

I motion 29 av Kurt Hugosson m. fl. (s) förespråkas att *kommunala beredskapsarbeten* övergångsvis skall användas tills det nya systemet med ungdomslag har börjat fungera.

Att ungdomslagens verksamhet förläggs till stat och kommun m. fl. offentliga arbetsgivare medför att statliga och kommunala beredskapsarbeten kan avskaffas för ungdomar i åldern 18–19 år. Utskottet är medvetet om att arbetsmarknadsmyndigheterna och de offentliga arbetsgivarna, framför allt kommunerna, på grund av den korta tid som återstår till verksamhetens start kommer att ställas inför besvärliga problem i verksamhetens inledningsskede. Ett av de påtagliga problemen är att finna lämpliga arbetsuppgifter. De uppgifter som nu utförs som beredskapsarbeten är sannolikt även lämpade för ungdomslagens verksamhet. Att ta undan sådana uppgifter från ungdomslagen och i stället utföra dem som beredskapsarbete kan som utskottet ser det inte vara till någon hjälp för huvudmännen, och utskottet

avstyrker därför motionen i förevarande del.

Monica Andersson m. fl. (s) tar i motion 162 upp flera frågor om verksamheten i ungdomslag. Motionärerna framhåller att det är angeläget att ungdomarnas arbete i ungdomslag varvas med utbildning, och de vill att ungdomarna då skall ha möjlighet att få *utbildningsbidrag.*

Även i propositionen understryks betydelsen av varvning mellan arbete och utbildning. Arbetsmarknadsministern pekar i proposition 46 på olika möjligheter att genomföra en sådan varvning. Hon konstaterar dock att något utbildningsbidrag inte kan utgå. Utskottet har samma uppfattning och avstyrker motionsyrkandet.

Samma motion berör frågan om *stöd till lokala projekt mot ungdomsarbetslöshet.* Motionärerna framhåller att det är viktigt att statsbidragsbestämmelserna inte hindrar nya och okonventionella lösningar. De hänvisar till projekt av typen Allfix och Ring så springer vi samt till att vissa kommuner är i färd med egna lösningar på ungdomsarbetslöshetsproblemen. Centerpartiet föreslår i motion 28 att ungdomsinitiativ av angivna slag skall kunna stödjas av medel som anvisas till beredskapsarbeten.

I proposition 46 noteras att projekt av de slag som nämnts i motionerna inte kan inordnas i systemet med ungdomslag. Projekten bör emellertid kunna stödjas med statliga bidrag från det föreslagna anslaget till Statsbidrag för ungdomslag. Detta bör kunna regleras i den blivande statsbidragsförordningen. Utskottet är av samma mening och finner med hänvisning till det anförda motionerna 28 och 162 i de berörda delarna inte påkalla någon åtgärd.

Slutligen understryks i motion 162 vikten av en god *handledning* för de ungdomar som deltar i ungdomslagen. Arbetet i dessa lag, fortsätter motionärerna, bör få tillgodoräknas som arbetslivserfarenhet. Det är angeläget att verksamheten med ungdomslag utvärderas noga.

Utskottet instämmer i betydelsen av handledning. Det är därför tillfredsställande att denna fråga beaktas vid resurstilldelningen till ungdomslagen. Det är nämligen regeringens avsikt att särskild ersättning skall utgå till huvudmännen för handledare och arbetsledare. Utskottet återkommer till denna särskilda ersättning i avsnittet om statsbidragsfrågor. Vad behovet av utvärdering beträffar anför arbetsmarknadsministern i proposition 26 att verksamheten måste följas upp noggrant, särskilt i uppbyggnadsskedet. Hon tillägger att det inte minst är viktigt att man följer de praktiska verkningarna och undersöker om kompletterande åtgärder behöver vidtas.

Vad gäller tillgodoräknande av arbete i ungdomslag som arbetslivserfarenhet utgår utskottet från att motionärerna därmed åsyftar det meritvärde sådan erfarenhet ger vid urval till utbildningslinjer inom högskolorna. Enligt tillämpningsföreskrifterna till högskoleförordningen räknas som arbetslivserfarenhet även deltagande i beredskapsarbete. Det är rimligt att arbete i ungdomslag tillmäts samma meritvärde. Det ankommer på universitets- och högskoleämbetet att meddela föreskrifter härom.

Med hänsyn till det ovan anförda finner utskottet det inte föreligga behov att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 162 i de nu behandlade delarna.

I motion 22 av Bengt Wittbom (m) kritiseras att arbetsförmedlingen ofta har svårt att snabbt och effektivt anvisa ungdomar till beredskapsarbeten, ungdomsplatser etc. Vissa fristående ungdomsprojekt som Allfix, Spjutet m. fl. har visat sig fungera bättre genom sina möjligheter till informella kontakter. Motionären föreslår därför att *arbetsförmedlingsuppdrag* får skötas av ungdomar som verkar inom projekt av angivna typ. Han tillägger att förmedlingsverksamheten bör kunna avgiftsfinansieras.

Utskottet har inget att invända mot att man prövar nya idéer och aktiviteter – det är tvärtom värdefullt att så sker – i strävandena att förbättra ungdomens situation på arbetsmarknaden. Det kan inte heller vara något att invända mot att ungdomarna i projekt av den typ som nämnts i detta sammanhang bistår varandra med kontakter om möjliga arbetstillfällen. En förmedlingsverksamhet i mer organiserade former är dock en sak för den offentliga arbetsförmedlingen. Är det därtill fråga om en förmedlingsverksamhet i andra former som skall avgiftsfinansieras så är det en verksamhet som bara kan medges inom de gränser som dras upp av 1935 års lag med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. På grund av det anförda anser utskottet att motionen inte bör leda till någon åtgärd.

I en annan motion, 23, tar Bengt Wittbom (m) upp frågan om *redovisningen i arbetsmarknadsstatistiken* av de ungdomar som deltar i ungdomslagen. Motionären är oroad för att ungdomarna inte kommer att redovisas som arbetslösa och därför kommer att undandras den uppmärksamhet som deras arbetslöshet förtjänar. Han föreslår att dessa ungdomar i arbetsmarknadsstatistiken redovisas som en särskild grupp.

Som tidigare påpekats skall anvisning till ungdomslag användas sedan andra möjligheter till anställning eller utbildning har prövats. I likhet med motionären anser utskottet att hänvisningen till ungdomslag inte får medföra att den unge utestängs från fortsatta åtgärder för att finna alternativa sysselsättningar. Föreskriften i 3 § i regeringens lagförslag om att ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid den unge har plats i ett ungdomslag är därför en viktig regel för arbetsförmedlingen vid användningen av det nya instrument som ungdomslagen utgör.

Det är arbetsförmedlingen som skall ombesörja anvisningarna till ungdomslag. För andra åtgärder som administreras av förmedlingen direkt eller genom dess medverkan såsom flyttningsbidrag, arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten har arbetsmarknadsverket lagt upp en månatlig statistik om antalet personer som berörs av sådana åtgärder. På samma sätt bör en redovisning även ske för de ungdomar som anvisas till ungdomslag. Statistiken bör f. ö. byggas ut även med de rekryteringsplatser som behandlats i det föregående.

Utskottet utgår från att arbetsmarknadsverket kommer att utöka arbetsmarknadsstatistiken i de angivna hänseendena utan särskilt påpekande från statsmakternas sida. Ett initiativ av det i motionen begärda slaget är därför inte behövligt, och motionen bör således lämnas utan bifall.

Statsbidragsfrågan

Regeringen föreslår i proposition 26 beträffande det statsbidrag som är avsett att utgå till arbetsgivare som anordnar verksamhet med ungdomslag att bidraget skall utgå med det belopp som motsvarar hela ersättningskostnaden för ungdomslagens medlemmar. Dessutom skall lämnas en ersättning om 20 kr. per dag och deltagare i ungdomslagen för arbetsgivarens kostnader för administration och för handledare/arbetsledare.

Utskottet föreslår att regeringens förslag till statsbidragsgrunder godtas av riksdagen.

Anslagsfrågan

I proposition 26 beräknar regeringen att bidragskostnaderna under innevarande budgetår kommer att uppgå till 300 milj. kr. Beräkningen grundas på att verksamheten successivt byggs upp och på våren 1984 omfattar 20 000 ungdomar. Härtill kommer kostnader för arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift. Dessa utgör 120 milj. kr., och i proposition 46 begärs att även det beloppet anvisas. Det sammanlagda medelsbehovet innevarande budgetår utgör alltså 420 milj. kr.

Centerpartiet beräknar i motion 28 kostnaderna till 250 milj. kr. och föreslår att anslag anvisas med det beloppet. Denna beräkning bygger på att viss del av verksamheten kommer att bedrivas hos enskilda arbetsgivare som får lägre bidrag (75 %).

Regeringens kostnadsberäkning lämnas av utskottet utan erinran. Centerpartiets förslag avstyrks med hänvisning till ställningstagandena i den föregående framställningen. Anslaget bör alltså anvisas med det belopp regeringen har begärt.

Övriga sysselsättningsåtgärder

Statliga myndigheters beställningar av viss administrativ service

I proposition 26 föreslår regeringen att riksdagen skall anvisa ett nytt reservationsanslag om 5 milj. kr. med ovanstående rubrik.

Det nya anslaget är avsett att finansiera beställningar åt SIGA-verksamheten i malmfälten. Denna statliga verksamhet består av kontorsservice och annan administrativ tjänsteproduktion. Den startades år 1980.

Åtgärder har vidtagits för att bredda och utveckla verksamheten. Dessa åtgärder väntas successivt ge nya arbetsuppgifter under år 1984. De statliga basprojekt som verksamheten till stor del byggdes upp kring kommer att trappas ned eller avslutas med början redan i höst. Det finns därför ett behov att överbrygga de omedelbara sysselsättningsproblemen genom nya statliga beställningar. För att få avsedd effekt bör beställningarna kunna läggas ut med kort varsel. Med hänsyn till detta bör de finansieras över ett särskilt anslag.

Med hänvisning till den ovan redovisade bakgrunden biträder utskottet den begärda medelsanvisningen. Som regeringen föreslagit bör det nya anslaget anvisas under tolfte huvudtiteln (industridepartementet).

Finansiering av verksamheten vid SVAR

F. n. bedrivs dataregistreringsverksamhet som beredskapsarbeten vid ett antal platser i Norrland bl. a. i Ramsele vid Svensk arkivinformation (SVAR). Överväganden om hur denna verksamhet skall bedrivas i framtiden pågår och kommer enligt uttalanden i proposition 25 bilaga 7 att redovisas i budgetpropositionen för budgetåret 1984/85.

Arbetsmarknadsministern anmälde i proposition 1982/83:150 att SVAR beräknades få en finansiell lösning av permanent karaktär fr. o. m. årsskiftet 1983-1984. I proposition 25 anmäls nu att detta inte kan ske vid denna tidpunkt. Verksamheten vid SVAR föreslås därför få fortgå oförändrad även under första halvåret 1984. Arbetsmarknadsministern avser att senare föreslå regeringen att inom anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder avsätta 2 milj. kr. för ändamålet.

I motion 198 av Sven-Erik Nordin (c) pekas på SVAR:s betydelse för sysselsättningen i den västra delen av Sollefteå kommun. Motionären har ingen erinran mot finansieringen av verksamheten under första halvåret 1984 men framför vissa synpunkter beträffande verksamhetens *framtida inriktning* som bör ges regeringen till känna. Det gäller samordning med registreringsbasen i Ramsele och anknytningen till en passande huvudman. Vidare stryks under att SVAR måste organiseras som en långsiktig verksamhet samt att den måste få en kommersiell inriktning.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionären om SVAR:s betydelse för sysselsättningen i Ramsele kommun på samma sätt som motsvarande databasverksamheter har betydelse för sysselsättningen i Jörn, Jokkmokk och Pajala. De mera konkreta önskemålen om verksamhetens framtida inriktning och organisation får tas upp när regeringens förslag i frågan presenteras vilket beräknas ske i budgetpropositionen för år 1984/85. Någon åtgärd från riksdagens sida nu är inte motiverad. Motionen avstyrks därför. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till finansiering av verksamheten under första halvåret 1984.

Lönebidrag m. m.

Lönebidrag kan lämnas till arbetsgivare som anställer en arbetssökande som på grund av nedsatt arbetsförmåga annars inte skulle kunna få anställningen. Bidragets storlek varierar beroende på vem som är arbetsgivare. Statliga myndigheter t. ex. får 100 % av lönen i bidrag och allmännyttiga organisationer 90 %.

Lönebidragen tas upp i två motioner. Centerpartiet behandlar i sin partimotion 28 *tilldelningen av medel för lönebidrag* och anför att insatser för handikappade är nödvändiga i nuvarande arbetsmarknadsläge. Det är viktigt att insatser för dem i första hand tar sikte på arbetstillfällen inom den ordinarie arbetsmarknaden. Anställning med lönebidrag har här visat sig vara en framgångsrik form. Enligt motionen har flera länsarbetsnämnder anmält att tilldelade resurser för lönebidrag är slut. Det föreslås därför att regeringen i samband med tilläggsbudget bör återkomma till riksdagen med förslag om ytterligare medel om ändamålet inte kan tillgodoses genom omdisponeringar inom befintliga anslag. Det påpekas att särskilt i förenings- och ungdomsarbete har anställda med lönebidrag gjort värdefulla insatser.

Enligt vad utskottet inhämtat är resursproblemet när det gäller lönebidraget kopplat till den ram för ökningen av antalet platser med lönebidrag vid allmännyttiga organisationer som beslutades våren 1983 (AU 1982/83:21). Utskottet anförde i anslutning därtill att eftersom det råder en viss osäkerhet om det framtida behovet av sådana platser borde regeringen noga följa den nya ordningen med maximering av antalet platser och vid behov föreslå förändringar i syfte att underlätta de handikappades situation på arbetsmarknaden.

Regeringen har sedermera uppdragit åt AMS att göra en uppföljning av det beskrivna slaget och redovisa denna till regeringen före december månads utgång i år. Det kan tilläggas att handikappkommittén (A 1982:02) som tillsattes efter beslut av riksdagen (AU 1981/82:21, rskr 1981/82:216) nyligen överlämnat ett betänkande med förslag om vissa ändringar av lönebidraget.

Något initiativ från riksdagens sida för att ytterligare fästa regeringens uppmärksamhet på medelsutrymmet för lönebidrag enligt vad som föreslås i motionen är enligt utskottets mening inte nödvändigt. Motionen avstyrks därför i denna del.

Vpk föreslår i sin partimotion 21 i fråga om *lönebidragets storlek* att ett bidrag motsvarande 100 % av lönekostnaderna skall återinföras vid anställning av arbetshandikappade inom vissa delar av föreningslivet. Utskottet avstyrkte ett motsvarande yrkande i våras (AU 1982/83:21) och riksdagen beslutade enligt utskottets förslag. Några nya omständigheter som skulle motivera ett annat ställningstagande nu har enligt utskottets mening inte tillkommit. Motion 21 avstyrks därför i motsvarande del.

Utskottet tar till sist upp tre yrkanden som överlämnats till arbetsmarknadsutskottet med yttranden från andra utskott.

Motion 31 av Paul Lestander m. fl. (vpk) har överlämnats av jordbruksutskottet. Enligt motionen bör staten initiera mera aktiva insatser, bl. a. förbättrad information och utbildning, för ökad rekrytering till manuellt skogsarbete i syfte att *intensifiera skogsvården*.

Jordbruksutskottet anför i sitt yttrande (JoU 1983/84:1 y) att riksdagen nyligen fattat beslut om vissa skogspolitiska åtgärder bl. a. innefattande medelsanvisning till skogsvårdsstyrelserna för ökad information, rådgivning m. m. i syfte att främja avverkningen (JoU 1982/83:31). Arbetsmarknadsutskottet delar jordbruksutskottets uppfattning att skogsvårdande åtgärder bör sättas in i kampen mot arbetslösheten och vill peka på att de åtgärder som utskottet behandlat i det föregående därvid kan komma till användning. Med det anförda avstyrks motion 31.

I vpk:s partimotion 21 föreslås att regeringen skall vidta åtgärder för projektering och *utbyggnad av minikraftverk*. En sådan utbyggnad kan enligt motionen sättas i gång med kort varsel. Näringsutskottet anför i sitt yttrande (NU 1983/84:2 y) på denna punkt att regeringen givit energiverket i uppdrag att bl. a. belysa möjligheterna till utbyggnad av små vattenverk. I proposition 1983/84:62 om fortsatt stöd för att ersätta olja m. m. samt för investeringar inom energiområdet meddelar regeringen att den har för avsikt att återkomma till frågan under innevarande riksmöte. Vidare föreslås ett bidrag på 15 % av investeringskostnaderna för små vattenverk som beställs under år 1984. Detta förslag har riksdagen snart att ta ställning till.

Som framhålls i näringsutskottets yttrande är frågan om byggande av minikraftverk föremål för betydande uppmärksamhet på myndighetsnivå och inom regeringskansliet. Någon åtgärd med anledning av motionen är därför inte påkallad. Motion 21 avstyrks i denna del.

I motion 21 föreslår vpk vidare att riksdagen skall göra ett uttalande om att *Svappavaaragruvan* snarast bör öppnas på nytt. Även detta yrkande har överlämnats av näringsutskottet med yttrande. Som framgår av yttrandet behandlade riksdagen frågan om gruvdriften i Svappavaara så sent som våren 1983. Då gjordes bedömningen att det inte var rimligt att upprätthålla driften i Svappavaaragruvan. Näringsutskottet konstaterar vidare att LKAB under år 1983 har kunnat öka leveranserna jämfört med föregående år och att dess resultat nu avsevärt har förbättrats. Den grundläggande frågan i detta sammanhang är om den ökning i efterfrågan som redan har ägt rum och den som är att räkna med framdeles kan motivera ett idrifttagande av anläggningarna i Svappavaara. Näringsutskottet finner inte anledning för riksdagen att frångå den fastställda principen om krav på affärsmässighet i de statliga företagens agerande. De företagsekonomiska bedömningarna i detta fall måste självfallet göras inom LKAB. Inte desto mindre finns det anledning för statsmakterna att uppmärksamma de samhällsekonomiska konsekvenserna av att anläggningarna i Svappavaara nu är avställda.

Näringsutskottet gör den bedömningen, på grundval av de uppgifter som man tagit del av, att det f. n. saknas marknadsutrymme för att LKAB åter skall kunna starta brytning av malm i Svappavaara men förutsätter att LKAB med all kraft fortsätter ansträngningarna att erhålla ett sådant marknadsutrymme att ett återupptagande av gruvdriften och pelletsverket kan motiveras.

Arbetsmarknadsutskottet delar näringsutskottets här redovisade uppfattning. Några särskilda åtgärder med anledning av motionen är mot bakgrund av det anförda inte påkallade. Motion 21 avstyrks därför i motsvarande del.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *sysselsättningsåtgärdernas inriktning*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:21 yrkande 2, 1983/84:28 yrkande 16 och 1983/84:34 yrkande 8 godkänner vad utskottet anfört,
2. beträffande *utökad vapenfriutbildning inom civilförsvaret*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:33,
3. beträffande *utbyggd avbytarverksamhet inom jordbruket*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:26,
4. beträffande *tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:26 till *Arbetsmarknadsservice* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.,
5. beträffande *tvångsåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 3,
6. beträffande *ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:26 och med avslag på motion 1983/84:34 yrkande 15 i motsvarande del till *Arbetsmarknadsutbildning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 199 000 000 kr.,
7. beträffande *ytterligare medel för anskaffning av utrustning m. m. för arbetsmarknadsutbildning*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:26 och med avslag på motion 1983/84:34 yrkande 15 i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,
8. beträffande *försörjning av utförsäkrade genom arbetsmarknadsutbildning m. m.*

att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 10,

9. beträffande *beredskapsarbete i kombination med utbildning*
att riksdagen godkänner de i proposition 1983/84:26 förordade grunderna för statsbidrag,
10. beträffande *omdisponering av medel för beredskapsarbeten till kommunala underhållsarbeten*
att riksdagen avslår motion 1983/84:30,
11. beträffande *tidigareläggning av kommunala byggprojekt*
att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 8,
12. beträffande *införande av ett nytt bidrag till rekryteringsplatser*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag avslår motion 1983/84:21 yrkande 16,
13. beträffande *enskilda beredskapsarbeten*
att riksdagen med avslag på regeringens förslag samt med anledning av motionerna 1983/84:28 yrkande 14, 1983/84:34 yrkande 10 i motsvarande del, 1983/84:120 och 1983/84:132 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
14. beträffande *medverkan av arbetsförmedlingen som bidragsvillkor*
att riksdagen avslår motion 1983/84:34 yrkande 10 i motsvarande del,
15. beträffande *visstidsanställningar och provanställningar*
att riksdagen avslår motion 1983/84:28 yrkande 15,
16. beträffande *reglerna för rekryteringsplatser*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1983/84:26 i den mån frågan inte behandlats i föregående moment,
17. beträffande *omställningsbidrag*
att riksdagen godkänner vad som anförts i proposition 1983/84:40 bilaga 8 om slopandet av omställningsbidrag vid lokala sysselsättningskriser,
18. beträffande *anvisande av medel till Sysselsättningsskapande åtgärder*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:26 samt med avslag på motion 1983/84:34 yrkande 16 till *Sysselsättningsskapande åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 500 000 000 kr.,
19. beträffande *den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år*
att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:21 yrkande 15, 1983/84:28 yrkandena 8–12, 1983/84:34 yrkandena 3–7, 1983/84:62 yrkandena 1 i motsvarande del och 2, 1983/84:155 i motsvarande del, 1983/84:160 i motsvarande del samt 1983/

84:163 yrkandena 1 i motsvarande del och 3 antar 2–6, 8–18 §§ i det genom proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,

20. beträffande *kommunägda företag*
att riksdagen avslår motion 1983/84:29 yrkande 1,
21. beträffande *förståndshandikappade ungdomar*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84:27, 1983/84:29 yrkande 2 och 1983/84:32,
22. beträffande *avslag på 1 § i regeringens förslag till lag om verksamhet i ungdomslag*
att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del och 1983/84:160 i motsvarande del antar 1 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
23. beträffande *arbetstiden*
att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del, 1983/84:155 i motsvarande del, 1983/84:160 i motsvarande del och 1983/84:163 yrkande 1 i motsvarande del samt med anledning av motion 1983/84:162 yrkande 1 antar 7 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare i följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Propositionens förslag	*Utskottets förslag*
	7 §
En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som *på annat sätt än genom* arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.	En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som *vid anvisningen till* arbete i ungdomslag *på annat sätt än genom sådant* arbete har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när *den unge är underhållsskyldig gentemot annan eller när* det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.

24. beträffande *ny anvisning till arbete i ungdomslag*
att riksdagen godkänner vad utskottet anfört,
25. beträffande *rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag*
att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del, 1983/84:155 i motsvarande del och 1983/84:160 i motsvarande del antar rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till lagen om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare i enlighet med förslaget i proposition 1983/84:46,
26. beträffande *arbetslöshetsersättningar vid anvisning till arbete i ungdomslag*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:163 yrkande 2 antar 4 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring resp. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
27. beträffande *de genom proposition 1983/84:46 framlagda lagförslagen i återstående delar*
att riksdagen bifaller regeringens förslag,
28. beträffande *kommunala beredskapsarbeten*
att riksdagen avslår motion 1983/84:29 yrkande 3,
29. beträffande *utbildningsbidrag till deltagare i ungdomslag*
att riksdagen avslår motion 1983/84:162 yrkande 2,
30. beträffande *stöd till lokala projekt mot ungdomsarbetslöshet*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84:28 yrkande 17 och 1983/84:162 yrkande 5,
31. beträffande *handledning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84:162 yrkandena 3, 4, 6 och 7,
32. beträffande *arbetsförmedling inom ungdomsprojekt*
att riksdagen avslår motion 1983/84:22,
33. beträffande *redovisning av ungdomslagen i arbetsmarknadsstatistiken*
att riksdagen avslår motion 1983/84:23,
34. beträffande *statsbidrag*
att riksdagen godkänner de i proposition 1983/84:26 förordade grunderna för statsbidrag till verksamhet med ungdomslag,
35. beträffande *anvisande av medel till statsbidrag till verksamheten med ungdomslag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionerna 1983/84:26 och 1983/84:46 samt med avslag på motion 1983/84:28 yrkande 13 till *Statsbidrag för ungdomslag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under

tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 420 000 000 kr.,

36. beträffande *medelsanvisning för beställningar till SIGA-verksamheten*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1983/84:26 till *Statliga myndigheters beställningar av viss administrativ service* på tilläggsbudget I till riksstaten för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,
37. beträffande *finansieringen av verksamheten vid SVAR*
att riksdagen godkänner regeringens förslag i proposition 1983/84:25 bilaga 7,
38. beträffande *den framtida inriktningen av SVAR*
att riksdagen avslår motion 1983/84:198,
39. beträffande *tilldelningen av medel för lönebidrag*
att riksdagen avslår motion 1983/84:28 yrkande 18,
40. beträffande *lönebidragets storlek*
att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 9,
41. beträffande *intensifiering av skogsvården*
att riksdagen avslår motion 1983/84:31,
42. beträffande *utbyggnad av minikraftverk*
att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 13,
43. beträffande *gruvdrift m. m. i Svappavaara*
att riksdagen avslår motion 1983/84:21 yrkande 14.

Stockholm den 29 november 1983

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Elver Jonsson (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Sten Östlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Christer Skoog (s), Börje Hörnlund (c), Bo Nilsson (s) och Sven Lundberg (s).

Reservationer

1. Sysselsättningsåtgärdernas inriktning (mom. 1)

Alf Wennerfors (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp), Ingrid Hemmingsson (m), Börje Hörnlund (c) och Håkan Stjernlöf (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar "Den omläggning" och på s. 21 slutar "och 34" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att proposition 26 om särskilda sysselsättningsåtgärder inte innebär något nytänkande inom regeringen. Det saknas fortfarande förståelse för den ekonomiska politikens inverkan på arbetsmarknaden och dess sätt att fungera. Regeringen presenterar inte något förslag till hur de nya arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall finansieras.

De föreslagna insatserna beräknas kosta ungefär 2 miljarder kronor. Totalt har under det senaste året drygt 20 miljarder kronor i nya arbetsmarknadspolitiska utgifter föreslagits. Utvecklingen på arbetsmarknaden är trots detta synnerligen bekymmersam. Summan av antalet personer som är öppet arbetslösa och som sysselsätts genom olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökar. En viss minskning har naturligtvis skett i högkonjunkturer, men i varje lågkonjunktur har "toppen" legat högre än i den föregående. Även arbetslöshetsnivån vid högkonjunkturerna har successivt stigit. Detta tyder på att arbetsmarknaden kommit att fungera allt sämre. Ett ytterligare tecken härpå är att det vid varje högkonjunktur har funnits ett allt större antal personer som stått till arbetsmarknadens förfogande per ledig plats.

Särskilt besvärligt är sysselsättningsproblemet för ungdomarna. Den trendmässiga ökningen av ungdomsarbetslösheten fortsätter. Regeringens hittillsvarande åtgärder har inte förbättrat ungdomarnas möjligheter att få riktiga jobb.

Utskottet anser att det är nödvändigt att helt lägga om den ekonomiska politiken för att därigenom förbättra sysselsättningsläget. Den allmänna ekonomiska politik som krävs för detta behandlas av finansutskottet men en kort sammanfattning av huvuddragen i denna politik är på sin plats. Den viktigaste uppgiften är att hejda ökningen av de offentliga utgifterna och därmed följande skattehöjningar. Regeringens politik i detta avseende leder i helt fel riktning. Under dess första regeringsår har skatterna höjts med 12–13 miljarder kronor, de offentliga utgifterna med mångdubbelt mer. Följden är att budgetunderskottet har ökat kraftigt till ca 90 miljarder kronor. Detta innebär sammantaget att den nödvändiga saneringen av den svenska ekonomin nu startar från ett sämre utgångsläge.

Det svåra ekonomiska läget leder till att ytterligare utgifter inom en viss sektor måste finansieras med besparingar på andra områden i den statliga budgeten. Eftersom insatserna mot arbetslösheten måste ges högsta prioritet

är det naturligt att medel för sådana insatser anses som viktigare än många andra offentliga utgifter. Omprioriteringar måste därför ske till förmån för de arbetsmarknadspolitiska insatser som förordas i det följande.

Den stimulans av sysselsättning som i nuvarande läge måste ske, bör innebära stimulans till permanenta jobb inom näringslivet. Den viktigaste åtgärden i detta syfte är att för all framtid avvisa förslaget till kollektiva löntagarfonder. Dessa skulle inte bara på längre sikt förändra vårt ekonomiska system utan de har redan på kort sikt en starkt återhållande och hämmande effekt på näringslivets investeringar och expansionslust och därmed på sysselsättningen.

Av särskild vikt blir som sägs i motion 34 att stimulera de små och medelstora företagens expansion. Utskottet tillstyrker därför förslagen i motionen om att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i små och medelstora företag slopas från den 1 januari 1984. Dessa förslag ligger väl i linje med vad som aviserats från utredningen angående de mindre och medelstora företagens situation (Ds B 1981:13) och bör som sägs i avvikande meningar till skatteutskottets yttrande nu genomföras.

Bland andra åtgärder utskottet förordar och som föreslås i centerpartiets motion 28 är en fortsatt satsning på bättre miljö och resurshushållning samt omfördelning av de regionalpolitiska medlen redan under innevarande budgetår från det centrala anslaget för regionalpolitisk bidragsverksamhet till det s. k. länsanslaget.

När det gäller de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna på den sikt som nu behandlas måste speciell uppmärksamhet riktas mot ungdomarna vilket sker i de förslag som tas upp senare i betänkandet.

Utskottet vill framhålla att en framgångsrik sysselsättningspolitik måste bygga på den enskildes initiativ och engagemang. Detta skapar goda förutsättningar för industri och företagsamhet och innebär ett rationellt utnyttjande av befintlig produktionskapacitet. En sådan inriktning är en avgörande förutsättning för att de ekonomiska balansproblemen i samhället skall bemästras och är därmed också en nödvändig utgångspunkt för att Sverige också fortsättningsvis skall vara ett land som lyckas hålla arbetslösheten nere.

Den nuvarande regeringspolitiken har i centrala avseenden en motsatt inriktning. Man bortser från betydelsen av enskildas initiativ och engagemang genom att bygga på kollektivism och stordrift. Industrins och företagsamhetens utbyggnad motverkas av förslaget om kollektiva löntagarfonder. Man urholkar regionalpolitik och småföretagspolitik. Med aviserade förslag på jordbrukspolitikens område hotar man sysselsättningen även inom denna näring. Vad utskottet anfört bör med bifall till motionerna 28 och 34 i motsvarande delar ges regeringen till känna.

Förslaget i motion 21 om införande av sex timmars arbetsdag får bedömas i annat sammanhang och avstyrks därför av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *sysselsättningsåtgärdernas inriktning*
att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:28 yrkande 16 och 1983/84:34 yrkande 8 samt med avslag på motion 1983/84:21 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Sysselsättningsåtgärdernas inriktning (mom. 1)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar "Den omläggning" och på s. 21 slutar "och 34" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den uppfattning vpk framför i motion 21 att det finns två avgörande fel i regeringens sätt att närma sig sysselsättningsproblemen.

Dagens arbetsmarknadspolitik sägs uttryckligen vara underordnad de budgetpolitiska målen. Detta uttrycks så, att kampen mot arbetslösheten inte får ske på ett sådant sätt att den äventyrar det överordnade målet att få ned det statliga budgetunderskottet. Det är en utgångspunkt som helt skiljer sig från arbetarrörelsens historiska, klassiska ståndpunkt, nämligen att kampen mot arbetslöshet har prioritet över andra politiska mål. Denna förändrade utgångspunkt för socialdemokratisk sysselsättningspolitik bidrar givetvis till att konservera arbetsmarknadspolitiken i traditionella, tillfällighetsbetonade former.

Den andra tvivelaktiga utgångspunkten består enligt utskottets mening däri, att sysselsättningspolitiken byggs på förhoppningen att den privata arbetsmarknaden så småningom skall bli i stånd att suga upp det stora antalet undersysselsatta. Detta är en uppenbart orealistisk förutsättning. Den strider helt mot vad som framgår av det ekonomiska systemets långsiktiga tendens. Den förutsätter ett traditionellt samband mellan investeringar och sysselsättning som inte längre existerar.

Båda de nämnda utgångspunkterna för arbetsmarknadspolitiken måste ersättas av andra. Kampen mot arbetslösheten måste bli det primära, överordnade målet för den ekonomiska politiken. Budgetpolitiken skall tjäna kampen mot arbetslösheten, inte vara överordnad den. Detta kan tänkas innebära att man accepterar ett högre budgetunderskott. Denna utgångspunkt är dock ingalunda nödvändig. Samma effekt kan nås via en ökning i de offentliga utgifterna, som är finansierad med inkomster. Konflikten mellan sysselsättningspolitik och budgetpolitik är inte oundviklig.

Sysselsättningspolitiken måste därjämte utgå från förutsättningen att den offentliga sektorn bildar spjutspetsen i kampen mot arbetslösheten. Det är i samhälleliga former och via samhälleliga institutioner som nya arbeten kan

skapas. Strukturella problem kräver strukturella åtgärder – åtgärder som börjar bryta igenom det rådande systemets ramar.

Också den organisatoriska formen för arbetsmarknadspolitiken måste ändras. Arbetslöshet och undersysselsättning är ett strukturellt, bestående inslag i ekonomin. Det måste mötas med mer långsiktiga och kontinuerliga insatser. Tillfälliga ettåriga åtgärder och perspektiv räcker inte.

Den offentliga sektorn innefattar en mängd kvantitativa och kvalitativa bristområden. Ökade och bättre insatser på ett flertal sådana områden är både önskvärda i sig och ett centralt inslag i en krisbekämpande politik. Inom den offentliga sektorn finns givetvis också delar, där rationaliseringar kan och måste gå ut över antalet arbetsplatser. Men sektorn innefattar framför allt också delar, där större inslag av mänskligt arbete ger viktig utdelning i form av bättre måluppfyllelse och kvalitativ resultatförbättring.

Som sägs i motion 21 bör 100 000 nya arbeten kunna skapas de närmaste åren inom industrin och inom den offentliga sektorn. När det gäller den senare bör 35 000 nya arbeten kunna tillkomma under år 1984.

En politik för att bekämpa arbetslösheten måste kombineras med en förkortning av den allmänna arbetsdagen. Övergång till sex timmars arbetsdag har givetvis en rad andra viktiga motiv utanför det sysselsättningspolitiska. Det är också uppenbart att man måste akta sig för att göra arbetstidsförkortningen till något slags patentmedicin mot arbetslösheten. Arbetslöshet och utslagning är en ständig funktion av det moderna kapitalistiska produktionssättet och försiggår oberoende av arbetstidens längd. Emellertid är det lika orealistiskt att tro att den totala mängden arbete mätt i tid skulle kunna öka därhän att full sysselsättning någonsin uppnåddes. Sextimmarsdagen är också ur sysselsättningspolitisk synpunkt en viktig och oundgänglig engångsåtgärd. Att den har betydelsefulla jämlikhetsaspekter gör den än angelägnare. Även om en sådan reform måste vara långsiktig bör beslut tas redan nu.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion 21 bör ges regeringen till känna. Motion 34 som bygger på att sysselsättningsproblemen skall lösas genom att företagen ges ytterligare omotiverade förmåner avstyrks. Likaså avstyrks förslaget i motion 28 om omfördelning av det regionalpolitiska stödet.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *sysselsättningsåtgärdernas inriktning*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1983/84:28 yrkande 16 och 1983/84:34 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen (mom. 4)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom, Ingrid Hemmingsson och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar "Det anförs" och slutar "för ändamålet" bort ha följande lydelse:

Till anslaget Arbetsmarknadsservice har riksdagen genom tidigare beslut för budgetåret 1983/84 anvisat 1 261 milj. kr. Det bör vara möjligt att genom omprioriteringar inom detta stora anslag och genom rationaliseringar ge arbetsförmedlingen den kapacitet som behövs för att den skall kunna lösa sin uppgift även vid en eventuell konjunkturuppgång. Utskottet vill här också erinra om de förslag till effektiveringar av arbetsförmedlingen, bl. a. genom avveckling av AMS arbetsförmedlingsmonopol, som tidigare lagts fram av moderata samlingspartiet och behandlats av utskottet (AU 1982/83:21). Med det anförda avstyrks regeringens förslag om ytterligare medel till arbetsmarknadsservice.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen*
att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1983/84:26 att till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

4. Tvångsåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken (mom. 5)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar "Det är" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Det finns anledning att som i vpk:s partimotion 21 särskilt uppmärksamma de arbetslösas rättsställning. En tillfällig arbetslöshet, som drabbar en människa i ett samhälle med full sysselsättning, innebär inga större problem. Utbudet av arbetsplatser garanterar vanligen en viss frihet att välja. Tvångssituationen är inte så utpräglad. När däremot stora skikt av befolkningen står utanför den ordinarie arbetsmarknaden, verkar det formella tvånget att "stå till arbetsmarknadens förfogande" på ett kvalitativt annat sätt. Det medför i realiteten en närmast fullständig förlust av valmöjligheter och utmynnar i ett tvång att ta vad som först erbjuds utan invändningar. Utskottet delar vpk:s uppfattning att hot om förlust av arbetslöshetsunderstöd inte skall få användas för att tvinga någon att ta första bästa anställning. I ett läge med en stor reserv av arbetslösa blir rätten att ställa vissa anspråk på anställningens karaktär särskilt viktig. Då det gäller ungdomarna i de tilltänkta ungdomslagen återkommer utskottet nedan.

Utskottet tillstyrker alltså motion 21 i här aktuell del. Vad som anförts bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *tvångsåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Tvångsåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken (mom. 5 – motiveringen)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom, Ingrid Hemmingsson och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar "Det är" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Samhället måste ha den enskildes initiativ och engagemang som främsta drivkraft när det gäller att utveckla ekonomi och sysselsättning. Individens rätt att därvid fritt välja arbete är en självklarhet. Den ekonomiska politik som utskottet förordat i det föregående kommer att befrämja utvecklingen av en arbetsmarknad som erbjuder stora valmöjligheter. I de situationer då den enskilde tvingas uppbära samhällsunderstöd för att klara arbetslösheten måste det från samhällets sida ställas krav på att tillgängliga arbetstillfällen antas. Med det anförda avstyrks motion 21 i denna del.

6. Ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning, m. m. (mom. 6–7)

Alf Wennerfors (m), Bengt Wittbom (m), Elver Jonsson (fp), Ingrid Hemmingsson (m) och Håkan Stjernlöf (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "Utskottet delar" och slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i folkpartiets partimotion 34 att några ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning inte behöver anvisas. Den föreslagna utbildningen inom data och elektronik, starta-eget-kurser och köp av yrkespraktik från försvaret och civilförsvaret bör kunna bekostas genom omprioriteringar inom det mycket stora anslag som ställts till verksamhetens förfogande för budgetåret 1983/84, 2 031 342 milj. kr. Utskottet vill också peka på möjligheten att genom köp av utbildning från företag uppnå en större utbildningskapacitet inom den redan beslutade medelsramen. Regeringens förslag om anvisning av ytterligare medel avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 6 och 7 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:34 yrkande 15 i motsvarande del avslår regeringens förslag i proposition

1983/84:26 att till *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 199 000 000 kr.,

7. beträffande *ytterligare medel för anskaffning av utrustning m. m. för arbetsmarknadsutbildning*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:34 yrkande 15 i motsvarande del avslår regeringens förslag i proposition 1983/84:26 att till *Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

7. Försörjning av utförsäkrade genom arbetsmarknadsutbildning m. m. (mom. 8)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "Utskottet är" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Allt fler utförsäkras f. n. från arbetslöshetsförsäkringen. Det finns som sägs i vpk:s motion 21 anledning att särskilt uppmärksamma den svåra situation som dessa människor hamnar i. De utförsäkrades försörjning måste garanteras genom arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten. En sådan lösning är att föredra framför förlängd ersättningstid från arbetslöshetskassa. Utskottet stödjer därför vpk:s krav att regeringen bör ta fram 10 000 platser inom arbetsmarknadsutbildning och genom beredskapsarbeten vilka i första hand skall vara avsedda för personer som utförsäkrats från arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen bör underrättas härom.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *försörjning av utförsäkrade genom arbetsmarknadsutbildning m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Beredskapsarbete i kombination med utbildning (mom. 9)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar "Det har" och slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar regeringens uppfattning om nyttan av en ny form av beredskapsarbete i kombination med utbildning. Det har i många fall visat sig önskvärt att kunna ge unga arbetslösa utbildning som varvas med praktik eller arbete. En fördel med det system som nu föreslås är att den enskilde

kommer att uppbära en enhetlig ersättning. Vid tidigare försök har lön utgått för arbete och utbildningsbidrag vid utbildning, något som var administrativt krångligt och gjorde det besvärligt för deltagarna att överblicka den ersättning som skulle utgå. Utskottet tillstyrker således införandet av den nya stödformen men ser inga skäl för att åtgärden enbart skall kunna komma i fråga inom den kommunala sektorn. Tvärtom bör ansträngningen vara att öka andelen beredskapsarbeten inom den enskilda sektorn. Erfarenheterna av sådana arbeten är positiva. Beredskapsarbete i kombination med utbildning bör således även få anordnas inom den enskilda sektorn. Denna utskottets mening bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *beredskapsarbete i kombination med utbildning*
att riksdagen med anledning av de i proposition 1983/84:26 förordade grunderna för statsbidrag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Tidigareläggning av kommunala byggprojekt (mom. 11)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar "Regeringen har" och slutar "framställda yrkandet" bort ha följande lydelse:

Byggarbetslösheten kan enligt utskottets bedömning befaras bli hög den kommande vintern. De olika insatser som regeringen föreslår välkomnas i och för sig av utskottet men bedöms vara otillräckliga. Det är därför viktigt att redan nu beslut fattas om ytterligare åtgärder för att stimulera byggandet. Utskottet tillstyrker mot den bakgrunden vänsterpartiet kommunisternas förslag om att medel bör anslås för att tidigarelägga olika kommunala byggprojekt. Insatserna bör främst göras i regioner med särskilt hög arbetslöshet och ha som mål att skapa 2 500 årsarbeten.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *tidigareläggning av kommunala byggprojekt*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Införande av ett nytt bidrag till rekryteringsplatser (mom. 12)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar "Utskottet delar" och slutar "en anställningsgaranti" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om ett nytt bidrag till rekryteringsplatser har enligt utskottet flera nackdelar. Stödets form av en dold lönesubvention till

näringslivet är inte acceptabel. Mycket tyder också på att nettoeffekten av åtgärden i form av nya arbetstillfällen är låg i jämförelse med enskilda beredskapsarbeten. Rekryteringsstödet skulle dessutom innebära en allvarlig försämring för de svaga grupperna på arbetsmarknaden. Trots att förslaget förutsätter att arbetsförmedlingen skall anvisa arbetskraften finns det anledning att tro att en övervägande del av rekryteringen kommer att ske bland dem som i en konjunkturuppgång redan har en stark ställning på arbetsmarknaden.

Det ovan anförda är enligt utskottets mening tillräckliga skäl för att det nya bidraget till rekryteringsplatser inte bör införas. Propositionens förslag avstyrks således i denna del. Likaså avstyrks förslaget i vpk-motionen 21 om en anställningsgaranti, finansierad med arbetsgivaravgifter.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *införande av ett nytt bidrag till rekryteringsplatser* att riksdagen avslår regeringens förslag i motsvarande del och motion 1983/84:21 yrkande 16.

11. Införande av ett nytt bidrag till rekryteringsplatser (mom. 12)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar "Utskottet delar" och slutar "en anställningsgaranti" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om att införa ett nytt bidrag till rekryteringsplatser är en ny form av lönesubvention. Detta är en felaktig politik. I stället bör såsom föreslås i vpk:s partimotion 21 utkrävas en anställningsgaranti av de privata företagen beträffande ett visst antal ungdomar. Garantin bör bestå av en skyldighet att ställa ett heltidsarbete till förfogande för varje uppnått 50-tal anställda. Garantin bör finansieras av en särskild arbetsgivaravgift.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *införande av ett nytt bidrag till rekryteringsplatser* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 16 samt med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Enskilda beredskapsarbeten (mom. 13)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "De enskilda" och slutar "enskilda beredskapsarbeten" bort ha följande lydelse:

De enskilda beredskapsarbetena har primärt haft till syfte att ge ungdomar sysselsättning. Samtidigt ger de liksom andra beredskapsarbeten praktik och

arbetslivserfarenhet. Det har därtill visat sig att arbetena i stor omfattning har lett till att ungdomarna fått fortsatt fast anställning hos arbetsgivaren. Med hänsyn till dessa positiva effekter bör enligt utskottets mening de enskilda beredskapsarbetena tills vidare behållas i sin nuvarande form. Det är dock angeläget att handläggningen av ärendena om anvisning av arbetssökande till enskilda beredskapsarbeten kan ske på ett snabbt och obyråkratiskt sätt. I detta arbete bör såväl länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingen som arbetsgivarna och de fackliga organisationerna medverka.

I detta sammanhang har även frågan om storleken på statsbidraget till enskilda beredskapsarbeten diskuterats. Utskottet vill för sin del anföra att någon ändring av den nuvarande konstruktionen med ett grundbidrag om normalt 75 % av lönekostnaden inte bör ske för innevarande budgetår. Eventuella förändringar för tiden därefter bör riksdagen först ta ställning till i anslutning till behandlingen av statsbudgeten för budgetåret 1984/85.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *enskilda beredskapsarbeten*
att riksdagen med avslag på regeringens förslag samt med bifall till motion 1983/84:120 och med anledning av motionerna 1983/84:28 yrkande 14, 1983/84:34 yrkande 10 i motsvarande del och 1983/84:132 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Medverkan av arbetsförmedlingen som bidragsvillkor (mom. 14 – motiveringen)

under förutsättning av bifall till reservation 10

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 28 "En utgångspunkt" och på s. 29 slutar "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i betänkandet avstyrkt propositionens förslag om rekryteringsplatser. Av detta följer att förslaget i motion 34 inte längre är aktuellt. Det avstyrks därför av utskottet.

14. Visstidsanställningar och provanställningar (mom. 15 – motiveringen)

under förutsättning av bifall till reservation 10

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att utskottets yttrande på s. 29 som börjar "Utskottet

konstaterar" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i betänkandet avstyrkt propositionens förslag om rekryteringsplatser. Av detta följer att förslaget i motion 28 om att rekryteringsstödet även skall tillämpas vid visstidsanställningar och provanställningar inte längre är aktuellt. Det avstyrks därför av utskottet.

15. Reglerna för rekryteringsplatser (mom. 16)

under förutsättning av bifall till reservation 10.

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar "I övrigt" och slutar "behandlats ovan" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i betänkandet avstyrkt propositionens förslag om rekryteringsplatser. Som konsekvens härav följer att det inte längre är aktuellt att ta ställning till reglerna för denna stödform. Vad regeringen föreslagit i denna del bör således avslås.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *reglerna för rekryteringsplatser*
att riksdagen avslår vad som förordats i proposition 1983/84:26 i den mån frågan inte behandlats i föregående moment.

16. Anvisande av medel till Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 18)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar "Utskottet gör" och slutar "begärda anslaget" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet finns det i dag ingenting som tyder på att de 4 850 milj. kr. som för innevarande år disponeras för beredskapsarbeten skulle vara otillräckliga. Utskottet avstyrker därför propositionens förslag om ytterligare 500 milj. kr. till Sysselsättningsskapande åtgärder. Därmed har motion 34 tillgodosetts i denna del.

dels att utskottets hemställande under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anvisande av medel till Sysselsättningsskapande åtgärder*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:34 yrkande 16 avslår förslaget i proposition 1983/84:26 om ytterligare medel till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1983/84.

17. Anvisande av medel till Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 18)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar "Utskottet gör" och slutar "begärda anslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar folkpartiets uppfattning i motion 34 att regeringens beräkning av antalet rekryteringsplatser under första halvåret 1984 är alltför optimistisk. Det finns ingenting som i dag tyder på att den nya stödformen skulle nå en sådan volym. Det verkliga utfallet torde komma att ligga på en avsevärt lägre nivå. Enligt utskottets mening kommer av detta skäl några ytterligare medel utöver de 500 milj. kr. som regeringen tills vidare innehållit inte att behövas. Skulle det trots allt visa sig att den beslutade medelstilldelningen är otillräcklig får regeringen återkomma till riksdagen med förslag härom. Regeringens förslag avstyrks således i denna del.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anvisande av medel till Sysselsättningsskapande åtgärder*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:34 yrkande 16 avslår förslaget i proposition 1983/84:26 om ytterligare medel till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1983/84.

18. Den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år (mom. 19)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar "För egen" och på s. 35 slutar "av lagen" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag till verksamhet i ungdomslag för arbetslösa 18–19-åringar innebär att de offentliga arbetsgivarna och i sista hand kommunerna blir skyldiga att ordna sysselsättning åt dessa ungdomar på halvtid, varvid lön och andra villkor skall utgå enligt kollektivavtal. Därmed vill regeringen skapa ett nytt tillskott till den vidlyftiga arsenalen av arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. Däremot är det inte fråga om att ge dessa unga människor riktiga jobb.

De riktlinjer för verksamheten som regeringen presenterade i proposition 26 har senare preciserats genom proposition 46 och har därigenom förbättrats på en och annan punkt. Fortfarande innehåller dock den tilltänkta verksamheten oacceptabla inslag.

Regeringen har uppenbarligen kapitulerat för LO och underordnat sig kravet att avtalsenliga löner skall utgå till deltagarna i ungdomslagen. Därmed följer ett behov att balansera den kostnadsökning för verksamheten som blir en följd av lönesättningen. Och den utväg som då stått till buds är att

skära ned arbetstiden till högst fyra timmar per dag.

Verksamheten skall, som nämnts, endast omfatta offentliga arbetsgivare med tvång för kommunerna att i sista hand vara de som tar hand om ungdomarna. Därmed begränsar man i onödan möjligheten att finna lämpliga arbetsuppgifter för ungdomslagen.

Den nu av regeringen föreslagna verksamheten får ses som ett ytterligare försök att komma till rätta med det svåra problemet hur man skall kunna underlätta ungdomarnas övergång från skola till arbetsliv. Detta problem har diskuterats under det senaste decenniet, och det har i den diskussionen blivit alltmer påtagligt att det är nödvändigt att ha en yrkesutbildning som kan smidigt anpassas till föreliggande behov och efterfrågan och samtidigt förmår ge ungdomarna en högre yrkeskompetens. Lärlingsutbildningen fyller sådana krav och en väsentlig utbyggnad av denna utbildning, såsom moderata samlingspartiet förespråkar, skulle kraftigt minska arbetslösheten och därmed behovet av andra åtgärder för att bekämpa denna arbetslöshet.

Men även med en förbättrad yrkesutbildning och med en effektiviserad arbetsförmedling får man räkna med att det kommer att behövas särskilda stödinsatser för en grupp unga människor som av olika skäl har en svag ställning på arbetsmarknaden och därför löper risk att fastna i sociala problem. Som framgår av vad ovan anförts måste dessa insatser ges en annan inriktning än regeringen har förordat. I överensstämmelse med vad som anförts i motion 62 av Alf Wennerfors m. fl. (m) föreslår utskottet att insatserna får formen av en s. k. samhällstjänst. Detta innebär att arbetsförmedlingarna skall ha en stor frihet att ta till vara alla möjligheter att hitta lämpliga och meningsfulla uppgifter för de ungdomar det här gäller. I denna frihet ingår att arbetsförmedlingarna inte skall behöva hålla sig enbart inom den offentliga sektorn utan de skall kunna gå ut även på den enskilda sektorn för att finna passande arbetsuppgifter för ungdomarna.

Ett viktigt syfte med samhällstjänsten är att det allmänna inte skall nöja sig med att passivt ge de unga arbetslösa ett ekonomiskt stöd utan skall ställa krav på motprestationer. Av det följer att ersättningen till ungdomarna för de uppgifter de utför inom samhällstjänsten skall hållas på samma nivå som ersättningarna vid arbetslöshet, vilka när det gäller det kontanta arbetsmarknadsstödet är 100 kr. per dag. Arbetstiden skall kunna varieras upp till full arbetsdag.

Samhällstjänsten är avsedd att vara en sista utväg för att ta ansvar för unga människor som annars riskerar att fastna i missbruk och andra problem. Som redan sagts ställer samhällstjänsten krav på motprestationer från ungdomarnas sida för att kontant ersättning skall utgå. Med hänsyn härtill måste samhällstjänsten utformas med stort hänsynstagande till den personliga friheten och integriteten.

Det ovan anförda innebär sammanfattningsvis att riksdagen dels bör avslå regeringens förslag till lagstiftning om arbete i ungdomslag hos offentliga

arbetsgivare och dels ge regeringen till känna vad här och i motion 62 anförts angående ett system med samhällstjänst.

Av tekniska skäl återkommer utskottet till vissa frågor om den föreslagna lagstiftningen med utgångspunkt i de nu redovisade principiella ställningstagandena.

Med hänsyn till det nu anförda avstyrks i aktuella delar alternativförslagen i motionerna 28 och 155 från centerpartiet, 34 och 160 från folkpartiet samt 21 och 163 från vänsterpartiet kommunisterna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år*
att riksdagen – med bifall till motion 1983/84:62 yrkandena 1 i motsvarande del och 2 samt med avslag på motionerna 1983/84:21 yrkande 15, 1983/84:28, yrkandena 8–12, 1983/84:34 yrkandena 3–7, 1983/84:155 i motsvarande del, 1983/84:160 i motsvarande del samt 1983/84:163 yrkandena 1 i motsvarande del och 3 –
dels avslår 2–6, 8–18 §§ i det genom proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om införande av ett system med samhällstjänst.

19. Den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år (mom.19)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar "För egen" och på s. 35 slutar "av lagen" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag innebär att arbetslösa 18–19-åringar skall få halvtidsuppgifter på den offentliga sektorn med avtalsenlig lön.

Det är positivt att regeringen vill ersätta "kontantlinjen" med "arbetslinjen". Regeringens förslag om att ge ungdomarna meningsfulla arbetsuppgifter är emellertid olämpligt utformat i viktiga avseenden.

Som anförs av folkpartiet i motion 34 innebär regeringens förslag en lagstiftning som i praktiken kommer att "låsa in" ungdomarna i tillfälliga kommunala jobb i stället för att "slussa ut" dem i jobb inom näringslivet som kan bli varaktiga. Ungdomslagen skall enbart kunna ordnas hos offentliga arbetsgivare med det slutliga ansvaret hos primärkommunerna. Denna bindning till den offentliga sektorn är felaktig. Problem kommer att uppstå med att finna meningsfulla arbetsuppgifter i tillräcklig omfattning.

Det föreslagna systemet kommer att försvåra tillkomsten av andra lokalt bättre anpassade lösningar. Risken är också mycket stor att försök att finna

andra sysselsättningar eller utbildningar för ungdomarna kommer att minska.

Ytterligare invändningar kan göras men redan det anförda visar att regeringens förslag till verksamhet i ungdomslag bör avvisas.

I stället bör man bygga vidare på att utveckla redan existerande och lokalt anpassade system i kommunerna för att anvisa sysselsättning åt de ungdomar det här gäller. De s. k. ungdomsplatserna för 16–17-åringar har tillkommit efter avtal mellan arbetsmarknadens parter. Regeringen bör ta nya initiativ för att få till stånd motsvarande avtal för ungdomar i åldern 18–19 år. För att snabbt få ned företagens kostnader vid anställning av ungdomar bör förslag läggas fram om en nedsättning av arbetsgivaravgifterna. Denna nedsättning bör första året vara 10 %. Under de följande åren bör nedsättningen successivt trappas av. Den frågan bör utredas. Under denna period bör parterna avtala om att ungdomslönerna skall hållas konstanta. På det sättet kan ungdomarna få en kraftig konkurrensförbättring i lönehänseende och de uppnår en vidgning av den arbetsmarknad som står till deras förfogande. Ett annat sätt att förbättra ungdomarnas situation är att temporärt slopa socialförsäkringsavgifterna för ungdomar som startar egen verksamhet och befria allt nyföretagande från den allmänna löneavgiften.

Sammanfattningsvis anser utskottet att riksdagen bör avslå regeringens förslag till lagstiftning om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare och i samband därmed ge regeringen till känna vad utskottet ovan anfört och förordat i fråga om alternativa åtgärder.

Av tekniska skäl återkommer utskottet till vissa frågor om den föreslagna lagstiftningen med utgångspunkt i de nu redovisade principiella ställningstagandena.

På grund av det ovan anförda avstyrks i aktuella delar alternativförslagen i motionerna 62 av Alf Wennerfors m. fl. (m), 28 och 155 från centerpartiet samt 21 och 163 från vänsterpartiet kommunisterna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år*
att riksdagen – med bifall till motionerna 1983/84:34 yrkandena 3–7 och 1983/84:160 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1983/84:21 yrkande 15, 1983/84:28 yrkandena 8–12, 1983/84:62 yrkandena 1 i motsvarande del och 2, 1983/84:155 i motsvarande del samt 1983/84:163 yrkandena 1 i motsvarande del och 3 –
dels avslår 2–6, 8–18 §§ i det genom proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om framläggande av ett nytt förslag till ett flexibelt

system för anvisande av sysselsättning åt ungdomar i åldern 18–19 år, om initiativ till förhandlingar mellan parterna och om nedsättning av arbetsgivaravgifter m. m.

20. Den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år (mom. 19)

Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "För egen" och på s. 36 slutar "av lagen" bort ha följande lydelse:

Riksdagen uppdrog våren 1982 i enlighet med utskottets förslag åt regeringen att utforma ett åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslösheten. Det klart uttalade syftet med programmet var att alla ungdomar upp till 21 år skall erbjudas arbete eller utbildning i stället för arbetslöshetsersättning eller annat ekonomiskt stöd från det allmänna.

Regeringens nu föreliggande förslag kan ses som ett uppföljande av detta riksdagsbeslut såvitt gäller arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år. Som framhålls i centerpartiets motioner 28 och 155 är regeringsförslaget behäftat med avsevärda brister och måste därför omarbetas i centrala avseenden. Behovet av lagändringar sammanfattas i motionerna på följande sätt:

1. Ungdomarna skall ha den arbetstid som är den normala på arbetsplatsen, dvs. vanligen 8 timmar per dag.

2. Arbete i ungdomslag skall också kunna bedrivas inom den enskilda sektorn, varvid statsbidraget förutsätts utgöra 75 % (120 kr. per dag) av de ersättningar som utgår till ungdomarna. Den enskilde arbetsgivaren betalar 40 kr. per dag.

3. Ersättningen till ungdomarna bör fastställas av riksdagen i samma ordning som gäller för det kontanta arbetsmarknadsstödet. I nuläget är 20 kr. per timme eller 160 kr. per dag en rimlig ersättningsnivå med hänsyn till lägsta kollektivavtal och till lärlingsavtalen.

I anslutning härtill skall betonas att det är nödvändigt att den enskilda sektorn får utnyttjas att bereda sysselsättning åt de arbetslösa ungdomar som nu avses. Det skulle också skapa en mera rimlig och hoppfull inriktning av de arbetslivserfarenheter man nu vill ge dem möjligheter att få.

Inom de areella näringarna finns betydande arbetsuppgifter som väl skulle lämpa sig för ungdomar. Inte minst gäller det ungdomar i glesbygd, som ofta har särskilt svårt att finna ett ordinarie jobb. Men också inom övrig småföretagsamhet och servicenäringar finns goda möjligheter att finna meningsfulla arbetsuppgifter som därtill ger bättre förutsättningar för ordinarie jobb än ungdomsplatser i den offentliga sektorn.

I sammanhanget bör vidare framhållas att begreppet ungdomslag inte får tolkas så, att det skulle utgöra hinder för rekrytering till aretsplatser där endast en arbetslös ungdom kan erbjudas arbete.

I hemställan läggs fram förslag och ändringar i regeringens förslag i de

berörda avseendena. Av tekniska skäl redovisas ändringen beträffande bestämmelserna om arbetstiden i ett följande avsnitt. Detsamma gäller om utformningen av lagstiftningen på ytterligare några punkter till följd av de nu gjorda principiella ställningstagandena.

Den nu föreslagna verksamheten i ungdomslag omfattar ungdomar i åldern 18–19 år. Det åtgärdsprogram riksdagen begärde våren 1982 skulle, som nämnts, omfatta ungdomar upp till 21 år. Enligt centerpartiets mening måste målsättningen vara att verksamheten på sikt även skall omfatta arbetslösa 20-åringar. Riksdagen bör göra ett uttalande härom vilket bör delges regeringen.

Utskottet delar centerpartiets uppfattning att lönekostnaderna för oerfaren arbetskraft bättre bör anpassas till arbetsmarknadens krav. Detta är till hinder för ungdomar som vill ut på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsparterna bör verka för att ingångslönerna anpassas så att oerfarna och bristfälligt utbildade ungdomar får förbättrade möjligheter till reguljära anställningar. Med hänsyn till frågans betydelse bör riksdagen genom ett särskilt uttalande uppmana parterna på arbetsmarknaden att träffa särskilda avtal om ungdoms- eller introduktionslöner.

Med hänsyn till ovanstående ställningstaganden avstyrks i aktuella delar alternativförslagen i motionerna 62 av Alf Wennerfors m. fl. (m), 34 och 160 från folkpartiet samt 21 och 163 från vänsterpartiet kommunisterna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år*
att riksdagen – med bifall till motionerna 1983/84:28 yrkandena 8–12 och 1983/84:155 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1983/84:21 yrkande 15, 1983/84:34 yrkandena 3–7, 1983/84:62 yrkandena 1 i motsvarande del och 2, 1983/84:160 i motsvarande del samt 1983/84:163 yrkandena 1 i motsvarande del och 3 –
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om att verksamheten med ungdomslag på sikt även bör omfatta arbetslösa 20-åringar,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om initiativ till förhandlingar om särskilda avtal om ungdoms- och introduktionslöner,
dels antar 2–6, 8–18 §§ i det genom proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare med den ändringen att följande paragrafer ges som Alternativt förslag betecknade lydelse

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
2 §	
Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med *landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter* inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan *offentlig* arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.	Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med *arbetsgivare* inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.
4 §	
Arbetsgivaren planlägger och leder ungdomslagens verksamhet. Ungdomarna deltar själva i planläggningen och i valet av uppgifter. De kan utföra uppgifter i samarbete eller enskilt. Arbetsgivaren skall se till att varje medlem i ett ungdomslag får sådan sysselsättning som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt.	
I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslut om hur ungdomslagens verksamhet skall läggas upp och bedrivas gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Arbetsgivaren bör träffa kollektivavtal i dessa frågor.	
5 §	
Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag.	Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag. *Vid arbete hos arbetsgivare vars verksamhet drivs som enskild firma, handelsbolag, aktiebolag eller ekonomisk förening är statsbidraget 75 % av ersättningen.*
8 §	
Lönen och anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal. Träffas inte särskilda kollektivavtal om villkoren tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. Lönen till ungdomarna i ett ungdomslag får inte överstiga den lönenivå som har fastställts i sådana kollektivavtal.	*I stället för lön utgår ersättningen till den enskilde, vilken bestäms med utgångspunkt från statsbidragsgivningen.* Anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal. Träffas inte särskilda kollektivavtal om villkoren tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder.

21. Den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år (mom. 19)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar "För egen" och på s. 36 slutar "av lagen" bort ha följande lydelse:

Idén om ungdomslag har sympatiska drag men har utförts på ett sätt som har negativa sidor.

Det är en klar brist att regeringens förslag inte har någon bestämd målsättning för verksamheten. Det är inte meningen att skapa fasta jobb åt de unga. Man har inte ens försökt ge verksamheten inriktningen att den skall ge ungdomarna möjlighet till vidareutveckling. Det kan tvärtom befaras att ungdomslagen blir förvaringsplatser för samhället, i vilka man döljer arbetslösheten bland ungdomarna.

Till de negativa dragen hör vidare att man hotar ungdomarna med att dra in deras arbetslöshetsersättningar om de inte tar anställning i lagen. En anställning kan inte vägras även om den inte ansluter till den unges yrkesinriktning eller tidigare arbetslivserfarenhet. Därmed får man ett arbetstvång som är så mycket mindre acceptabelt som det inte rör sig om reguljära arbeten.

Med ungdomslagen får man en ny kategori arbetare med särskilda villkor och med en status som t. o. m. är sämre än beredskapsarbetenas. På grund av de skilda villkoren är det risk för att det uppstår motsättningar mellan dessa unga arbetare och fackföreningarna.

Ungdomslagen borde ha ett eget syfte och vara ett trappsteg till fastare anställningar genom att de knyts till en långsiktig utbyggnad av den offentliga sektorn. Denna innefattar en mängd kvantitativa och kvalitativa bristområden. Ökade och bättre insatser på ett flertal sådana områden är både önskvärda i sig och ett centralt inslag i en krisbekämpande politik där ungdomarna står i centrum. I det syftet borde under ett år tillskapas 35 000 nya arbetsplatser inom den offentliga sektorn. Härutöver borde uppsättas som mål att gradvis omvandla de redan inrättande beredskapsarbetena inom denna sektor till fasta arbeten.

I enlighet med det anförda lägger utskottet fram förslag till lagändringar i följande avseenden.

Arbetsförmedlingens åtgärder skall vidtas i samarbete med den unge och skäligen kunna accepteras av denne (3 §). Arbetet i ungdomslag sker på heltid såvida inte kortare arbetsdag är motiverad av den unges egna förhållanden (7 §). Vid påstådd misskötsamhet kan arbetsgivaren skilja den unge från arbetet i ett ungdomslag. Om länsarbetsnämnden vid sin prövning av ärendet finner att skiljandet från anställningen var felaktigt kan nämnden likväl besluta att den unge skall placeras i ett annat ungdomslag. I sådana fall bör den unge ha rätt att på egen begäran få återgå till den tidigare anställningen (11 §).

Reglerna i 12 § i regeringens förslag visar på ett stötande sätt att regeringen accepterar att man med hot om indragning av ekonomiskt understöd påtrycker människor ett arbetstvång. Regeringens förslag på denna punkt innebär nämligen att arbete vid sidan om anställning i ett ungdomslag, avvisande av erbjudande om annan anställning, arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering leder till att anvisningen till ungdomslag skall återkallas. Detta innebär i sin tur att den unge mister rätt till arbetslöshetsersättning. Detta kan inte accepteras. Det är rimligt att man återkallar en anvisning om den unge har fått en annan anställning men annars bör återkallelse inte kunna ske på de grunder som anges i 12 §. Denna bör alltså ändras. Härmed sammanhängande ändring enligt regeringens förslag beträffande 4 § i lagen om arbetslöshetsförsäkring och av motsvarande paragraf i lagen om kontant arbetsmarknadsstöd bör avslås.

En deltagare i ungdomslag som har skilts från anställningen på grund av misskötsamhet blir enligt regeringens förslag avstängd såväl från arbete som från rätt till arbetslöshetsersättning under minst fyra veckor och ända upp till tre månader. Under så lång tid kan den unge alltså få gå utan både arbete och ekonomiskt stöd. Detta är helt orimligt och 14 § föreslås därför ändrad.

I hemställan i det följande läggs fram förslag till ändringar i regeringens förslag i de nu behandlade avseendena. Av tekniska skäl redovisas ändringen beträffande bestämmelserna om arbetstiden i ett följande avsnitt. Detsamma gäller om utformningen av lagstiftningen på ytterligare några punkter till följd av de nu gjorda principiella ställningstagandena.

Vad som i övrigt anförs i motion 163 ställer sig utskottet bakom.

Med hänsyn till de ovan gjorda ställningstagandena avstyrks i aktuella delar motionerna 62 av Alf Wennerfors m. fl. (m), 28 och 155 från centerpartiet samt 34 och 160 från folkpartiet.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *den allmänna inriktningen av de särskilda åtgärderna till stöd för arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år*
att riksdagen – med bifall till motionerna 1983/84:21 yrkande 15 och 1983/84:163 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1983/84: 28 yrkandena 8–12, 1983/84:34 yrkandena 3–7, 1983/84:62 yrkandena 1 i motsvarande del och 2, 1983/84:155 i motsvarande del och 1983/84:160 i motsvarande del –
dels antar 2–6, 8–18 §§ i det genom proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om offentliga arbetsgivare med den ändringen att följande paragrafer ges som Alternativt förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
3 §	
Den offentliga ------ kan godtas.	
Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.	Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. *Arbetsförmedlingens åtgärder skall vidtas i samarbete med den unge och skäligen kunna accepteras av denne.*
11 §	
En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Länsarbetsnämnden kan besluta att den unge skall anvisas arbete i ungdomslag hos en annan arbetsgivare, även om nämnden finner att den unge inte borde ha skilts från sin anställning.*	En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. *Finner länsarbetsnämnden att den unge inte borde ha skilts från sin anställning, äger denne rätt att återgå till denna. Om den själv så önskar har länsarbetsnämnden att anvisa arbete i ungdomslag hos annan arbetsgivare.*
12 §	
Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som 1. *utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning,* 2. *avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, eller* 3. *utan att uttryckligen avvisa*	Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som *erhållit annan anställning.* Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd. En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.	
Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.	
14 §	
Arbetsförmedlingen skall – – – tre månader.	
Har någon skilts från sin anställning enligt 11 *eller 12 §* får en ny anvisning *inte* ske *förrän efter fyra veckor.*	Har någon skilts från sin anställning enligt 11 §, *skall* en ny anvisning ske *snarast och senast inom tre veckor.* Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts.
Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast tre månader från det att anställningen upphörde. Detta gäller även när den unge begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. *Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas tremånaderstiden från denna senare tidpunkt.*	

dels att riksdagen med bifall till motion 1983/84:163 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Kommunägda företag (mom. 20 – motiveringen)

under förutsättning av bifall till reservation 20

Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar "Utskottet har" och slutar "motionens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit att ungdomslag skall kunna inrättas även på den enskilda sektorn. Vid bifall härtill kommer man att på det sättet täcka in även verksamhet som en kommun driver i privaträttsliga former t. ex. som bolag. Med hänsyn härtill är det inte påkallat att göra en lagändring av det slag som begärs i motion 29 av Kurt Hugosson m. fl. (s).

23. Kommunägda företag (mom. 20-motiveringen)

under förutsättning av bifall till reservation 18

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar "Utskottet har" och slutar "motionens förslag" bort ha följande lydelse:

Införandet av en samhällstjänst som förordats i det föregående innebär att arbetsuppgifter kan utföras även inom den enskilda sektorn. Därmed kommer även kommunala verksamheter som bedrivs i bolagsform att inkluderas i systemet utan särskilda tilläggsföreskrifter. Med hänsyn härtill påkallar yrkandet i motion 29 av Kurt Hugosson m. fl. (s) inte någon riksdagens åtgärd.

24. Förståndshandikappade ungdomar (mom. 21)

Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar "På grund" och slutar "avstyrker dessa" bort ha följande lydelse:

De förståndshandikappade ungdomarna i åldern upp till 25 år bör på grund av den för dem gällande förlängda skolplikten i tillämpningen av lagen få jämställas med ungdomar i åldern 18–19 år. Utskottet biträder alltså yrkandena härom i motionerna 27, 29 och 32 samt föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört med anledning av dem.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *förståndshandikappade ungdomar*
att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:27, 1983/84:29 yrkande 2 och 1983/84: 32 godkänner vad utskottet anfört.

25. Avslag på 1 § i regeringens förslag till lag om verksamhet i ungdomslag (mom. 22)

under förutsättning av bifall till reservation 18

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar "Avslagsyrkandena i" och slutar "av regeringen" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till det principiella ställningstagandet till regeringens förslag till lagstiftning bör även 1 § avslås.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *avslag på 1 § i regeringens förslag till lag om verksamhet i ungdomslag*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1983/84:160 i motsvarande del avslår 1 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

26. Avslag på 1 § i regeringens förslag till lag om verksamhet i ungdomslag (mom. 22)

under förutsättning av bifall till reservation 19
Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar "Avslagsyrkandena i" och slutar "av regeringen" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till det principiella ställningstagandet till regeringens förslag till lagstiftning bör även 1 § avslås.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *avslag på 1 § i regeringens förslag till lag om verksamhet i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:160 i motsvarande del och med anledning av motion 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del avslår 1 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

27. Arbetstiden (mom. 23)

under förutsättning av bifall till reservation 18
Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar "Med hänvisning" och slutar "från arbetslöshetskassa" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till ställningstagandet i avsnittet om åtgärdernas allmänna inriktning föreslås att också 7 § i regeringens lagförslag beträffande arbetstiden i ungdomslagen avslås av riksdagen. På grund härav avstyrks ändringsyrkandena i motionerna 155 (c) och 163 (vpk). Ett yrkande i motion 162 av Monica Andersson m. fl. (s) om möjlighet för arbetsgivare att utsträcka arbetstiden på egen bekostnad är inte längre aktuellt och avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *arbetstiden*
att riksdagen dels med bifall till motion 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1983/84:160 i motsvarande del, dels med avslag på motionerna 1983/84:155 i motsvarande del, 1983/84:162 yrkande 1 och 1983/84:163

yrkande 1 i motsvarande del avslår 7 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

28. Arbetstiden (mom. 23)

under förutsättning av bifall till reservation 19
Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar "Med hänvisning" och slutar "från arbetslöshetskassa" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till ställningstagandet i avsnittet om åtgärdernas allmänna inriktning föreslås att också 7 § i regeringens lagförslag beträffande arbetstiden i ungdomslagen avslås av riksdagen. På grund härav avtyrks ändringsyrkandena i motionerna 155 (c) och 163 (vpk). Ett yrkande i motion 162 av Monica Andersson m. fl. (s) om möjlighet för arbetsgivaren att utsträcka arbetstiden på egen bekostnad är inte längre aktuellt och avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *arbetstiden*
att riksdagen dels med bifall till motion 1983/84:160 i motsvarande del och med anledning av motion 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del, dels med avslag på motionerna 1983/84:155 i motsvarande del, 1983/84:162 yrkande 1 och 1983/84:163 yrkande 1 i motsvarande del avslår 7 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

29. Arbetstiden (mom. 23)

under förutsättning av bifall till reservation 20
Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 37 "Med hänvisning" och slutar "från arbetslöshetskassa" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till det tidigare ställningstagandet till lagstiftningens allmänna inriktning bör regeringens lagförslag ändras i enlighet med förslaget i motion 155 av Arne Fransson m. fl. (c) så att av 7 § framgår att arbetstiden i ungdomslag skall vara den som är den gängse på resp. arbetsplats till vilken verksamheten är förlagd. Arbetet kommer i regel att ske på heltid och därmed tillgodoses motsvarande lagändringsyrkande i motion 163 (vpk).

Ett yrkande i motion 162 av Monica Andersson m. fl. (s) om att arbetsgivaren på egen bekostnad skall kunna utsträcka ungdomarnas arbetstid blir med den nu föreslagna lagändringen inte längre aktuellt. De i motionerna 62 och 160 av tekniska skäl framställda avslagsyrkandena beträffande denna lagbestämmelse bör avvisas.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *arbetstiden*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:155 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del, 1983/84:160 i motsvarande del, 1983/84:162 yrkande 1 och 1983/84:163 yrkande 1 i motsvarande del antar 7 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag i följande som Alternativt förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
7 §	
En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. *De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.*	En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka, *med den arbetstid som är etablerad på arbetsplatsen.* De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid.

30. Arbetstiden (mom. 23)

under förutsättning av bifall till reservation 21
Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 37 "Med hänvisning" och slutar "från arbetslöshetskassa" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till ställningstagandet till åtgärdernas och därmed till lagstiftningens allmänna inriktning bör regeringens lagförslag ändras i enlighet med förslaget i vpk-motionen 163 så att av 7 § framgår att arbete i ungdomslag som regel sker på heltid. Därmed tillgodoses motsvarande lagändringsyrkande i motion 155 av Arne Fransson m. fl. (c).

Ett yrkande i motion 162 av Monica Andersson m. fl. (s) om att arbetsgivaren på egen bekostnad skall kunna utsträcka ungdomarnas arbetstid blir med den nu föreslagna lagändringen inte längre aktuellt. De i

motionerna 62 och 160 av tekniska skäl framställda avslagsyrkandena beträffande denna lagbestämmelse bör avvisas.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *arbetstiden*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:163 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del, 1983/84:155 i motsvarande del, 1983/84:160 i motsvarande del och 1983/84:162 yrkande 1 antar 7 § i regeringens förslag till lag om arbete i ungdomslag i följande som Alternativt förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Alternativt förslag*
7 §	
En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. *De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.*	En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. *Arbete i ungdomslag sker på heltid, såvitt inte den unges förhållande utgör hinder för detta.*

31. Rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag (mom. 25)

under förutsättning av bifall till reservation 18
Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Med hänvisning" och slutar "januari 1984" bort ha följande lydelse:

I enlighet med de tidigare ställningstagandena bör även dessa återstående delar av lagen om verksamhet i ungdomslag avslås. Samtidigt avstyrks yrkandet i motion 155 av Arne Fransson m. fl. (c) om ändring i lagens rubrik.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1983/84:160 i motsvarande del samt med avslag på motion 1983/84:155 i motsvarande del avslår det i proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare såvitt avser rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser.

32. Rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag (mom. 25)

under förutsättning av bifall till reservation 19
Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Med hänvisning" och slutar "januari 1984" bort ha följande lydelse:

I enlighet med de tidigare ställningstagandena bör även dessa återstående delar av lagen om verksamhet i ungdomslag avslås. Samtidigt avstyrks yrkandet i motion 155 av Arne Fransson m. fl. (c) om ändring i lagens rubrik.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:160 i motsvarande del och med anledning av motion 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motion 1983/84:155 i motsvarande del avslår det i proposition 1983/84:46 framlagda förslaget till lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare såvitt avser rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser.

33. Rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag (mom. 25)

under förutsättning av bifall till reservation 20
Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Med hänvisning" och slutar "januari 1984" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till tidigare ställningstaganden bör lagens rubrik ändras på sätt föreslås i motion 155. Avslagsyrkandena i motionerna 62 och 160 beträffande dessa delar av lagförslaget avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till regeringens lagförslag om verksamhet i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:155 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1983/84:62 yrkande 1 i motsvarande del och 1983/84:160 i motsvarande del antar rubrik, ingress och ikraftträdandebestämmelser till lagen om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare enligt förslaget i proposition 1983/84:46, dock med den ändringen att lagen ges rubriken Lag om arbete i ungdomslag.

34. Arbetslöshetsersättningar vid anvisning till arbete i ungdomslag (mom. 26)

under förutsättning av bifall till reservation 21
Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar "Ändringsförslaget är" och slutar "motionens avslagsyrkande" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om försämringar i de unga arbetslösas rätt till kontant stöd har avvisats i den föregående framställningen. I konsekvens härmed bör riksdagen avslå förslagen till ändring av 4 § i lagen om arbetslöshetsförsäkring och samma paragraf i lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *arbetslöshetsersättningar vid anvisning till arbete i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:163 yrkande 2 såvitt avser 4 § avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring resp. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

35. Stöd till lokala projekt mot ungdomsarbetslöshet (mom. 30)

Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar "I proposition" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

På många håll i landet försöker ungdomarna i okonventionella former ta egna initiativ för att få sysselsättning. I proposition 46 sägs att sådana initiativ skall kunna stödjas av de medel som föreslås bli anvisade till verksamheten med ungdomslag. Utskottet har ingen invändning häremot men alternativt bör också medel som anvisas till beredskapsarbeten kunna utnyttjas.

En del av ungdomsinitiativen är inriktade på att starta företag som ger servicetjänster. Av särskilt intresse i sammanhanget är projekt som startas av

ungdomar gemensamt och därmed har en kooperativ inriktning. Det ekonomiska stöd som kan ges till startande av dessa företag bör kompletteras med ett stöd till utbildning om företagande.

Vad utskottet med anslutning till motion 28 i aktuell del har anfört ovan bör ges regeringen till känna. Yrkandet i motion 162 om finansieringen av ungdomsprojekt är tillgodosett med vad som nu föreslagits.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *stöd till lokala projekt mot ungdomsarbetslöshet* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:28 yrkande 17 samt med anledning av motion 1983/84:162 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

36. Arbetsförmedling inom ungdomsprojekt (mom. 32)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Utskottet har" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning finns det anledning att positivt pröva nya idéer och uppslag som syftar till att bereda arbetslösa ungdomar sysselsättning.

Som framhålls i motion 22 har arbetsförmedlingen ofta svårt att snabbt och effektivt anvisa ungdomar till beredskapsarbeten, ungdomsplatser etc. I likhet med motionären anser därför utskottet att ungdomar som verkar inom vissa fristående ungdomsprojekt bör få möjlighet att förmedla uppdrag åt arbetslösa ungdomar. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *arbetsförmedling inom ungdomsprojekt* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

37. Redovisning av ungdomslagen i arbetsmarknadsstatistiken (mom. 33)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar "Utskottet utgår" och slutar "utan bifall" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att arbetsmarknadsverket utökar arbetsmarknadsstatistiken i de angivna hänseendena. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *redovisning av ungdomslagen i arbetsmarknadsstatistiken*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Anvisande av medel till statsbidrag till verksamheten med ungdomslag (mom. 35)

under förutsättning av bifall till reservation 20.

Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar "Regeringens kostnadsberäkning" och slutar "har begärt" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn bl. a. till att en del av verksamheten kommer att bedrivas på den enskilda sektorn med lägre statsbidrag än som utgår på den offentliga sektorn kan medelsbehovet såsom sker i motion 28 beräknas till 370 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *anvisande av medel till statsbidrag till verksamheten med ungdomslag*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:28 yrkande 13 samt regeringens förslag i propositionerna 1983/84:26 och 1983/84:46 till *Statsbidrag för ungdomslag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 370 000 000 kr.

39. Medelsanvisning för beställningar till SIGA-verksamheten (mom. 36)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar "Åtgärder har" och slutar "huvudtiteln (industridepartementet)" bort ha följande lydelse:

Utskottet motsätter sig regeringens förslag om att 5 milj. kr. bör anvisas för statliga myndigheters beställningar av administrativ service av SIGA. Företaget bör nu kunna bära sina egna kostnader. Genom fortsatta subventioner hotas SIGA:s framtida verksamhet och därmed också de arbetstillfällen som tillkommit i företaget under senare år. Enligt utskottets uppfattning vore det bättre om verk och myndigheter prövar möjligheten att inom givna ramar utnyttja SIGA:s tjänster. Då kan rent driftsmässiga avvägningar ske inom resp. myndighet. Med det anförda avstyrks regeringens förslag om ytterligare anvisning av medel till SIGA.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *medelsanvisning för beställningar till SIGA-verksamheten*
att riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 1983/84:26 om anvisande av anslag till Statliga myndigheters beställningar av viss administrativ service.

40. Tilldelningen av medel för lönebidrag (mom. 39)

Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp) och Börje Hörnlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar "Enligt vad" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Lönebidraget har visat sig vara ett effektivt sätt att placera handikappade på arbetsmarknaden. Det är då angeläget att brist på medel i vissa län inte skall vara begränsande. Utskottet konstaterar att AMS på regeringens uppdrag nu gör en utvärdering när det gäller antalet platser med lönebidrag vid allmännyttiga organisationer. Utskottet behandlade detta platsantal våren 1983 (AU 1982/83:21) bl. a. i anslutning till motioner från centerpartiet och folkpartiet som motsatte sig den begränsning av antalet nya platser med lönebidrag vid allmännyttiga organisationer till 500 som regeringen föreslog. Utskottet instämmer i kravet i motion 28 att om inte efterfrågan på sådana platser kan tillgodoses genom omfördelning av medel mellan länen bör regeringen på tilläggsbudget begära ytterligare medel. Vad utskottet här anfört med bifall till motion 28 bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *tilldelningen av medel för lönebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:28 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

41. Lönebidragets storlek (mom. 40)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 44 som börjar "Utskottet avstyrkte" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Som framkom vid utskottets behandling av denna fråga våren 1983 har en stor del av de allmännyttiga organisationer som anställt handikappade med lönebidrag betydande ekonomiska svårigheter. Genom tidigare beslut av riksdagen sänktes lönebidraget för tidigare anställda från 100 % till 90 % av lönekostnaden den 1 juli 1983. Riksdagen har anvisat en mindre summa som tillfällig ersättning till främst invandrar- och handikapporganisationer. Detta belopp, 1,2 milj. kr., ger möjlighet till ett högre bidrag endast för ett hundratal av de totalt ca 5 300 som berörts av bidragsreduceringen. Som föreslås i motion 21 bör lönebidraget vid anställning av handikappade i organisationer och föreningsliv återföras till sin tidigare storlek, dvs. 100 %.

Utskottet tillstyrker alltså motion 21 i denna del. Regeringen bör ges till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *lönebidragets storlek*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. Intensifiering av skogsvården (mom. 41)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar "Jordbruksutskottet anför" och slutar "motion 31" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vara möjligt att i kampen mot arbetslösheten göra mera aktiva insatser inom skogsbruket, och då i främsta hand i skogsvården, än vad som följer av proposition 26.

I motion 31 nämns den i vissa skogslän påbörjade försöksverksamheten med "skogsvårdscentra" som gemensamt tar fram arbetsprojekt ute i distrikten, såsom röjning, gallring, stamkvistning och plantering. Den här försöksverksamheten har gett mycket positiva resultat, varför initiativ nu bör tas för att ytterligare bygga ut den. Detta kräver då också mera aktiva insatser för information och utbildning för ökad rekrytering till denna verksamhet.

Utskottet delar motionärernas mening att betydande samhällsekonomiska fördelar uppnås genom en bättre skogsvård, dvs. ett effektivare tillvaratagande av den enorma resurs som landets skogar utgör. Det synes därför finnas goda möjligheter att i kampen mot arbetslösheten skapa många nya meningsfulla arbetstillfällen inom skogsbruket. I det sammanhanget bör erinras om det nödvändiga i ett nära samarbete mellan skogsmyndigheter och arbetsmarknadsmyndigheter, liksom mellan fackliga organisationer och branschorganisationer, centralt, regionalt och lokalt.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkan till motion 31 bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *intensifiering av skogsvården*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:31 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. Gruvdrift m. m. i Svappavaara (mom. 43)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar "Arbetsmarknadsutskottet delar" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet delar inte den uppfattning som förs fram i näringsutskottets yttrande att verksamhet inte skall startas på nytt i vare sig pelletsverk eller gruvan i Svappavaara.

Vad först gäller pelletsverket har marknadsläget för pellets utvecklats dithän att LKAB har haft svårigheter att tillgodose sina kunders önskemål inom någorlunda uthärdliga tidrymder. Väntetiderna är avsevärda redan i nuläget. Såväl med hänsyn härtill som i betraktande av den avgörande betydelse det har att LKAB från år 1985 och framåt kan knyta nya och tidigare kunder till sig, bör bolaget ta i anspråk verket i Svappavaara.

Till bilden hör också att alltför långa dröjsmål med beslut rörande pelletsverket automatiskt för till att frågan om öppnande blir definitivt avförd från dagordningen. Förslitning och bortskaffande av utrustning under mellantiden kan innebära att möjligheten att utnyttja kapaciteten går förlorad.

I ett läge där pelletsverket har startats på nytt blir dess försörjning med malm en naturlig följdfråga. Utskottet menar för sin del att denna bör ordnas genom att gruvdriften på nytt tas upp i Svappavaara. De förluster som skulle uppstå kan täckas från de medel som anvisats för den särskilda arbetsförmedlingen i Kiruna som i denna situation får en kraftigt reducerad arbetsuppgift. Mot bakgrund av vad som anförts bör regeringen uppdra åt LKAB att snarast åter starta pelletsverk och gruvbrytning i Svappavaara. Vad här anförts med anledning av motion 21 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. beträffande *gruvdrift m. m. i Svappavaara*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:21 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Försörjning av utförsäkrade genom arbetsmarknadsutbildning m. m. (mom. 8)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom, Ingrid Hemmingsson och Håkan Stjernlöf (alla m) anför:

De förlängda arbetslöshetstiderna och det snabbt ökande antalet utförsäkrade är ett oroande inslag i utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden. Vad som sker är ett resultat av den allmänna politik som förs i landet, och därför måste föreliggande motionsförslag ses som en passiv anpassning till denna politik. Dessutom är det fråga om kostnadskrävande åtgärder. Vad som egentligen krävs är förändringar i den ekonomiska politiken som främjar dynamiken i näringslivet och därmed skapar ny sysselsättning. Införandet av ett lärlingssystem på bred front skulle t. ex. kunna bidra till en förbättring av det totala arbetsmarknadsläget och därmed öka utrymmet för insatser till förmån för de långtidsarbetslösa. Mycket skulle också kunna åstadkommas

genom en effektivering av förmedlingsverksamheten och andra arbetsmarknadspolitiska insatser.

2. Utbyggnad av minikraftverk (mom. 42)

Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anför:

Centerpartiet har i flera motioner och reservationer under de senaste åren påtalat att finansieringsmöjligheterna för minikraftverk måste förbättras. Framför allt måste finansieringen bli mera långsiktig och kapitalkostnaden under de första åren begränsas.

När nu vattenkraftberedningen enigt har konstaterat detta behov och regeringen gett statens energiverk i uppdrag att utreda och komma med förslag i ärendet, vill vi poängtera vikten av att uppdraget utförs med största skyndsamhet.

3. Gruvdrift m. m. i Svappavaara (mom. 43)

Arne Fransson (c) och Börje Hörnlund (c) anför:

Nedläggningen av gruvdriften och stängningen av kulsinterverket i Svappavaara har skapat allvarliga problem för sysselsättningen och ekonomin i regionen. De sociala verkningarna av åtgärderna har också blivit mycket negativa.

När riksdagen våren 1983 fattade beslutet om Svappavaara hade centerpartiet en annan uppfattning än riksdagsmajoriteten och regeringen. Vi föreslog därvid att de medel som anvisades till flyttningsstimulanser i stället skulle användas för att stärka sysselsättningen i Norrbotten och då främst i malmfälten. Sådana medel skulle bl. a. användas för upprätthållande av driften i Svappavaara ytterligare ett år. Under tiden skulle kraftansträngningar göras för att skapa alternativ sysselsättning och utöka marknadsandelarna för pellets.

Vi anförde att de resurser som satsas måste vara inriktade så att de gynnar Norrbottens folk och inte missgynnar dem. Flyttningsbidragen m. m. leder till ytterligare utarmning av regionen, medan en förlängning av driften i Svappavaara skulle ha gett ytterligare tid för att skapa nya sysselsättningstillfällen. Dessvärre avvisades vårt alternativ.

Några nya arbetstillfällen har ännu inte skapats i Svappavaara. Situationen för befolkningen och regionen blir alltmer prekär. Vid en fortsatt drift av kulsinterverket skulle Svappavaara inte ha försatts i denna svåra situation.

Vi tolkar nu majoritetens ställningstagande som ett steg framåt för vår uppfattning och som uttryck för en vilja att driften vid kulsinterverket skall återupptas. I ett läge där ny sysselsättning uteblir och sysselsättningsläget fortsätter att vara allvarligt i regionen bör riksdagen och regeringen vara beredda att tillskjuta medel för att driften vid kulsinterverket skall kunna återupptas.

Bilaga 1

De i proposition 1983/84:46 framlagda lagförslagen

1 Förslag till
Lag om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

Härigenom föreskrivs följande.

Arbete i ungdomslag

1 § Denna lag innehåller regler om arbete i ungdomslag hos staten, kommuner, landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter för arbetslösa ungdomar som har fyllt arton men inte tjugo år.

Ett ungdomslag är en grupp av ungdomar som deltar som biträden i arbete som utförs åt arbetsgivaren och uträttar andra nyttiga sysslor som annars inte skulle ha blivit uträttade. Syftet är att ungdomarna skall få en meningsfull sysselsättning och praktisk erfarenhet av arbetslivet.

2 § Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.

3 § Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som förmedlingen finner lämpligast.

Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen, oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.

Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.

4 § Arbetsgivaren planlägger och leder ungdomslagens verksamhet. Ungdomarna deltar själva i planläggningen och i valet av uppgifter. De kan utföra uppgifter i samarbete eller enskilt. Arbetsgivaren skall se till att varje medlem i ett ungdomslag får sådan sysselsättning som är lämplig med hänsyn till hans eller hennes förutsättningar för uppgifterna och personliga förhållanden i övrigt.

I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslut om hur ungdomslagens verksamhet skall läggas upp och bedrivas gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Arbetsgivaren bör träffa kollektivavtal i dessa frågor.

5 § Till verksamheten i ungdomslag lämnas statsbidrag.

Anställningen

6 § Arbetsgivaren anställer den som anvisas arbete i ungdomslag. Anställningsavtal träffas sedan arbetsgivaren har fått meddelande om anvisningen och gäller från det att anvisningsbeslutet fattades. Uppkommer dröjsmål som beror på den unge, gäller dock avtalet från det att det träffades.

7 § En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka. De som på annat sätt än genom arbete i ungdomslag har förvärvat rätt att vid arbetslöshet få ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa kan välja att arbeta i ungdomslaget på heltid. De som inte väljer detta och andra ungdomar arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.

8 § Lönen och anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal.

Träffas inte särskilda kollektivavtal om villkoren tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. Lönen till ungdomarna i ett ungdomslag får inte överstiga den lönenivå som har fastställts i sådana kollektivavtal.

9 § En medlem i ett ungdomslag har, om det inte utan svårigheter kan ordnas på annan tid, rätt till ledighet med bibehållna anställningsförmåner för att besöka arbetsförmedlingen eller på annat sätt söka arbete.

10 § En medlem i ett ungdomslag som har fått annat arbete eller antagit ett erbjudande om utbildning som han eller hon inte kan delta i vid sidan av verksamheten i ungdomslaget eller som av något annat skäl vill lämna anställningen i ungdomslaget, skall anmäla detta till arbetsgivaren. Genom denna anmälan upphör anställningen. Någon uppsägningstid behöver inte iakttas.

När en medlem i ett ungdomslag fyller tjugo år upphör anställningen i laget.

11 § En medlem i ett ungdomslag som gör sig skyldig till misskötsamhet kan av arbetsgivaren tilldelas varning eller, i särskilt allvarliga fall, avstängas från arbetet utan lön för en tid av högst fyra veckor eller skiljas från anställningen. I fråga om arbetsgivarens skyldighet att förhandla före beslutet gäller 11–14 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Om den unge inom en vecka begär det, skall arbetsgivaren överlämna beslutet till länsarbetsnämnden för prövning. Arbetsgivaren skall upplysa den unge om denna möjlighet. Länsarbetsnämnden kan besluta att den unge skall anvisas arbete i ungdomslag hos en annan arbetsgivare, även om nämnden finner att den unge inte borde ha skilts från sin anställning.

12 § Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som

1. utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning,

2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, eller
3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd.

En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.

Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

13 § Avtal är ogiltiga i den mån de avviker från vad som föreskrivs i denna lag om anställningen i ungdomslag.

Övriga bestämmelser

14 § Arbetsförmedlingen skall anvisa arbete i ungdomslag senast tre veckor från det att den unge har anmält sig som arbetssökande hos förmedlingen och uppfyllt villkoren i övrigt för anvisning. Har den unge anmält sig efter att ha slutat skolan eller annan utbildning som inte har varit helt kortvarig, skall anvisningen i stället ske senast efter tre månader.

Har någon skilts från sin anställning enligt 11 eller 12 § får en ny anvisning inte ske förrän efter fyra veckor. Arbetsförmedlingen skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast tre månader från det att anställningen upphörde. Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslutet och saken inte har slutligt avgjorts. Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas tremånaderstiden från denna senare tidpunkt.

Om anvisning inte sker inom föreskriven tid eller om den unge tilldelas uppgifter som inte är lämpliga på det sätt som anges i 4 §, har den unge rätt till lön från arbetsgivaren eller, om den unge inte är anställd, ersättning från kommunen motsvarande den dagpenning från en erkänd arbetslöshetskassa som den unge har förvärvat rätt till. Ersättningen är 100 kronor per dag om den unge inte har rätt till dagpenning eller om dagpenningen är lägre än det beloppet. Beslut om sådan lön eller ersättning fattas på den unges begäran av arbetsförmedlingen.

15 § Beslut som arbetsförmedlingen eller en länsarbetsnämnd fattar enligt 11 eller 12 § eller 14 § tredje stycket får överklagas genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsmarknadsstyrelsens beslut får överklagas genom besvär hos försäkringsöverdomstolen, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. I övrigt får beslut som fattas av arbetsförmedlingen eller en länsarbetsnämnd inte överklagas.

Beslut om att vidta en åtgärd som avses i 11 § och återkallelsebeslut enligt 12 § gäller omedelbart. Upphävs ett sådant beslut sedan det har överlämnats för prövning eller efter besvär, har den unge rätt till ersättning från arbetsgivaren motsvarande förlorad lön enligt 8 §. Den som har anvisats annat arbete i ungdomslag eller fått annan anställning eller utbildningsbidrag har dock för tiden därefter inte sådan rätt till ersättning.

På tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare som inte gäller beslut enligt 11 § tillämpas lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

16 § Lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt skall tillämpas på arbete i ungdomslag.

17 § Ersättning enligt 14 och 15 §§ skall vid tillämpning av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst i lagen (1962: 381) om allmän försäkring anses som inkomst av anställning.

18 § Arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift på lön enligt denna lag eller ersättning enligt 14 och 15 §§ skall påföras staten och uppbäras i den ordning som gäller för arbetsgivaravgifter som erläggs av staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984. Tiderna i 14 § första stycket räknas från lagens ikraftträdande, om den unge har anmält sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen dessförinnan.

2 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 4, 39 och 51 §§ lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	4 §
Ersättning vid arbetslöshet tillkommer försäkrad som 1. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete, 2. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas av arbetslöshetskassan, 3. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver, 4. icke kan erhålla lämpligt arbete. Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.	*I stället för denna lag tillämpas lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare för den som har fyllt arton men inte tjugo år och som har* *1. anvisats arbete i ungdomslag eller fått rätt till sådan anvisning,*

[1] Lagen omtryckt 1982: 432.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2. avstängts eller skilts från en anställning i ungdomslag, eller
	3. frivilligt lämnat en sådan anställning och därefter inte utfört förvärvsarbete under minst tjugo dagar eller i stället för förvärvsarbete deltagit i utbildning.

39 §

Erkänd arbetslöshetskassa skall till medlemmarna utgiva ersättning vid arbetslöshet enligt denna lag.

Kassan får ej utöva annan verksamhet än sådan som avses i första stycket eller använda medel för ändamål som är främmande för sådan verksamhet. Arbetsmarknadsstyrelsen får dock, om särskilda skäl föreligger, medge undantag från denna regel.

En erkänd arbetslöshetskassa skall lämna de upplysningar som behövs för tillämpningen av 7 och 14 §§ lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

51 §

Från rätt att kvarstå som medlem i kassa får undantagas

1. den som ej uppfyller och ej heller under minst sex av de senaste tolv månaderna uppfyllt föreskrift i kassans stadgar om arbete inom visst verksamhetsområde,

2. den som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för hans rätt till medlemskap eller ersättning,

3. den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter.

Från rätt att kvarstå som medlem i erkänd arbetslöshetskassa skall undantagas den som fyllt 65 år.

Vad som sägs i första stycket 1 får inte tillämpas i fråga om försäkrad som innehar anställning enligt lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 och 18 §§ lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

4 §[2]

Kontant arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet tillkommer den som

1. har fyllt 18 år,
2. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete för arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
3. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas,
4. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,
5. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

I stället för denna lag tillämpas lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare för den som har fyllt arton men inte tjugo år och som har

1. anvisats arbete i ungdomslag eller fått rätt till sådan anvisning,

2. avstängts eller skilts från en anställning i ungdomslag, eller

3. frivilligt lämnat en sådan anställning och därefter inte utfört förvärvsarbete under minst tjugo dagar eller i stället för förvärvsarbete deltagit i utbildning.

18 §[3]

Kontant arbetsmarknadsstöd utges med 100 kronor per dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

Arbete som har utförts enligt lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare skall jämställas med arbete på heltid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

[1] Lagen omtryckt 1982:433.
[2] Senaste lydelse 1982:1221.
[3] Senaste lydelse 1982:1221.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1982:80) om anställningskydd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 §
Denna lag gäller arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.	
Från lagens tillämpning undantas dock	
1. arbetstagare som med hänsyn till arbetsuppgifter och anställningsvillkor får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning,	
2. arbetstagare som tillhör arbetsgivarens familj,	
3. arbetstagare som är anställda för arbete i arbetsgivarens hushåll,	
4. arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete *eller* skyddat arbete.	arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete, skyddat arbete *eller arbete i ungdomslag*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 § lagen (1976:600) om offentlig anställning[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	6 §[2]
Lagen gäller inte arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete.	Lagen gäller inte arbetstagare som har anvisats beredskapsarbete *eller arbete i ungdomslag*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

[1] Lagen omtryckt 1982: 100.
[2] Senaste lydelse 1983: 340.

6 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Anvisningar till 32 §
12.[1] Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.	
Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.	
Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander och timersättning vid grundläggande utbildning för vuxna räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	
Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa *och* kontant arbetsmarknadsstöd räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd *samt ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare* räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.
Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	
Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984 och tillämpas första gången vid 1985 års taxering.

[1] Senaste lydelse 1982: 779.

7 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 37 § 1 mom. taxeringslagen (1956:623)[1] skall ha nedan angivna lydelse.

37 §

Nuvarande lydelse

1 mom.[2] Till ledning vid inkomsttaxering och registrering av preliminär A-skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall varje år utan anmaning avlämnas uppgifter *(kontrolluppgifter)* för det föregående kalenderåret enligt följande uppställning.

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*

Föreslagen lydelse

1 mom. Till ledning vid inkomsttaxering och registrering av preliminär A-skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall varje år utan anmaning avlämnas uppgifter *(kontrolluppgifter)* för det föregående kalenderåret enligt följande uppställning.

Uppgiftsskyldig	*Vem uppgiften skall avse*	*Vad uppgiften skall avse*
3 g. Den som utgett ersättning enligt 14 eller 15 § lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.	*Den som uppburit ersättningen.*	*Utgivet belopp som uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1984 och tillämpas första gången i fråga om kontrolluppgift till ledning vid 1985 års taxering.

[1] Lagen omtryckt 1971: 399.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.
[2] Lydelse enligt prop. 1982/83: 177.

8 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 000) om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 2 § lagen (1983:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	20 Kap.
	2 §[2]

Vid tillämpningen av bestämmelse i 3 kap. 1 § och 4 kap. 8–10 §§, 11 kap. 6 a § samt 21 kap. 1 § om försäkrad, som sammanbor med barn, skall med barn som där sägs likställas fosterbarn.

Med förälder skall vid tillämpning av bestämmelserna i 4 kap., 9 kap. 4 § och 11 kap. 6 a § likställas den, med vilken förälder är eller varit gift eller har eller har haft barn, om de stadigvarande sammanbor.

Med förälder skall vid tillämpningen av bestämmelserna i 4 kap. 11 § och 9 kap. 4 § likställas den som med socialnämndens tillstånd har tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det.

Enligt 2 § andra stycket lagen (1983:000) om undantag från vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953:272) m. m. skall ersättning som avses i nämnda lag i vissa fall anses som inkomst av annat förvärvsarbete vid tillämpning av denna lags bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst.

Att ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare är att betrakta som inkomst av anställning vid tillämpning av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst framgår av 17 § nämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.
[2] Lydelse enligt prop. 1982/83:177.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 000) om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1983:000) om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

1 kap.

2 §[1]

Avgifterna skall betalas av arbetsgivare samt av den som är försäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och har inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 3 kap. 2 § eller 11 kap. 3 § nämnda lag.

Vid tillämpning av denna lag skall den som har utgett sådant bidrag som avses i 11 kap. 2 § första stycket m) lagen om allmän försäkring anses som arbetsgivare.

Bestämmelser om betalning av avgifter vid vissa uppdrag finns i lagen (1983: 000) om undantag från vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953: 272) m. m.

Bestämmelser om betalning av arbetsgivaravgifter finns också i 18 § lagen (1983:000) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

[1] Lydelse enligt prop. 1982/83:177.

Skatteutskottets yttrande

1983/84:2 y

om förmögenhetsbeskattningen av arbetande kapital i små och medelstora företag (motion 1983/84:34 yrk. 7 delvis och yrk. 8 m. m)

Till arbetsmarknadsutskottet

I proposition 1983/84:26 bilaga 1 (arbetsmarknadsdepartementet), som hänvisats till arbetsmarknadsutskottet, har regeringen föreslagit särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84.

Med anledning av propositionen har i motion 1983/84:34 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) hemställts bl. a. att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om ändrade regelsystem för den allmänna löneavgiften och socialförsäkringsavgifterna i fråga om nyföretagande enligt de riktlinjer som anförs i motionen (punkt 7 i hemställan) och om slopande av förmögenhetsbeskattningen av arbetande kapital i små och medelstora företag (punkt 8 i hemställan).

I fråga om löneavgiften innebär yrkandet i motionen att små och medelstora företag fr. o. m. den 1 januari 1984 temporärt befrias från sådan avgift.

De berörda punkterna i motionens hemställan har, såvitt avser löneavgiften och fråga om befrielse från förmögenhetsskatt för arbetande kapital i små och medelstora företag, hänvisats till skatteutskottet och i övrigt till socialförsäkringsutskottet.

Skatteutskottet behandlade i våras en motion från folkpartiet (1982/83:2432) vari motionärerna av bl. a. arbetsmarknadspolitiska skäl yrkade att den allmänna löneavgiften skulle slopas i fråga om ungdomar som nyanställdes fr. o. m. den 1 juli 1983 och att allt nyföretagande skulle befrias från sådan avgift. Utskottet avstyrkte detta yrkande i sitt betänkande SkU 1982/83:55 med motiveringen att det syfte som motionärerna ville tillgodose i allmänhet bättre främjades genom direkt stöd än genom lättnader i beskattningen. Utskottet pekade också på att regler av den innebörd motionärerna åsyftade kunde vålla problem vid den praktiska tillämpningen.

I samma betänkande behandlade utskottet också ett motionsyrkande om slopande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital i små och medelstora företag. Utskottet avstyrkte även detta yrkande med hänvisning bl. a. till företagsskattekommitténs utredningsarbete.

Riksdagen biföll utskottets hemställan. Någon omständighet som bör föranleda ändrad ståndpunkt från riksdagens sida i dessa frågor har inte inträffat. Tillräckliga skäl att vid riksdagsbehandlingen behandla dessa frågor särskilt föreligger därför inte. Utskottet överlämnar med anledning

härav de till utskottet remitterade delarna av motionen till arbetsmarknadsutskottet för vidare handläggning.

Stockholm den 10 november 1983

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s)*, Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp)* , Lars Hedfors (s), Anna Lindh (s)* och Ewy Möller (m).

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande meningar

1. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar med "I samma" och slutar med "vidare handläggning" bort ha följande lydelse:

Frågan om förmögenhetsbeskattning av arbetande kapital i små och medelstora företag behandlades utförligt av företagsskattekommittén i dess år 1981 avlämnade betänkande (Ds B 1981:13). Kommittén som undersökt olika beskattningsmetoder för att bryta kapitalbeskattningens negativa effekter på näringslivet ansåg för sin del den bästa lösningen för att tillgodose detta syfte vara att helt undanta arbetande kapital i mindre och medelstora företag från förmögenhetsbeskattning. En majoritet av de remissinstanser som yttrade sig över utredningsförslaget delade i princip kommitténs uppfattning.

Utskottet anser i likhet med företagsskattekommittén att det arbetande kapitalet i mindre och medelstora företag utgör en väsentlig förutsättning för svenskt näringsliv. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening företagsskattekommitténs förslag genomföras. Utskottet finner detta så mycket mer angeläget mot bakgrund av de skärpningar av företagsbeskattningen som en riksdagsmajoritet genomfört under senare år och de beslut i samma riktning som kan väntas senare i höst.

Med det anförda vill utskottet som sin mening uttala att yrkande 8 i motion 34 bör bifallas.

Enligt utskottets uppfattning finns det skäl som talar för att samtliga yrkanden i motion 34 prövas i ett sammanhang i samband med behandlingen

av proposition 26. Utskottet beslutar därför att till arbetsmarknadsutskottet överlämna de till skatteutskottet remitterade delarna av motionen för vidare behandling.

2. Kjell Johansson (fp) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar med "Skatteutskottet behandlade" och slutar med "praktiska tillämpningen" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet det angeläget att genom skattestimulanser underlätta nyföretagande. En lämplig åtgärd i sådant syfte kan vara att temporärt befria allt nyföretagande från skyldighet att erlägga löneavgift. Utskottet anser sig därför böra förorda att arbetsmarknadsutskottet tillstyrker bifall till motion 34 i denna del.

Särskilt yttrande

Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (samtliga m) anför:

Moderata samlingspartiet har tidigare ställt sig avvisande till tanken på en särskild löneavgift och därvid åberopat samma skäl som de regeringen ansett tala mot en höjning av arbetsgivaravgiften. Ett yrkande från vårt håll om slopande av löneavgiften fr. o. m. den 1 juli 1983 har tidigare avvisats av skatteutskottets majoritet. Vi har nu inte möjlighet att ta initiativ i denna för företagen så viktiga fråga. Enligt vår mening är det emellertid – särskilt mot bakgrund av redan beslutade och aviserade skärpningar av företagsbeskattningen – angeläget att regeringen så snart som möjligt lägger fram förslag om slopande av löneavgiften. Härigenom anser vi oss ha besvarat motion 34 i denna del.

Skatteutskottets yttrande

1983/84:6 y

om ersättning till arbetslösa ungdomar i vissa fall (prop. 1983/84:46)

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:46 om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare jämte eventuella motioner.

I propositionen läggs fram förslag om inrättande av s. k. ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. De ungdomar som blir anvisade arbete i ungdomslag blir anställda hos arbetsgivaren. Lön och övriga förmåner utgår enligt kollektivavtal. Den lön som betalas ut till dem som arbetar i ungdomslag blir skattepliktig inkomst och kommer att ge rätt till sociala förmåner som grundar sig på anställningsinkomst. I vissa fall föreslås att ersättning skall utgå trots att den unge inte är anställd hos en arbetsgivare, t. ex. om den unge inte anvisats arbete inom föreskriven tid. Även sådan ersättning, liksom dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd, skall enligt förslaget utgöra skattepliktig intäkt. En bestämmelse härom har förts in i p. 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (KL). Vidare föreslås att kontrolluppgiftsskyldighet för sådan ersättning införs.

I motionerna 1983/84:62 av Alf Wennerfors m. fl. (m) och 1983/84:60 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) yrkas avslag på propositionen.

Skatteutskottet tar i detta yttrande enbart ställning till de föreslagna ändringarna i KL och taxeringslagen (TL). Dessa står i överensstämmelse med de principer som allmänt tillämpas vid beskattningen. Under förutsättning att en rätt till ersättning enligt förslaget i propositionen tillstyrks av arbetsmarknadsutskottet bör därför, enligt skatteutskottets mening, arbetsmarknadsutskottet också tillstyrka de föreslagna ändringarna i KL och TL.

Stockholm den 22 november 1983

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s) och Ewy Möller (m).

Försvarsutskottets yttrande

1983/84:1 y

över motion 1983/84:33 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84

Till arbetsmarknadsutskottet

Efter samråd med arbetsmarknadsutskottet har försvarsutskottet beslutat att med eget yttrande till arbetsmarknadsutskottet överlämna motion 1983/84:33 (s). Den har väckts med anledning av proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84. Motionen har hänvisats till försvarsutskottet medan propositionen behandlas av arbetsmarknadsutskottet.

Enligt nuvarande ordning registrerar nämnden för vapenfriutbildning (NVU) den som vapenfrinämnden har medgivit vapenfri tjänst. NVU placerar därefter i samråd med berörda myndigheter m. fl. den vapenfrie till utbildning. Härvid gäller att den vapenfrie skall fullgöra tjänst i en verksamhet som är betydelsefull för samhället under beredskap och krig. Tjänstgöringen skall ske hos statlig, kommunal eller landstingskommunal myndighet eller hos sådan förening eller stiftelse som regeringen bestämmer. Vissa statliga myndigheter, däribland civilförsvarsstyrelsen, är skyldiga att anordna vapenfri tjänst inom sitt verksamhetsområde.

Tjänstgöringstiden för vapenfri tjänstepliktig är 420 dagar. Under tjänstgöringen skall han få en effektiv och ändamålsenlig utbildning för det slag av tjänstgöring som han skall fullgöra.

Medel för förmåner till tjänstgörande vapenfria tas upp på ett särskilt anslag under tionde huvudtiteln. Regeringen föreskriver årligen ett högsta antal tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga.

Under en lång följd av år har de som medgivits vapenfri tjänst varit fler än som kunnat utbildas. F. n. finns därför ca 4 300 vapenfria tjänstepliktiga registrerade i väntan på fullständig grundutbildning. Denna balans, som vid utgången av budgetåret 1984/85 beräknas ha ökat till 5 000, anser NVU – som har lämnat synpunkter i ärendet – vara för stor. I anslagsframställningen för budgetåret 1984/85 presenterar nämnden en plan för att till början av budgetåret 1989/90 minska balansen till 3 000.

Inom civilförsvaret utbildas vapenfria tjänstepliktiga antingen genom s. k. långtidsutbildning eller genom korttidsutbildning. Långtidsutbildningen innebär f. n. att den vapenfrie ges en kvalificerad civilförsvarsutbildning om i allmänhet 6–14 veckor, följd av praktiktjänst med nära anknytning till den avsedda krigsplaceringen inom civilförsvaret. Innevarande budgetår utbildas omkring 100 vapenfria, de flesta befälsuttagna, på detta sätt.

Flertalet vapenfria fullgör huvuddelen av tjänstetiden på annat håll än

inom civilförsvaret. Om sådan utbildning inte leder till krigsplacering ges de också en s. k. korttidsutbildning om 2–6 veckor inom civilförsvaret. Även vapenfria som helt eller till stor del har fullgjort sin värnpliktsutbildning ges sådan utbildning. Genom korttidsutbildning öppnas möjlighet att krigsplacera inom civilförsvaret. Innevarande budgetår beräknas 1 700 vapenfria få korttidsutbildning.

I motionen förordas en utökning av vapenfriutbildningen inom civilförsvaret i syfte att motverka arbetslösheten samtidigt som man minskar kön av vapenfria tjänstepliktiga som inte har påbörjat sin tjänstgöring.

NVU biträder tanken på en utökad vapenfriutbildning inom civilförsvaret. För detta fordras, anför nämnden, såväl utökade ekonomiska förutsättningar som planeringstid i enlighet med nämndens långtidsbedömning i anslagsframställningen. Enligt NVU:s bedömning skulle nu högst 200 av de vapenfria som väntar på grundutbildning kunna omfördelas för en tillfälligt ökad långtidsutbildning inom civilförsvaret.

Enligt vad utskottet inhämtat har man inom regeringskansliet i samband med utarbetandet av den nu aktuella propositionen prövat och förkastat ett förslag från civilförsvarsstyrelsen att öka antalet utbildningsplatser för långtidsutbildning inom civilförsvaret med 200 innevarande budgetår och 500–600 budgetåret 1984/85 i syfte att skapa sysselsättning för arbetslösa vapenfria tjänstepliktiga.

Utskottet har i olika sammanhang framhållit önskvärdheten att öka möjligheterna att placera de vapenfria tjänstepliktiga till utbildning och tjänstgöring (FöU 1977/78:28 s. 19 och 1982/83:3 s. 5. Nuvarande balans är inte godtagbar. Utskottet ser med tillfredsställelse att NVU har upprättat en långsiktig plan för att nedbringa denna.

Motionärerna har föreslagit en ökning av antalet utbildningsplatser inom civilförsvaret för vapenfria, i syfte att skapa sysselsättning åt arbetslös ungdom under innevarande budgetår. Den utbildning som kan komma i fråga är långtidsutbildning. En utökad sådan kräver enligt vad utskottet har inhämtat bl. a. fler lärare inom civilförsvaret. Ett sådant resurstillskott borde stå i överensstämmelse med den långsiktiga utbildningsplanering som prövas av statsmakterna. Härtill kommer att en forcerad långtidsutbildning av allt att döma inte hinner ge någon sysselsättningseffekt under innevarande budgetår.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionen inte bör bifallas. De åtgärder och resurstillskott som kan komma att krävas för att minska den kö av vapenfria som får vänta alltför länge på att påbörja sin grundutbildning bör riksdagen ta ställning till i samband med kommande budgetprövningar.

Stockholm den 15 november 1983

På försvarsutskottets vägnar
ROLAND BRÄNNSTRÖM

Närvarande: Roland Brännström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Åke Gustavsson (s), Göthe Knutson (m), Evert Hedberg (s), Olle Aulin (m), Ulla Ekelund (c), Holger Bergman (s), Mats Olsson (s), Inge Carlsson (s), Ingvar Björk (s), Iréne Vestlund (s), Anita Wermelin (m), Alvar Gunnarsson (m) och Hugo Bergdahl (fp).

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1983/84:2 y

över proposition 1983/84:46 om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare jämte motioner

Till arbetsmarknadsutskottet

Genom beslut den 8 november 1983 har arbetsmarknadsutskottet berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:46 om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare jämte eventuella motioner väckta med anledning av propositionen.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen som direkt berör utskottets ämnesområde. Utskottet yttrar sig dessutom över den med anledning av propositionen väckta motionen 1983/84:160 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp). I detta sammanhang tar utskottet också upp den med anledning av proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 väckta och till utskottet remitterade motionen 1983/84:34 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) såvitt avser yrkande 6 och yrkande 7 i viss del.

Socialförsäkringsutskottet får anföra följande.

I proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84 förutskickade regeringen förslag om inrättande av s. k. ungdomslag hos offentliga arbetsgivare i syfte att skapa arbete för arbetslösa 18- och 19-åringar. Förslaget har därefter följts upp i proposition 1983/84:46 om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Enligt propositionen skall ungdomslag kunna finnas hos bl. a. statliga verk och myndigheter, kommuner och landstingskommuner. Kommunerna får ytterst en skyldighet att tillhandahålla arbete i ungdomslag. Till verksamheten lämnas statsbidrag. Den lön som betalas ut till dem som arbetar i ungdomslag föreslås bli skattepliktig inkomst och ge rätt till sociala förmåner som grundar sig på anställningsinkomst.

I motion 1983/84:34 av Jan-Erik Wikström m. fl. avvisas förslaget om ungdomslag, och som alternativt förslag begär motionärerna i yrkande 6 en utredning om ett system med nedsatta arbetsgivaravgifter med successiv avtrappning under exempelvis en femårsperiod. Under denna tid skall parterna på arbetsmarknaden avtala om att hålla ungdomslönerna konstanta. Enligt motionärerna innebär detta förslag en konkurrensförbättring för ungdomarna och en vidgning av den arbetsmarknad som står till deras förfogande. Förslaget följs upp av motionärerna i motion 1983/84:160.

Utskottet, som inte har någon erinran mot förslaget i proposition 1983/84:46 om inrättande av ungdomslag, tillstyrker förslaget om att den lön

som betalas ut till dem som arbetar i ungdomslag skall ge rätt till sociala förmåner som grundar sig på anställningsinkomst. Mot denna bakgrund anser sig utskottet inte kunna förorda ett alternativt förslag enligt vad som begärts i motion 34 yrkande 6 och som följts upp i motion 160.

Med det anförda överlämnar socialförsäkringsutskottet motion 34 yrkande 6 till arbetsmarknadsutskottet för fortsatt behandling.

I motion 1983/84:34 yrkande 7 begärs – i den del som remitterats till socialförsäkringsutskottet – förslag från regeringen om ändrade regelsystem för socialförsäkringsavgifterna för nyföretagande i vissa fall. Motionärernas förslag innebär att ungdomar som väljer att på egen hand starta verksamhet i form av egen rörelse skall ges ekonomisk stimulans genom att befrias från skyldigheten att erlägga socialförsäkringsavgifter under de två första åren.

Utredningen angående de små och medelstora företagens finansiella situation (E 1980:05) har nyligen avgivit sitt slutbetänkande (SOU 1983/84:59) Kreativ finansiering. I betänkandet diskuteras bl. a. frågan om att använda arbetsgivaravgifterna som ett näringspolitiskt instrument för att särskilt främja nystartande av företag. Utredningen har därvid ansett att starka näringspolitiska skäl talar för en sådan lösning. Utredningen har dock avvisat tanken på att under en begynnelseperiod helt slopa arbetsgivaravgifterna i nystartade företag eftersom starka skäl talar emot ett sådant förslag. I betänkandet har i stället föreslagits antingen en viss nedsättning av avgifterna i startskedet med en successiv avtrappning under några år, eller att låta nystartade företag alltjämt vara underkastade full avgiftsplikt, men öppna möjligheter för dem att under ett inledningsskede få behålla motsvarande belopp i rörelsen som en form av samhälleligt riskkapital.

Betänkandet har nyligen avlämnats till regeringen.

Mot bakgrund av att utredningen angående de små och medelstora företagens finansiella situation lagt fram olika förslag om arbetsgivaravgifter som näringspolitiskt instrument för nystartade företag anser utskottet att beredningen av utredningens betänkande bör avvaktas innan riksdagen vidtar någon åtgärd i denna fråga. Utskottet anser således att motion 34 yrkande 7 i nu behandlad del bör avstyrkas, och utskottet överlämnar även detta motionsyrkande till arbetsmarknadsutskottet för fortsatt behandling.

Stockholm den 22 november 1983

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Gösta Andersson (c), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Karin Israelsson (c), Margó Ingvardsson (vpk), Barbro Nilsson i Visby (m), Margareta Hemmingsson (s) och Rune Backlund (c).

Avvikande meningar

1. Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Siri Häggmark och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet har i motion 1983/84:62, som väckts med anledning av proposition 1983/84:46, yrkat avslag på propositionens förslag om inrättande av ungdomslag. I motionen har i stället föreslagits ett system med samhällstjänst. Mot denna bakgrund anser vi, såvitt gäller socialförsäkringsutskottets ämnesområde, att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka såväl propositionens förslag som förslaget i motion 34 yrkande 6.

Såvitt gäller motion 34 yrkande 7 – i den del som remitterats till socialförsäkringsutskottet – delar vi utskottets uppfattning.

2. Gösta Andersson, Karin Israelsson och Rune Backlund (alla c) anför:

Centerpartiet har i motion 1983/84:26, som väckts med anledning av proposition 1983/84:46, begärt en i jämförelse med propositionens förslag i vissa avseenden annan utformning av lagstiftningen. Motionens förslag berör dock inte socialförsäkringsutskottets ämnesområde. Mot denna bakgrund tillstyrker vi propositionens förslag såvitt det berör utskottets ämnesområde och avstyrker förslaget i motion 34 yrkande 6.

Såvitt gäller motion 34 yrkande 7 – i den del som remitterats till socialförsäkringsutskottet – delar vi utskottets uppfattning.

3. Margó Ingvardsson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna har i motion 1983/84:163, som väckts med anledning av proposition 1983/84:46, framlagt vissa förslag om ändringar i propositionens lagförslag. De i motionen föreslagna ändringarna berör dock inte socialförsäkringsutskottets ämnesområde. Mot denna bakgrund tillstyrker jag propositionens förslag såvitt det berör utskottets ämnesområde och avstyrker förslaget i motion 34 yrkande 6.

Såvitt gäller motion 34 yrkande 7 – i den del som remitterats till socialförsäkringsutskottet – delar jag utskottets uppfattning.

Jordbruksutskottets yttrande 1983/84:1 y

beträffande motion om intensifierad skogsvård

Till arbetsmarknadsutskottet

I motion 1983/84:31 av Paul Lestander m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mera aktiva insatser från statens sida i syfte att intensifiera skogsvården bl. a. genom bättre information, ökad utbildning och rekrytering av personal.

Motionen, som väckts i anslutning till proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84, har hänvisats till jordbruksutskottet för beredning.

I motionen berörs landets skogsvård, som enligt motionärernas mening behöver förbättras. Det anmäls att vänsterpartiet kommunisterna har för avsikt att i annat sammanhang återkomma med synpunkter och förslag till en förbättrad skogsvårdspolitik. Med den nu föreliggande motionen begränsar sig motionärerna till att mot bakgrunden av den växande arbetslösheten rikta uppmärksamheten på de möjligheter till nya jobb som finns inom skogsvården. Staten måste enligt motionärerna initiera mera aktiva insatser, bl. a. förbättrad information och utbildningsinsatser för ökad rekrytering till manuellt skogsarbete. Det framhålls i motionen att det är angeläget att skogsvårdsstyrelserna anmodar skogsägarna – även de mindre, privata skogsägarna – att bedriva skogsvård. Genom att organisera arbetslag i samarbete med arbetsmarknadsmyndigheterna bör styrelserna få resurser att direkt hjälpa till med arbetets utförande. I fråga om utbildning m. m. betonas att ett nära samarbete mellan skogsmyndigheter och arbetsmarknadsmyndigheter, liksom mellan fackliga organisationer och branschorganisationer centralt, regionalt och lokalt, borde öppna för flera nya arbetsmöjligheter inom skogsvården. Det anförs i sammanhanget att man måste räkna med en förstärkning av skogsvårdsstyrelsernas resurser.

Utskottet får med anledning härav anföra följande.

De förslag som regeringen i proposition 1983/84:26 lägger fram om särskilda sysselsättningsåtgärder syftar enligt propositionen till att fullfölja satsningen på näringslivsinriktad sysselsättningspolitik. De enskilda beredskapsarbetena avvecklas i nuvarande form och ersätts med rekryteringsplatser inom näringslivet. Arbetsmarknadsutbildningen förstärks för att möta näringslivets behov av arbetskraft. Under arbetsmarknadsutbildningen anges bl. a. skogs- och miljövården som exempel på områden som kan komma i fråga för yrkesförberedande praktik för arbetslösa ungdomar. När det gäller sysselsättningsskapande åtgärder anges att det bör vara möjligt att inrätta rekryteringsplatser inom hela det enskilda näringslivet, också inom

sådana säsonganknutna branscher såsom jord- och skogsbruket.

Utskottet anser det självfallet naturligt att även skogsvårdande åtgärder sätts in i kampen mot arbetslösheten och utgår från att såväl skogsvårdsstyrelserna som de enskilda skogsägarorganisationerna här kan göra viktiga insatser. Mot här angiven bakgrund har utskottet inte något att erinra mot vad i propositionen anförts i nu angivet avseende. Däremot förefaller de uttalanden och förslag som redovisas i motion 31 vara alltför vaga och allmänt hållna för att ge utskottet tillräckligt underlag för ett beslut att stödja densamma. Det bör också framhållas att motionen inte innehåller något förslag om hur förordade åtgärder skall finansieras.

Det kan i sammanhanget erinras om att riksdagen nyligen fattat beslut om vissa skogspolitiska åtgärder, bl. a. innefattande medelsanvisning till skogsvårdsstyrelserna för ökad information, rådgivning m. m. i syfte att främja avverkningen (JoU 1982/83:34). Det kan förväntas att riksdagen inom en relativt nära framtid får tillfälle att ånyo diskutera skogsvården och dess problem.

Utskottet överlämnar med det anförda motion 31 till arbetsmarknadsutskottet för vidare behandling och avstyrker bifall till densamma till den del den inte tillgodosetts genom förslag i proposition 1983/84:26.

Stockholm den 15 november 1983

På jordbruksutskottets vägnar
EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Bengt Kronblad (s), Lennart Brunander (c) och Ulf Lönnqvist (s).

Avvikande mening

John Andersson (vpk) anser att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 2 som börjar med "Utskottet anser" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vara möjligt att i kampen mot arbetslösheten initiera mera aktiva insatser inom skogsbruket, och då i främsta hand i skogsvården, än vad som framgår av proposition 1983/84:26.

I motion 1983/84:31 omnämns den i vissa skogslän påbörjade försöksverksamheten med "skogsvårdscentra" som gemensamt tar fram arbetsprojekt ute i distrikten, såsom röjning, gallring, stamkvistning och plantering. Den här försöksverksamheten har gett mycket positiva resultat, varför initiativ nu

bör tas för att ytterligare bygga ut den. Detta kräver då också mera aktiva insatser för information och utbildning för ökad rekrytering till denna verksamhet.

Utskottet delar motionärernas mening att betydande samhällsekonomiska fördelar uppnås genom en bättre skogsvård, dvs. ett effektivare tillvaratagande av den enorma resurs som landets skogar utgör. Det synes därför finnas goda möjligheter att i kampen mot arbetslösheten skapa många nya meningsfulla arbetstillfällen inom skogsbruket. I det sammanhanget bör erinras om det nödvändiga i ett nära samarbete mellan skogsmyndigheter och arbetsmarknadsmyndigheter, liksom mellan fackliga organisationer och branschorganisationer, centralt, regionalt och lokalt.

Utskottet överlämnar med det anförda motion 1983/84:31 till arbetsmarknadsutskottet för vidare behandling och tillstyrker bifall till det som anförts i motionen.

Näringsutskottets yttrande 1983/84:2 y

om särskilda sysselsättningsåtgärder

Till arbetsmarknadsutskottet

Till näringsutskottet har hänvisats en del av en motion som har väckts med anledning av proposition 1983/84:26 om särskilda sysselsättningsåtgärder för budgetåret 1983/84. Motionen är

1983/84:21 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu är i fråga, hemställs att riksdagen

13. hos regeringen hemställer om åtgärder för effektivisering och utbyggnad av vattenkraften i enlighet med vad som anförs i motionen,

14. uttalar att Svappavaaragruvan snarast bör öppnas på nytt.

Vice verkställande direktör Lars Wuopio, Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB), har inför näringsutskottet lämnat upplysningar om bolagets anläggningar i Svappavaara och om dess verksamhet i stort.

Den nämnda propositionen 1983/84:26 har såvitt gäller bl. a. bilaga 1 (arbetsmarknadsdepartementet) jämte motioner i motsvarande delar hänvisats till arbetsmarknadsutskottet. För att möjliggöra en mera samlad behandling av ärendet överlämnar näringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet – under förutsättning av arbetsmarknadsutskottets medgivande – motion 1983/84:21 i angiven del. Därvid avger näringsutskottet följande yttrande.

Utbyggnad av vattenkraft

Motionen

Effekten från de svenska vattenkraftverken kan och bör förbättras, anför motionärerna. I stället för att bygga ut de kvarvarande orörda älvarna borde man bygga minikraftverk. Olika utredningar har visat var detta kan ske. Projektering och utbyggnad kan därför dras i gång med kort varsel, menar motionärerna. Detta torde kunna ge 500 årsarbeten.

Utredning

Vattenkraftberedningen har i sitt betänkande (SOU 1983:49) Vattenkraft, som avgavs i augusti 1983, uppmärksammat möjligheten att en del av det erforderliga tillskottet av vattenkraft kan uppnås genom utbyggnad av s. k. minikraftverk (med en effekt under 1 500 kW).

Beredningen har kommit till uppfattningen att minikraftverken represen-

terar utbyggnadsmöjligheter som borde beaktas bättre än nu. Olika åtgärder krävs dock för att dessa möjligheter skall bli realiserade.

Minikraftverken kan i många fall vara jämförbara med de bättre av de övriga vattenkraftsprojekt som behandlas i betänkandet och således lönsamma även om driftkostnaderna är avsevärt högre än för stora anläggningar. Samhällsekonomiskt är det, enligt beredningen, en nackdel om projekt i detta kostnadsläge inte byggs ut innan t. ex. betydligt dyrare kolkondenskraft erfordras.

Beredningen understryker att inte bara rent energipolitiska aspekter kan läggas på frågan om minikraftverk. Denna bör vara intressant från allmän glesbygdspolitisk synpunkt och från sysselsättningssynpunkt. Byggande av minikraftverk kan även ge stimulans för industriell expansion och förnyelse. Vidare har saken vissa försörjningspolitiska aspekter.

Frågan om minikraftverk har varit föremål för flera utredningar under senare år. En inventering av befintliga dammar har nyligen verkställts av ett tiotal länsstyrelser. I betänkandet anförs att det samlade materialet pekar mot att det finns en utbyggnadspotential om ca 2 TWh. Den verkliga potentialen kan ligga betydligt högre.

Beredningen anger (s. 61) vissa problem som begränsar utbyggnaden av minikraftverk.

De ägarkategorier som i första hand är aktuella klarar ofta inte den likviditetspåfrestning som ett kraftverksbygge innebär. Om projektet lånefinansieras kommer det att gå med förlust de fem till tio första åren. Mycket tyder på att förbättrade finansieringsförhållanden, utan ökad subvention, bör övervägas för att detta problem skall lösas. Det är, enligt beredningen, främst fråga om att få fram en tillräckligt lång kredit och att göra en rimlig fördelning av kreditkostnaderna över tiden.

Andra omständigheter som kan hindra ekonomiskt goda projekt från att komma till stånd sägs vara splittrade ägarförhållanden samt pris- och avsättningsproblem i den monopolsituation som uppstår i förhållande till det eldistributionsföretag som har koncession inom området.

Ett hinder för en expansion av antalet minikraftverk är också de förhållandevis höga kostnaderna för drift och tillsyn vid dessa små enheter. Kostnaderna beror på hur arbetet kan organiseras och om det kan samordnas för flera näraliggande kraftstationer och med t. ex. drift och underhåll av distributionsnät. Vissa organisatoriska frågor (samordning mellan flera minikraftverk osv.) behöver enligt beredningen lösas om en mera betydande expansion skall komma till stånd.

Vattenkraftberedningen drar mot bakgrund av vad som har anförts följande slutsatser.

För den tid som dess planförslag avser kan man räkna med ett energitillskott på ca 200 GWh från minikraftverk förutsatt att utbyggnaden inte påverkas genom någon form av styrmedel. Med hänsyn till nuvarande utbyggnadstakt och gällande förutsättningar är detta en optimistisk bedöm-

ning. Minikraftverken motsvarar en relativt betydande potential, men ett förverkligande därav kräver särskilda åtgärder. Beredningen har inte ansett sig ha mandat eller tillräckligt bearbetat underlag för att föreslå sådana åtgärder. Dessa frågor bör emellertid snabbt beredas vidare, lämpligen inom statens energiverk. Ett sådant arbete och därpå grundade beslut bör efter hand kunna påverka utbyggnadstakten i positiv riktning. De fortsatta övervägandena bör avse bl. a. en fördjupning och systematisering av föreliggande inventeringsmaterial, finansierings-, prissättnings- och ersättningsfrågor samt organisatoriska frågor.

Vattenkraftberedningens betänkande remissbehandlas f. n.

Regeringsuppdrag åt statens energiverk

Regeringen har i november 1983 gett statens energiverk i uppdrag att genomföra vissa utredningar på vattenkraftsområdet. En av dessa skall gälla frågan om minikraftverk. Sammanfattningsvis skall energiverket på detta område systematisera befintligt inventeringsmaterial och kombinera detta arbete med en grundlig genomgång av finansierings-, prissättnings- och ersättningsfrågor samt organisatoriska frågor. Energiverket skall vidare överväga och föreslå åtgärder inom ramen för de resurser som anvisas inom gällande stödsystem i syfte att stimulera tillkomsten av nya minikraftverk och förhindra att äldre minikraftverk avvecklas och ersätts av nya anläggningar. Detta uppdrag skall redovisas senast den 1 oktober 1984.

Förslag om stöd

I proposition 1983/84:62 om fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja m. m. samt för investeringar inom energiområdet berörs frågan om möjligheterna till utbyggnad av små vattenkraftverk.

Där erinras (s. 17) om att lån med villkorlig återbetalningsskyldighet f. n. kan lämnas till små vattenkraftverk. Enligt propositionen räknar regeringen med att senare under detta riksmöte återkomma till frågan om små vattenkraftverk i samband med överväganden med anledning av vattenkraftberedningens betänkande, remissyttrandena över detta och energiverkets redovisning av sitt uppdrag. I avvaktan på detta ytterligare underlag bör enligt propositionen stöd till små vattenkraftverk lämnas i form av lån enligt de regler som f. n. gäller för oljeersättande åtgärder. För små vattenkraftverk som beställs under år 1984 föreslås emellertid bidrag om 15 % av investeringskostnaderna kunna lämnas (s. 35).

Näringsutskottet

Ett av de krav som framförs i motion 1983/84:21 (vpk) gäller en utbyggnad av vattenkraften. Projektering och utbyggnad av minikraftverk kan sättas i

gång med kort varsel, anför motionärerna. De begär att riksdagen skall hemställa hos regeringen om åtgärder för en sådan utbyggnad.

Med minikraftverk menas kraftverk med en effekt under 1 500 kW. Som framgår av redogörelsen i det föregående har vattenkraftberedningen i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1983:49) Vattenkraft ägnat möjligheterna till byggande av minikraftverk förhållandevis stort intresse. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Regeringen har gett statens energiverk i uppdrag att utreda vissa frågor i anslutning till vattenkraftberedningens förslag. Uppdraget innebär bl. a. att energiverket skall belysa möjligheterna till utbyggnad av små vattenkraftverk. I proposition 1983/84:62 meddelas att regeringen har för avsikt att under innevarande riksmöte återkomma till frågan om små vattenkraftverk. Vidare föreslås ett bidrag på 15 % av investeringskostnaderna för små vattenkraftverk som beställs under år 1984. Detta förslag har riksdagen snart att ta ställning till.

Frågan om byggande av minikraftverk är sålunda föremål för betydande uppmärksamhet på myndighetsnivå och inom regeringskansliet. Näringsutskottet anser med hänsyn därtill att riksdagen inte har anledning att göra någon framställning till regeringen på grundval av motionen.

LKAB:s anläggningar i Svappavaara

Motionen

Svappavaaragruvan har inte lagts ned utan stängts i avvaktan på bättre konjunkturer och efterfrågan på malm, anför motionärerna. Den internationella efterfrågan på pellets har nu ökat, och ännu finns de tidigare anställda i Svappavaaragruvan till hands.

I motionen erinras om att man från fackligt håll har krävt att gruvan åter skall öppnas. Regeringen bör leva upp till tidigare gjorda uttalanden och öppna gruvan, säger motionärerna. Därigenom kunde 400 personer få jobb.

Bakgrund

Riksdagen antog i slutet av år 1981 ett förslag från regeringen att Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) via Statsföretag AB skulle tillföras 1 500 milj. kr. för finansiell rekonstruktion (prop. 1981/82:56, NU 1981/82:13, rskr 1981/82:82). Till grund för riksdagens beslut låg en av LKAB upprättad strukturplan. Målet för LKAB var enligt planen att inom EG uppnå en årlig avsättning på ca 20 miljoner ton järnmalm. Detta motsvarade en marknadsandel på ca 16 %. Totalt räknade bolaget med att komma upp till volymer på ca 25 miljoner ton per år.

Under år 1982 har stålproduktionen minskat över hela världen. LKAB:s marknadsandel inom EG för år 1982 uppgick till 9 %. Dess totala leveranser

uppgick samma år till drygt 13 miljoner ton. Utvecklingen under år 1982 innebar så stora förändringar av LKAB:s marknadsförutsättningar att en ny strukturplan utarbetades. I den nya planen, som färdigställdes i början av år 1983, har leveransprognoserna i väsentlig grad justerats nedåt. En slutsats av detta som LKAB drog var att de personella och maskinella produktionsresurserna borde anpassas till en nivå på 15 miljoner ton järnmalm per år. Planen innebar bl. a. att malmproduktion skulle bedrivas i Kiruna och Malmberget och att Svappavaaraanläggningen skulle hållas avställd. Brytning av malm i Svappavaaragruvan hade bedrivits med reducerad kapacitet under åren 1977–1981. Därefter har gruvan inte varit i drift. Resterande del av LKAB:s anläggning i Svappavaara, dvs. kulsinterverket för framställning av pellets, har från år 1982 försörjts med malm från Kiruna.

Staten har i samband med rekonstruktion av Statsföretagsgruppen förvärvat samtliga aktier i LKAB per den 31 december 1982 (prop. 1982/83:68, NU 1982/83:25, rskr 1982/83:181).

LKAB:s nyss nämnda långsiktsplan var underlag för en proposition (1982/83:120) med bl. a. förslag till ekonomiskt stöd från staten på 1 000 milj. kr. för finansiell rekonstruktion av företaget. Genom beslut av riksdagen i maj 1983 (NU 1982/83:38, rskr 1982/83:306) möjliggjordes denna rekonstruktion, varvid 800 milj. kr. användes till nedskrivning av sådana anläggningstillgångar som bedömdes i framtiden få ett lågt kapacitetsutnyttjande samt 200 milj. kr. för nedskrivning av lager.

I propositionen, liksom i näringsutskottets och arbetsmarknadsutskottets (AU 1982/83:34) betänkanden över denna, behandlades särskilt frågan om möjligheterna att upprätthålla driften vid LKAB:s enhet i Svappavaara. Föredragande statsrådet erinrade (bil. 6 s. 28) om att regeringen i propositionen om rekonstruktion av Statsföretagsgruppen hade framhållit att de statliga företagen måste drivas efter affärsmässiga principer och så rationellt att de kan hävda sig i den internationella konkurrensen. I detta hade riksdagen instämt (NU 1982/83:25). Eftersom det sagda också gällde LKAB var det inte rimligt att driften vid LKAB:s enhet i Svappavaara upprätthölls vid gällande marknadsförhållanden. Föredraganden påpekade att regeringen i ett annat avsnitt i propositionen hade lagt fram förslag om särskilda åtgärder för Svappavaara.

Yrkanden om fortsatt drift i Svappavaara framfördes i en motion från centerpartiet och en motion från vänsterpartiet kommunisterna. Den förra behandlades av arbetsmarknadsutskottet, den senare av näringsutskottet.

Näringsutskottet gjorde samma bedömning som regeringen i fråga om möjlighet till fortsatt drift vid LKAB:s enhet i Svappavaara. Med hänsyn till kravet på affärsmässig drift av de statliga företagen och till de rådande marknadsförhållandena för LKAB:s produkter var det enligt utskottets uppfattning inte rimligt att verksamheten vid Svappavaaragruvan upprätthölls. Utskottet fann dock anledning att betona att denna enhet inom LKAB vid en kraftigt förbättrad marknadssituation borde kunna tas i drift igen.

Utskottet tog för givet att man inom LKAB kontinuerligt bearbetade olika marknader i avsikt att söka möjliggöra en ökad avsättning av bolagets produkter.

Det är uppenbart att en avställning av LKAB:s anläggningar i Svappavaara får allvarliga samhällsekonomiska och sociala verkningar, anförde utskottet och erinrade om att denna omständighet hade föranlett förslag till åtgärder i propositionen och i olika motioner. Dessa förslag bereddes av arbetsmarknadsutskottet (AU 1982/83:24). Näringsutskottet hänvisade till det utskottets behandling av nu nämnda frågor. Motionen avstyrktes. Reservationer förelåg från såväl centerpartiet som vänsterpartiet kommunisterna. Riksdagen följde utskottet.

LKAB räknar med att under år 1983 komma upp till en leveransnivå av drygt 14 miljoner ton, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. Inom EG, som är LKAB:s huvudmarknad, beräknas råstålsproduktionen år 1983 bli 4 % lägre än år 1982. Nedgången inom den japanska stålindustrin beräknas till 3 %. LKAB har alltså med den höjda leveransnivån ökat sina marknadsandelar. Produktionen för år 1983 beräknas till drygt 11 miljoner ton. Kapaciteten i pelletsverken i Kiruna och Malmberget utnyttjas f. n. maximalt.

Det tidigare beslutade åtgärdsprogrammet för att återföra LKAB till lönsamhet har i sina huvuddrag genomförts. Den därmed uppnådda effekten medför enligt LKAB:s senaste delårsrapport att LKAB för helåret 1983 kan redovisa ett nollresultat, vilket innebär en resultatförbättring med 555 milj. kr. efter finansiella intäkter och kostnader. Det förbättrade resultatet förklaras bl. a. av den finansiella rekonstruktion som företaget har genomgått.

LKAB:s verkställande direktör har i ett uttalande nyligen anfört: "Den uppgång i försäljningen som sker just nu ger oss tyvärr inga möjligheter att fortsätta driften i Svappavaara. Ska vi klara att köra igång Svappavaara igen så fordras att vi kan teckna långsiktiga malmavtal."

Drift av både gruvan och kulsinterverket i Svappavaara på nivån 2,5 miljoner ton innebär ca 400 sysselsättningstillfällen. Om enbart kulsinterverket drivs ger detta sysselsättning för 200–250 personer.

Näringsutskottet

Det andra yrkande i motion 1983/84:21 (vpk) som näringsutskottet här yttrar sig över gäller LKAB:s enhet i Svappavaara. Denna består av dels en gruva, dels ett pelletsverk. Motionärerna begär ett uttalande av riksdagen om att Svappavaaragruvan snarast bör öppnas på nytt.

Näringsutskottet har i det föregående redogjort för bakgrunden till LKAB:s problem under de senaste åren och till bolagets beslut att t.v. ställa av enheten i Svappavaara. Sammanfattningsvis gäller följande. Stora förändringar i marknadsförutsättningarna under åren 1981 och 1982 medförde att

LKAB:s produktionskapacitet avsevärt kom att överstiga de beräknade leveransvolymerna för de närmaste åren. Företaget har under de angivna åren uppvisat kraftiga förluster. Staten har med betydande belopp medverkat i finansiella rekonstruktioner av bolaget. Senast skedde detta våren 1983, då riksdagen bl. a. anvisade ett bidrag på 1 000 milj. kr. för nedskrivning av anläggningstillgångar och varulager (prop. 1982/83:120, NU 1982/83:38, rskr 1982/83:306). Vid detta tillfälle instämde näringsutskottet i regeringens och LKAB:s bedömning att det med hänsyn till statsmakternas krav på affärsmässig drift av de statliga företagen och till de rådande marknadsförhållandena för LKAB:s produkter inte var rimligt att upprätthålla driften vid Svappavaaragruvan. Det betonades dock att denna enhet inom LKAB vid en kraftigt förbättrad marknadssituation borde kunna tas i drift igen. Vidare förutsatte utskottet att man inom LKAB kontinuerligt bearbetade olika marknader i avsikt att söka möjliggöra en ökad avsättning av bolagets produkter. Utskottet fann det uppenbart att en avställning av LKAB:s anläggningar i Svappavaara skulle få allvarliga samhällsekonomiska och sociala verkningar. Denna omständighet hade föranlett förslag till åtgärder i den då aktuella propositionen jämte motioner.

Näringsutskottet konstaterar med tillfredsställelse att LKAB under år 1983 har kunnat öka leveranserna jämfört med föregående år och att dess resultat nu avsevärt har förbättrats. Den grundläggande frågan i detta sammanhang är om den ökning i efterfrågan som redan har ägt rum och den som är att räkna med framdeles kan motivera ett idrifttagande av anläggningarna i Svappavaara. Utskottet finner inte anledning för riksdagen att frångå den fastställda principen om krav på affärsmässighet i de statliga företagens agerande. De företagsekonomiska bedömningarna i detta fall måste självfallet göras inom LKAB. Inte desto mindre finns det anledning för statsmakterna att uppmärksamma de samhällsekonomiska konsekvenserna av att anläggningarna i Svappavaara nu är avställda.

Såvitt näringsutskottet kan bedöma, på grundval av de uppgifter som utskottet har tagit del av, saknas f. n. marknadsutrymme för att LKAB åter skall kunna starta brytning av malm i Svappavaara. LKAB:s verkställande ledning har redovisat att bolaget nu gör stora ansträngningar bl. a. för att säkerställa långsiktiga avtal om leverans av pellets. Detta bör inför framtiden kunna ge visst fog för förhoppningen att efterfrågan på pellets från LKAB kommer att varaktigt överstiga bolagets nuvarande produktionskapacitet. Näringsutskottet förutsätter att LKAB med all kraft fortsätter ansträngningarna att erhålla ett sådant marknadsutrymme att ett återupptagande av driften av pelletsverket i Svappavaara kan motiveras. Med hänsyn till att kostnaderna för idrifttagande ökar med tiden är det angeläget att en hög beredskap upprätthålls för att bolaget i ett nytt marknadsläge snabbt skall kunna ta denna anläggning i drift.

Av vad näringsutskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker att riksdagen gör ett sådant uttalande som motionärerna föreslår.

Stockholm den 15 november 1983

På näringsutskottets vägnar
TAGE SUNDKVIST

Närvarande: Tage Sundkvist (c), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Sylvia Pettersson (s) och Ulla Voss-Schrader (m).

Särskilda yttranden

1. Utbyggnad av vattenkraft

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Centerpartiet har i flera motioner och reservationer under de senaste åren påtalat att finansieringsmöjligheterna för minikraftverk måste förbättras. Framför allt måste finansieringen bli mera långsiktig och kapitalkostnaden under de första åren begränsas.

När nu vattenkraftberedningen enigt har konstaterat detta behov och regeringen har gett statens energiverk i uppdrag att utreda och komma med förslag i ärendet, vill vi bara poängtera vikten av att uppdraget utförs med största skyndsamhet.

2. LKAB:s anläggningar i Svappavaara

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Nedläggningen av gruvdriften och stängningen av kulsinterverket i Svappavaara har skapat allvarliga problem för sysselsättningen och ekonomin i regionen. De sociala verkningarna av åtgärderna har också blivit mycket negativa.

När riksdagen våren 1983 fattade beslutet om Svappavaara hade centerpartiet en annan uppfattning än regeringen och riksdagsmajoriteten. I motion 1982/83:2261 presenterades våra krav.

I motsats till regeringen och riksdagsmajoriteten föreslog centerpartiet att de medel som anvisades till flyttningsstimulanser i stället skulle användas för att stärka sysselsättningen i Norrbotten och då främst i malmfälten. Sådana medel skulle bl. a. användas för upprätthållande av driften i Svappavaara

ytterligare ett år. Under tiden skulle kraftansträngningar göras för att skapa alternativ sysselsättning och utöka marknadsandelarna för pellets.

Vi anförde att de resurser som satsas måste vara inriktade så att de gynnar Norrbottens befolkning och inte missgynnar den. Flyttningsbidragen m. m. leder till en ytterligare utarmning av regionen, medan en förlängning av driften i Svappavaara skulle ha gett ytterligare tid att skapa nya sysselsättningstillfällen. Dess värre avvisades vårt alternativ.

Några nya arbetstillfällen har ännu inte skapats i Svappavaara. Situationen för befolkningen och regionen blir alltmer prekär. Vid en fortsatt drift av kulsinterverket skulle Svappavaara inte ha försatts i denna svåra situation.

Vi tolkar nu näringsutskottets ställningstagande som ett steg framåt för vår uppfattning och som uttryck för en vilja att driften vid kulsinterverket skall återupptas. I ett läge där ny sysselsättning uteblir och sysselsättningsläget fortsätter att vara allvarligt i regionen bör riksdagen och regeringen vara beredda att tillskjuta medel för att driften vid kulsinterverket skall kunna återupptas.

3. LKAB:s anläggningar i Svappavaara

Jörn Svensson (vpk) anför:

Näringsutskottet betonar önskvärdheten av att pelletsverket i Svappavaara åter kan tas i drift. En rad skäl av såväl kortsiktig som långsiktig natur talar för att så sker.

Marknadsläget har fört därhän att LKAB har haft svårigheter att tillgodose sina kunders önskemål inom någorlunda uthärdliga tidrymder. Väntetiderna är avsevärda redan i nuläget. Såväl med hänsyn härtill som i betraktande av den avgörande betydelse det har att LKAB från år 1985 och framåt kan knyta nya och tidigare kunder till sig, bör bolaget ta i anspråk verket i Svappavaara. Det torde vara obestridligt att ett aktivt agerande för att vinna nya kunder är av största betydelse och att vissa brister i bolagets tidigare agerande inte har varit utan inflytande på dess mångåriga svårigheter.

Det bör också beaktas att alltför långa dröjsmål med beslut rörande pelletsverket automatiskt för till att frågan om öppnande blir definitivt avförd från dagordningen. Förslitning och bortskaffande av utrustning under mellantiden kan innebära att möjligheten att utnyttja kapaciteten går förlorad.

LKAB skall enligt principer fastställda av riksdagen upprätthålla strikt affärsmässighet i verksamheten. Mot denna bakgrund är det förståeligt att bolaget hyser tveksamhet inför att själv påtaga sig hela ansvaret för ett igångsättande av verket i Svappavaara. Det är rimligt att staten i denna situation tillämpar ett mer samhällsekonomiskt perspektiv än vad bolaget enligt sina förpliktelser kan göra. De förluster för Kiruna kommun och för staten som är följden av ökad arbetslöshet och åtgärder i anledning härav

utgör också en betydande ekonomisk belastning. Redan kostnaderna för den särskilda arbetsförmedlingen uppgår till en summa som motsvarar driftkostnaden vid pelletsverket för flera år framöver. Staten borde se ett visst, övergående driftbidrag till LKAB som en alternativ kostnad till vad det fullständiga nedläggandet av en hel industriell tätort kostar. Med ett sådant betraktelsesätt torde ett delat risktagande till förmån för pelletsverket i Svappavaara inte innebära någon samhällelig merkostnad. Öppnandet skulle alltså kunna genomföras utan att LKAB frångår sina principer.

Vad slutligen angår gruvan i Svappavaara, är det önskvärt att också den kan tas i drift. Detta ter sig i nuläget dock som en fråga på längre sikt. Endast en ytterligare utveckling i gynnsam riktning av malm- och stålmarknaden kan skapa förutsättningar för ett förnyat ianspråktagande av malmresurserna i Svappavaara.

minab/gotab Stockholm 1983